

on iki ozanın dilinden

Unutulan kelimelerin izinde

...nedir? ...nedir? Bilen söylesin.

BİLEN SÖYLESİN

Dîvân-ı Lûgat-i Anadolu Bilig

10.5281/zenodo.22512581

© 2026 Bilen Söylesin. CC BY-NC-ND 4.0 lisansı kapsamında, kaynak gösterilerek ve ticari olmayan amaçlarla paylaşılabilir; değiştirilemez.

Bu eseri meydana getiren ozanlar

Adem Eminoğlu

Bünyamin Diler

Celalettin Turan

Emrah Bekci

İsmet Topdağ

Rıfat Çetinbaş

Saime Fındıkçı

Samim İğde

Songül Çalışkan

Şakir Deliaslan

Volkan Kırımlıoğlu

Yavuz Kaya

BİLEN SÖYLESİN

DÎVÂN-I LÛGAT-İ ANADOLU BİLİĞ

Unutulan kelimelerin izinde

“Söz, kökü sabırla beslenen bir ağaç gibidir; dalları gönüllere uzanır, meyvesi ise kalpleri fetheder.

Güzel söz, yalnızca dünyayı değil, ahireti de aydınlatır. Çünkü her kelime, bir tohumdur; ekilen iyilik, hasat zamanında barış ve huzur olarak geri döner.”

Münâcât

Bismillahirrahmanirrahim!

Bütün Sırların hazinesi olan “Bismillah” ile başlarız.

Ruhumuz, içinde sırların gizlendiği hazineyi onunla keşfetti. Ardından mahlûkatının en hayırlısı, dalalet ve yanlışlıkların ortadan kaldıracısı, Hz. Muhammed (S.A.V)’e salâvat getiririz.

İlahi Kusursuz olan Allah, Ehad, Bedi ve Kadir isimlerini şefaatçi kılıp niyazla Senden istiyoruz. Kadri muazzam olan İsm-i Azam’ın hürmetine Senden niyaz ediyoruz Ya ilahi, işlerimizi kolaylaştır!

Ya Hayy Ya Kayyum Allah’ımız, Ehad, Bedi ve Basit isimlerini şefaatçi kılarak ve ümitle Sana yalvarıyoruz. Ey yaratma mertebelerinin en yüksekinde bulunan Allah’ımız, Sabit, Cebbar isimlerinin hakkı, uyumaz sıfatın ve ateşleri söndüren Halim ismin hürmeti için. Ey çabuk imdada koşan Rabbim Allah, Ehad, Basit isimlerin ve dualara süratle cevap veren Bedi ismin hürmetine Sana yalvarıyoruz. Kayyum ismin hürmetine, kalbimizi bütün kirlerden temizleyerek ihya et.

Bize Senin Kayyumiyet sırrın yerleşip ılık saçsın. O sırrın nurunun parıltılarından üzerimizde bir aydınlık bulunsun. Böylece kalbimizde ve yüzümüzde bir ışıltı zuhur edip parıldasın. Kalbimize rahmet sağanakları dökülsün. Kerim olan Mevlamız, kalbimiz hikmetin incileriyle dile gelsin. Her yandan bizi ışıqla kuşat.

Büyük Mevla, heybetin bizi kaplasın. Sen her türlü noksandan münezzehsin, ey yaratma ve yoktan her an çoklukla var etme mertebesinin en yüksekinde bulunan ve ölüleri en kerimane tarzda diriltlen ve rızıklandıran Allah’ım. Bir araya getirilmiş bütün hece harflerinin hakkı için bizi maksadımıza ulaştır ve her türlü

ihtiyaçlarımızı gider.

Yüce ismi azamın ve Kuran'ın her tarafı kuşatan nuruyla irademize yerleştirilen harflerin sırrı hürmetine ve ismi Azamın nuru hürmetine, nurlardan üzerime ışık saçacak bir feyiz akıt ve İsm-i Hâkiminle, Nur isminle kalbimizi cansızlığını giderip hayatlandır.

Ne olur ism-i cebbarınla bize bir heybet ve celal giydire ve düşmanlarımızın ellerini bizden çektir. Kadri yüce, Kadir, Selam, Aziz ve celil İsm-i şeriflerinin hürmetine bizi her türlü düşman ve hasetçiden ve kötülüklerden korusun. Allah'ım Celal, Celil, Rauf, Kuddüs ve Rahim isimlerinin nuru hürmetine bu karanlıklarımızı aydınlığa çevir. Ey Rabbim, İsmi Azam'ın nuru hürmetine O nur ile ihtiyaçlarımızı gider. Selam ve Hayy ism-i şerifleriyle hacetimizi süratle yerine getir.

Ma'bud, Hu, Samed ve Şehid isimlerinin hürmetine ey Yüce Kâfi isminle bütün işlerimizi kolaylaştır. Sen bize yetersin.

Ey Celal sahibi ve ey Halim, Senin yardımınla açılacak bir ilmin sırrıyla bize bir ikram lütfeyle. Sırları kesin ve inkişaf etmiş Kuran-ı Hâkim'in nurani ve açık ifadeleriyle bizi her türlü korku ve sıkıntıdan kurtar. Ey Celal sahibi ve ey kırık gönülleri üzüntüden kurtarıp canlandıran Allah'ım "Kün=ol" emrinin "Kaf" harfinin sırrı hürmetine bizi korusun. Karanlıklar ve Tehlikeler deryasında bizi güvende kıl ve o deryadan en hayırlı bir selamet sahiline çıkmayı ihsan eyle.

Sensin bizim sığınağımız ve sıkıntılar ancak Seninle ortadan kalkar. Rahmet olan yağmurun sağanak hali gibi üzerimize rızık yağdır. Her ne kadar günaha aşırıya gitsek de âlemlerin ümidi yalnız sensin. Ey Celal sahibi' Basir ism-i şerifin hürmetine. İhsan ettiğin sayısız nimetlere karşı nankörlük edenleri, dilsiz, kör eyle. Âlim, Gani ve Sabur isimleriyle her şeyi kuşatan ismi Azam'ın kalesine sığınarak, her türlü yanlışlığa düşmekten bizi korusun.

Baştanbaşa bütün mahlûkatın gönüllerine ülfet ve ünsiyet bahşederek

bize lütfunla çevir ve Fettah ism-i şerifinle bana makbuliyet elbisesini giydir. Ya ilahi Ali, Ala ve Selam İsm-i şerifin hürmetine bize izzet ve yücelik ver. Ve işlerimizi kolaylaştır. Üzerimize af ve mağfiret örtüsünü ger ve kalbimizi rahmetinle şifalandır. Kalpleri manevi hastalık kirlerinden temizleyip şifaya kavuşturan yalnız sensin.

Allah'ım Hu ismi şerifin hürmetine rızkımıza bereket ihsan eyle ve önümüzdeki bütün zorluk ve güçlükleri kaldır. Ya ilahi, Ey gerçek Mabud, Ya Hu ve Ya Hayre'l-halığın Rızıklarımızı nihayetsiz cömertlikle bize gönderen, Cevad isminle sana yalvarıyoruz. Her yönden gelen düşmanı senin yardımınla defederiz. Sen de ismi Azam'ınla bize düşmanlık edenleri uzaklaştırır ve onları ıslah eyle. Ya İlâhi! Bizim ümidimiz ve seyidimiz yalnız sensin. Bizi tahkir etmek isteyeniyi ıslah eyle. Kesin yeminlerin ve muhtevaları hürmetine bütün zararlıların hile ve tuzaklarını bizden defet.

Ey eski ümmetlerden beri kendisinden dilekte bulunanların en hayırlısı, ihsanda bulunanların en kerimi ve ümit kapılarının en değerlisi. Ey gizliliklere ilmiyle nüfuz eden Nur İsmine, yıldızımızı çağlar ve asırlar boyu baki kıl ve parlamaya devam ettir. Ey Ehad, Bedi, Aziz ve Celil olan Allah'ım Sen'in bütün güzel isimlerin sonsuz haşmet ve azametiyle sürekli parlamaktadır. Ey Evvel ve Ahir olan Allah'ım bütün mahlukatın arzu ve ihtiyaçlarına cevap veren güzel isimlerini anarak onların bereketine sığınıyoruz. Gerçek Ma'bud, Hak olan ve hakkı gerçekleştiren, Cemil, Vedud ve Mucib olan Zatın yardımıyla bizden Seni eksik etme.

Ey Kayyum ve Vekil olan ve bütün ayetlerinin hikmetlerini yalnız kendisi bilen Allah'ımız, Hannan isminin hürmetine dualarımızı kabul et. Ey bütün sırlara vakıf olan Allah'ımız, Mübdi ve Müid isimlerinin hürmetine bize şefkat ve merhametinle muamele et. Hak İsm-i şerifin hürmetine duamızı kabul buyur, bizim yanımızda ol, düşmanlarımıza karşı bize güç ver. Ey Rab ve Rahman olan Allah'ımız Hiç şüphesiz sen

Hak Ma'budsun. Ey kuvvetli mededkârımız, Fitne, düşmanlık ve inkâr fırtınalar peşi peşine kopmaktadır. Kâfirlerden korunmak ve düşmana şiddetli hücum gerçekleştirmek ancak senin yardımınıdır. Senin yüce kapına gelip sığınan kimsenin karanlığı dağılır. Senin kapına geldik bizi geri çevirme Allah'ım.

Tâ Hâ, Yâ Sîn, Tâ Sîn (Neml) ve Tâ Sîn Mîm (Kasas ve Şuara) sureleri hürmetine Sana yönelip gelen bir saadete ermek için bize yardımcı ol. Kâf Hâ Yâ Ayn Sâd (Meryem süresi) ile bizi dört bir yandan kuşatan kem gözlere karşı koru Allah'ım. Hâ Mîm Ayn Sîn Kâf (Şûrâ süresi) bizi koruyan sığınağımız ol; Senin karşısında dağlar bile sarsılır. Kâf, Nûn ve Hâ Mîm sureleri hürmetine bu himayeyi gerçekleştir. Duhan suresinde de muhkem kılınmış bir sır vardır. Bu sır hürmetine bizi muhafaza eyle.

Elif Lâm ile başlayan sureler, Nisa suresi, Maide suresi, En'am suresi ve nurlu kılınmış Nur suresi hürmetine, Elif Lâm Râ ile başlayan (Yunus, Hûd, Yusuf, İbrahim, Hicr) sureleri sırrı ve İsm-i A'zam'ın nuruyla, işlediğimiz her günahı tövbe ederek sana sığınırız. Elif Lam Mim Ra (Rad) suresiyle yüce olan ruhaniler ve melekler meclisine bizi kabul et. Kuran-ı Hakim'de, Hâ Mim ile başlayan bütün surelerin sırrı hürmetine, bizi her türlü aydınlığın, bereketin, sağlığın kaynağı, fazlına ve tecellisine mahzar eyle.

Amme, Abese, Naziat, Tarik, Ve's-Semai Zati'l-büruc ve Zilzal sureleri hürmetine. Tebareke, Nun, Seele Sailün, Tehmiz (Hümeze),

Ize'-Şemsu Kuvvirat sureleri hakkı için... Zariyat, Necm ve Kamer sureleri hürmetine işlerimiz bize kolaylaşsın. Kuran-i Hakim'deki Hizb hizb, ayet ayet okuyucuların okudukları ve inmiş olanlar adedince Kur'an sureleri hakkı için. Ey Mevla'm Kendilerine kitap indirdiğin her peygambere ihsanda bulunan lütuf ve fazlını istiyoruz. Ey Hayy ve Kayyum olan Allah'ım Sen'in her şeye gücü yeten ve kudretiyle bütün varlık alemini kuşatan Kadir ve Cebbar isimlerinin üzerine kasem ve yemin ederek sana yalvarıyoruz. Ey Allamü'l-Ğuyub olan Allah'ım

Fetih kapılarını ve gayb alemlerinin sırlarını açan Fettah isminin nuruyla ve Sen'in inayetinle fetihler nasip olur. Ya Seyyid'im Varlık ve birliğini güçlü delillerle ispat eden Ayetü'l Kübra'daki hakikatlerin nuruyla bizi her türlü felaket ve tehlikelerden emin kıl.

Ey İlah'ımız Fettah ve Rezzak isimlerinin hürmetine ve Esma-i Hüsna diye tarif edilen bütün güzel isimlerinin hakkı için bizi dağınıklık ve perişanietten kurtar. Bu harfler sırlıdır. Ve Merih yıldızı gibi yüksek ve âlidir. Asa-yi Musa ismiyle Manevi karanlıklar dağılır. Ya Rabbi Bu harflerin yüce manalarını şefaatchi yaparak sana niyaz ediyoruz ki, bu dua ve yakarışlarım, hidayete erenlerin duası nev'inden olsun.

Ey merhametli Rabbim Bunlar öyle harflerdir ki, manaları sebebiyle çağlar ve zamanlar boyu üstünlük kendilerine bahşedilmiş ve faziletle yüceltilmişlerdir. Ey Allah'ım Kur'an-ı Hakim'in bütün ayetlerini ve ihtiva ettiği hakikatleri vesile kılarak, Sana yalvardık. İşte onlar, sırlı harfleridir. Onların hasiyet ve meziyetlerini bizde topla, manalarını gerçekleştir. Her türlü hayır onlarla tamamlanır.

Ey Mevlamız!

Kendisiyle çağrıldığında bütün işlerin kolaylaştığı isminle ismi Azam'ınla Sana yalvarıyoruz. İlahi Peygamberlerin Sana manen yaklaşmak için kendilerine şefaatchi kıldıkları kelimeler hürmetine güçsüzlüğümüze merhamet et. Günahlarımızı bağışla. Ey Yaratıcımız ve Seyyidimiz, İhtiyacımızı yerine getir. İşlerimiz sana havaledir.

Ey, La İlahe İllallah, bizi ve sana yakaranları kendi katından bir ruh ile destekle!

Âmin!

Söz'e Dâir

“Kelime, yalnızca bir harfler bütünü değil, insanın düşüncesine kazınan zaman mühürleridir. Onları yitiren, geçmişini unuttur; geçmişini unutan, geleceğini inşa edemez.”

Dil, milletlerin hafızasıdır; kelimeler ise bu hafızanın temel taşlarıdır. Her kelime, nesiller boyu süregelen birikimin, medeniyetin ve kültürel mirasın taşıyıcısıdır. Lakin günümüzde Türkçemize sirayet eden yozlaşma, kelime haznemizin daralmasına, kelimelerimizin anlam derinliğinin yitirilmesine ve ifade gücümüzün zayıflamasına neden olmaktadır. Bu manifesto, unutulmaya yüz tutmuş kelimeleri yeniden yaşatmak, Türkçemizin derinliklerine inerek zengin bir kamus oluşturmak ve bireyin kelime haznesini genişleterek ifade yetisini kuvvetlendirmek amacıyla kaleme alınmıştır.

Dil, insanın düşünce dünyasını şekillendiren en önemli unsurdur. Kelime haznemizin genişliği, yalnızca bir iletişim aracı olmanın ötesinde, düşünce ufkumuzu belirleyen bir unsurdur. Eksik bir kelime hazinesi, eksik bir düşünme biçimi doğurur. Bu yüzden, Türkçemize sirayet etmiş olan her kelimenin bilinmesi, özümsemesi ve doğru bağlamda kullanılması zaruridir. Türkçe şuurundan mahrum bir toplum, zamanla kendine ait düşünme biçimini kaybeder. Türkçede meydana gelen daralma, milletin düşünce ve idrak kabiliyetini köreltir. İnsanı insan yapan unsurlardan biri, doğru kelimeyle doğru manayı buluşturma yetisidir. Bugün unutturulmaya çalışılan kelimeler, yalnızca birer sözcük değil, düşüncenin, kültürün ve tarihin kodlarıdır. Onları yaşatmak, düşünce dünyamızı korumak ve geliştirmek anlamına gelir.

Bir kelimeyi yitirmek, yalnızca bir sözcüğün unutulması değildir; aynı zamanda o kelimenin taşıdığı kültürel, ahlaki ve felsefi değerlerin de silinmesi demektir. Kelimelerimizin kökenine sahip çıkmak, onları anlamlandırarak yaşatmak, kültürel hafızamızı diri tutmakla eşdeğerdir. Edebiyat, kelimenin en üst düzeyde işlendiği sanat dalıdır. Şair ve yazar, kelimeyi bir hamur gibi yoğurur ve ona yeni ruhlar üfler. Şiir, nesir ve diğer edebi türler; kelimelerin gücünü en güzel şekilde yansıtan unsurlardır. Unutulan kelimeleri şiir, hikâye ve denemelerde yeniden diriltmek, Türkçenin kendi içinde bir devrim yapmasını sağlayacaktır.

Türkçemiz, yüzlerce yıllık geçmişiyle pek çok kelimeyi bünyesinde barındırmıştır. Ancak, zaman içinde bazı kelimeler ya unutulmuş ya da anlamlarından kopartılmıştır. İşbu manifesto, kelime bilincinin tekrar kazanılması, Türkçemizin zenginliğinin hatırlanması ve yeni nesillerin daha güçlü bir ifade yetisine sahip olabilmesi için bir çağrıdır. Kelime, yalnızca bir ses yığını değildir. O, bir medeniyetin, bir inancın, bir şuurun ve bir tarihin taşıyıcısıdır. Kelimeyi yaşatmak, geçmişle geleceğe taşımaktır. Bu manifesto, unutulan kelimelerin yeniden hayat bulması, nesillerin Türkçe şuurunu kazanması ve kültürel mirasımızın korunması adına bir davettir.

Bizler, Türkçemizin taşıdığı anlam zenginliğini ve ifade gücünü koruyarak, unutulan kelimeleri canlandırmak ve kelime hazinemizi geliştirmek için mücadele edeceğiz. Çünkü kelimeler yaşarsa, düşünceler yaşar; düşünceler yaşarsa, medeniyet yaşar!

Arz Ederiz...

DÎVÂN

Bilen Söylesin

Bilen Söylesin

– 1 –

Rahman ve Rahim olan, Allah adıyla,
O'ndan gayrısına da, Kelam, kalem La,
Derdimiz sohbet ile, çıkıp da yola,
Kelam etmek vesselam, Ozan neylesin?
Ozan nedir? Yazan nedir? Bilen söylesin...

Kelimenin kaleme, düştüğü anda,
Kelam secdeye varır, Kalem kıyamda,
Ozanın derdi Haktır, arar kelimada,
Kaleme döken bitab, kelam neylesin?
Kalem nedir? Kelam nedir? Bilen söylesin...

Kelamı unuttuk ya, kalem Müzekkir,
Dile düşen yad olmuş, edilmiş hakir,
Hafızası silinmiş, öyle bir bakir,
Kelimeler yadigar, Mühcur neylesin?
Mühcur nedir? Mensur nedir? Bilen Söylesin...

Mensur edilmiş neden, Kamus güzeşte,
Dilini heba eden umar demkeşte,
Aslına garip olan, asla serkeşte,
Aslolana bihaber, Kevşer neylesin?
Kevşer nedir? Benzer nedir? Bilen söylesin...

İkrâ dedi, Gâfuru Rahîm okuduk,
İzniyle güzel Kelamları dokuduk,
Bâhre dalıp çıktık an, bazen kaybolduk,
Ya Nidâ bilmeyenler, şiir neylesin?
Hece nedir? Mısra nedir? Bilen söylesin...

Lütfi Kereminden, verdi ol inayet,
Şadan kıldı gönülleri, bu feraset,
Kimden gelir kime gider, bu riyaset,
Münacaât bilmeyen, diller neylesin?
Dua nedir? Şifâ nedir? Bilen söylesin...

Eş Şafiî senden medet, gönle suhulet,
Nazâr kıl biran, kula ol mutmain et,
Huzur divanda kimdi, kullu kabul et,
Yüzü kara kulunu, çâre neylesin?
Kulluk nedir? Kabul nedir? Bilen söylesin...

Rahmetellil âlemin, nübüvvet Gül'ün,
Hafızı kurralar, şeydalar bülbülün,
Layık değil yazılan, eyle kabulün,
Gayrı susar dil, Eminoglu neylesin,
Nâat nedir? Lûgat nedir? Bilen söylesin...

Lûgat ıssız çöllerde, çizili kelimeler,
Ozanlar garip kalmış, almıyor ilham,
Beri durur kelime, kırılır kalem,
Kamus namustur elbet, zihin neylesin?
Zihin nedir? Ya bin nedir? Bilen söylesin...

Zihninin sermayesini, ettik mi heder?
Dile düşen kelime, zihni yok eder,
Ederi kadar kelimeler, hissi yok eder,
Kelime ile kavgalı, nesli neylesin?
Nesil nedir? Hasıl nedir? Bilen söylesin...

Bilen Söylesin

– 2 –

Kelime hep pervâsız, düşüp de dile
Bir bir ezber ettirir, sitem bülbüle
Gül goncaya dönüşür, nâçâr nâfile
Hazân olmuş bahârî, bülbül neylesin?
Hazân nedir? Hüzün nedir? Bilen söylesin...

Merhamet dileniyor, dile pelesenk
Duâlar dökülüyor, karışık âhenk
Dile düşmeden derman, bozulur mihenk
Nasırlandı duâyâ, âmîn neylesin?
Duâ nedir? Âmîn nedir? Bilen söylesin...

Fikir belâsındadır, akla işkence
İşliyor tel tel rûha, işliyor ince
Kaplıyor benliğini, sarıp nârince
Rûhu sarmışsa fikir, zâkir neylesin?
Fikir nedir? Zâkir nedir? Bilen söylesin...

Âlem bir hengâmedir, sırlı bir bahis
Pas demiri yok eder, rûhu da yeis
Bir eğlence mekânı, etmiyor beis
Mihenk ayârsız olmuş, sarraf neylesin?
Sarraf nedir? İnsâf nedir? Bilen söylesin...

Vaktini yitirirken, bekliyor kabir
Adâlet sürgün olmuş, yok buna tâbir
Ciyâka satılıyor, keyifli kibir
Hakkı ilhâk edilen, mâsûm neylesin?
Hakk nedir ki? Hukûk nedir? Bilen söylesin...

Kantarı kaçmış şimdi, eğri mîzânın
Bâm teli kopuvermiş, dertli ozânın
Dile düşmeden yitik, olur yazânın
Hissi kaybolmuş mısra, şâir neylesin?
Şiir nedir? Şâir nedir? Bilen söylesin...

Sabret diyorlar şimdi, zulüm ederken
Çatlıyor sabır taşı, sabır dilerken
Ölmek gerekir belki, dün bile erken
Zulmederler refîke, gönül neylesin?
Zulüm nedir? Zâlim nedir? Bilen söylesin...

Siyâhlar karalanır, gece renginde
Ak olanlar saklanır, kendi denginde
Renkler karışır bir an, söner enginde
Rengini bulamayan, soluk neylesin?
Renk nedir ki? Âhenk nedir? Bilen söylesin...

Zihninde doğuruyor, bir derin sancı
Yol üstüne oturmuş, bekliyor hâncı
Akıl etmeyen bilmez, sinsi eyyâmcı
İblîse râm olana, rehber neylesin?
İblîs nedir? Rehber nedir? Bilen söylesin...

Dil söylüyor muhteşem, hâlinde inkâr
Yalan düşen ömrüne, yalancı ikrâr
Son anı yaşamadan, geçersiz ihtâr
Boşa geçen ömrüne, ölüm neylesin?
Ölüm nedir? Ömür nedir? Bilen söylesin...

Bilen Söylesin

– 3 –

El açanı zannetme, dilenci hakîr,
Zengin olan vicdânsız, aslında fakîr,
Dilde muhteşem îmân, hâl ise münkir,
Hâle dönüşmeyi, vicdân neylesin?
Vicdân nedir? İmân nedir? Bilen söylesin...

Seçenek tek ölmek, bu asıl gâye,
Dünyâyı verse doymaz, istiyor pâye,
Nefs galebe gelir mi? nefsinde sâye,
Gözü doymayan nefse, dünyâ neylesin?
Gâye nedir? Pâye nedir? Bilen söylesin...

Tok olan anlar mı ki? Açın hâlinden,
Kırk bana bir sanadır, düşer dilinden,
Bilmezler ki nîmeti, veren gönülden,
Metâyı yığanlara, Kârûn neylesin?
Metâ nedir? Kârûn nedir? Bilen söylesin...

Secdesindeyken melek, İblîs isyânkâr,
Yasak meyve bölüşür, nesle ziyânkâr,
Bir ömür cennet hebâ, Âdem fedâkâr,
Kâbil'in mülkü ziyân, Hâbil neylesin?
Kâbil nedir? Hâbil nedir? Bilen söylesin...

Bir ömür peşindedir, nefessiz nefsin,
Son anda birleyemez, yetmez nefesin,
Yalnız kalacak insan, kabirde kesin,
Nefsine râmdır olan, nefes neylesin?
Nefs nedir ki? Nefes nedir? Bilen söylesin...

Asâlet sancağını, almış eline,
Rahmân olanın sözü, düşmüş diline,
Sâhip çıkar eline, bel ve diline,
Nesil karalanırken, şehîd neylesin?
Şehîd nedir? Şâhid nedir? Bilen söylesin...

Olmayınca dünyâda, asıl adâlet,
Harâmî kâdı olur, harlar adâvet,
Mâsûmlar dilsiz kalır, tükenir müddet,
Cüretkâr olan maznûn, kânûn neylesin?
Kânûn nedir? Maznûn nedir? Bilen söylesin...

Âciz kalmış yetîme, yetin diyene,
Yetîm hakkı bilmeyip, hakkı yiyene,
Dünyâ mâlını deryâ gibi yığana,
Ses sedâ etmeyene, Kârûn neylesin?
Kârûn nedir? Sorun nedir? Bilen söylesin...

Eskidendi bir masal, saklı necâbet,
Şimdilerde başüstü, zîfir necâset,
Ar sürgün olmuş şimdi, eder vasiyyet,
Tutmayan nankörlere, arsız neylesin?
Ar nedir ki? Nankör nedir? Bilen söylesin...

Akıl olanlar şimdi, göçtü ıssıza,
Sakıl olanlar verdi, akıl us'suza,
Sorgusunda veriyor, peşînen cezâ,
Sorgusuz akledene, akıl neylesin?
Akıl nedir? Akıl nedir? Bilen söylesin...

Bilen Söylesin

– 4 –

Tâ ezelden beridir, edilen ezber
Ebedde unutup da, arıyor rehber
Gelmedi mi sizlere, kutlu peygamber
Sorulacak o günde, mücrim neylesin?
Hakk nedir ki? Nâhak nedir? Bilen söylesin...

Beyân şimdi duruyor, tozlu râfında
El üstünde yazmalar, kendi safında
Haber nedir, bihaber, kör Araf'ında
Beyâna uymayana, Cibrîl neylesin?
Beyân nedir? Tuğyân nedir? Bilen söylesin...

Bozulunca nesiller, döner arsıza
Bozuk olan aldanır, bir uğursuza
Derdi dünyâ olanın, yolu yolsuza
Yol vermeyen gamsıza, kervân neylesin?
Yol nedir ki? Yolcu nedir? Bilen söylesin...

İlk kelâmı âleme, “Kalk ve de oku!”
Nasîb almamış gönle, rahmeti doku
Îmân eden yüreğe, dokunmaz korku
Gönlü kör olanlara, âyet neylesin?
Vahiy nedir? Nebiy nedir? Bilen söylesin...

Kalmamışsa dünyâda, zerre sükûnet
Avâz avâz sessizce, ağla sükûn et
Gelir bekle bir zaman, belki sekînet
Huşûnet dileyene, ağrâz neylesin?
Garez nedir? Hûnrez nedir? Bilen söylesin...

Nûh Nebî bugün gelse, görse bizleri
Sâde hayvan alırdı, dolup gözleri
Çıkmazdı yüce dağa, silip izleri
İzlemeyen gözlere, nebî neylesin?
Görmek nedir? Uymak nedir? Bilen söylesin...

Şuayb'ın tartısını kurdum mu diyor?
Ölçüsü noksan amma tarttım mı diyor?
Ayârsız terazisi baktım mı diyor?
Okkası eksik kalmış, tartı neylesin?
Ölçü nedir? Tartı nedir? Bilen söylesin...

Samîmî olmayanlar, olur Sâmirî
Gökten bildircin yağar, o ister yeri
Nankör kavmin nutfesi, bugün de cârî
Hârûn'a kızgın olan, Mûsâ neylesin?
Mûsâ nedir? Hisse nedir? Bilen söylesin...

Şimdilerde yaşanır, îmânlar izbe
Yaşanmamış beyâna, kör kütük cezbe
Ey Resûl, bölündük biz, belki bin hizbe
Tevlîd karışmış dine, Tevhîd neylesin?
Tevhîd nedir? Tevlîd nedir? Bilen söylesin...

Süleymân olsan ne ki, devir değişti
İfritler köşe bucak, Belkıs'tan kaçtı
İnsân göz kırptırmadan, günâhı saçtı
Ayân işlenir günâh, çizgi neylesin?
Yazgı nedir? Çizgi nedir? Bilen söylesin...

Bilen Söylesin

– 5 –

Pür-i pâk olanlara, edilmez rağbet
Nefs ve şeytan hakkımda ediyor gıybet
Temiz olan garîptir, edilir hayret
İnsânlık musallâda, insâf neylesin?
İnsân nedir? Nisyân nedir? Bilen söylesin...

Âhir zaman demişler, çok yıllar önce
Farkına varan anlar, farkı bilince
Dar gelir zamanlara, dertli bilince
Dert etmeyen bilince, âhir neylesin?
Âhir nedir? Zâhir nedir? Bilen söylesin...

Ezelde sorulana, demişiz belâ
Ebed de ebediyen, olunan belâ
Kime sorsan kurtulmuş, Cennetü'l-Âlâ
Yol üstüne oturmuş, şeytan neylesin?
Şeytan nedir? Bühtân nedir? Bilen söylesin...

Sol yanından yaklaşır, hâli kibarca
Sanki ölüm çok uzak, harcar hûnharca
Gizlerken bir yerden, anı kurnazca
Umursamayan nefsi, Mûnker neylesin?
Mûnker nedir? Nekîr nedir? Bilen söylesin...

Garantisi mi var ki; çıkmaz yarına,
Kiralık bir ömürde, çeker dârına,
Gün gelir çöküverir, istimrârına,
Hesâb bilmez ömüre, tüccâr neylesin?
Îcâr nedir? Tüccâr nedir? Bilen söylesin...

Aşk diyorlar şimdiler, âşık zinâkâr
Mâşûk olanlar şimdi, tümnden tövbekâr
Gönül olmuş hân yeri, öyle riyâkâr
Cefâkâr olan sevda, hîle neylesin?
Cefa nedir? Hile nedir? Bilen söylesin...

Ulviyyet al aşağı, yitik mesâbe
Vaziyyet ulu orta, ahlâk göçebe
Şikâyet pâk olana, günâh vecîbe
Diyen kör nesillere, ayân neylesin?
Ayân nedir? Üryân nedir? Bilen söylesin...

Var mı bekleyen haber, öte yerlerden
Dün kalktı cenâzesi, yakın bir yerden
Gömüldü ve dönüldü, silindi serden
Ölüm masal olmuşsa, gassâl neylesin?
Gassâl nedir? Masal nedir? Bilen söylesin...

Sanır ki bu dünyâda, ebedî seyyâh
Gün gelir dile düşer, duyulmaz eyvâh
Unutur ya cümlesi, refîk-i ervâh
Son anda akla gelen, esef neylesin?
Esef nedir? Eşref nedir? Bilen söylesin...

Kelâmı ser tâc sözdür, bilene tâbî
Üstâdlar yolda vermiş, gelsin sâhibî
Kem söz arada kalsın, bilsin hâlimi
Beyân eyleyen beyân, anlam neylesin?
Anlam nedir? Eyyâm nedir? Bilen söylesin...

Bilen Söylesin

– 6 –

Vitrîn sergileyecek, buraymış yeri
Kullar ayırık misâli, hikmette eli
Arayın Necîb Fâzıl, söylesin hisli
Dinlemez eğri büğrü, ozân neylesin?
Nâsır nedir? Nesîr nedir? Bilen söylesin...

Mısrâlara döküldü, inceden sızı
Şâir dil-sükût eyler, sürgüne râzı
Necîb kalemi kırmış, yazılmaz yazı
Dile dökmeyen ozân, Fâzıl neylesin?
Necîb nedir? Necîs nedir? Bilen söylesin...

Görmek! Basîret gerek anlayan nerde?
Gamla gerildi perde visâli derde,
Aşk odun yükseldi mi harlanır serde,
Yâr ateşe od olsa, dervîş neylesin?
Gonca nedir? Gülşen nedir? Bilen söylesin...

Gözleri kör olana, âşikâr sebep
Basîret isteyene, aslında haseb
Gam isteyen güllere, bülbülden keleb
Sarıp durmayanlara, gülşen neylesin?
Gül nedir ki? Diken nedir? Bilen söylesin...

Perde gerilsin vakit, nümayiş ânı
Sahne alır Dünbüllü, câzgır beyânı
Tiyatro oynuyor bak, eğlenmek hânı
Hayâl âleme kanan, gerçek neylesin?
Hayâl nedir? Gerçek nedir? Bilen söylesin...

İniverdi gözlere beklenmez perde,
Câzgırlar feveranda dinleyen nerde?
Eğlence hânı dünyâ ağlanır derde,
Gözyaşı dökenlere, hâncı neylesin?
Hân nedir ki? Hâncı nedir? Bilen söylesin...

Mezârda ağlıyorlar, şimdi ecdâdın
Hissini kaybetmişse, hissiz efrâdın
Aranır mı hiçlikte? Yitik murâdın
Kaybolan geleceğe, geçmiş neylesin?
Âtî nedir? Geçmiş nedir? Bilen söylesin...

Ne zaman yitirdik biz? Mîrâs olanı
Katlettik çığlıklarla, verdik îlânı
Bezîrgân pazarında, sattık yalanı
Kanan dimâğlar sessiz, tellâl neylesin?
Tellâl nedir? Yâ lâl nedir? Bilen söylesin...

İlk günâhın meyvesi, hâlâ sorguda
Dün saklı kalan iffêt, şimdi sergide
Aşk deniyor bu zaman, yitik duyguda
Aşk işportada ise, sevdâ neylesin?
Sevdâ nedir? Fedâ nedir? Bilen söylesin...

Derdi olmayan eder öyle feverân,
Dertliye susmak düşer hisliye hicrân,
Bir yel esse târumâr olur mu vîrân?
Gönlünü yol edene, rûzgâr neylesin?
Yel nedir ki? Rûzgâr nedir? Bilen söylesin...

Bilen Söylesin

– 7 –

Vicdânlar şimdi sürgün, gözyaşı nekes
Bilinmezin içinden, bilinmez adres
Daha dün olanları, unutmuş herkes
Başa gelmiş bâdire, belâ neylesin?
Belâ nedir? Çile nedir? Bilen söylesin...

Her insân okunacak, hisli bir kitâb
Kimi hengâmededir, kimisi bîtâb
Sonunda elbette ki, verilir hesâb
Hesâbsız yaşayana, kitâb neylesin?
Hesâb nedir? Kitâb nedir? Bilen söylesin...

Doğunca başlıyormuş, korkulu rüyâ
Son âna kadar bekler, yaşar heyyûlâ
Umûd edilen neydi? Bekliyor hâlâ
Nasîbsiz kalanlara, ümmîd neylesin?
Umûd nedir? Ümmîd nedir? Bilen söylesin...

Bekle dedi bir zaman, ânı bekletti
Tüm zamanı vasiyyet, derdi zerk etti
Âsûmân ağılyorken, rûhu zikretti
Dilsiz kalan gönüle, duâ neylesin?
Duâ nedir? Şûâ nedir? Bilen söylesin...

Etme bulma dünyâsı, aramaz sebep
Bugün olmasa bile, yarına hesâb
Şâhid olacak bir gün, bilir mi aceb
Bilmeyen nasıbsize, sorgu neylesin?
Sorgu nedir? Yergi nedir? Bilen söylesin...

Yâradan isteyene, verir hikmeti
Çekmek isteyen gönül, ister zahmeti
Bir ömür ki ne ömür, bekler rahmeti
Rahmeti bilmeyene, gayret neylesin?
Rahmet nedir? Gayret nedir? Bilen söylesin...

Uymayınca nefesine, arar bahâne
Aslına dil uzatır, asla bîgâne
Tutmayınca hesâbı, olur vîrâne
Aslı inkâr edene, bâtlı neylesin?
Asıl nedir? Bâtlı nedir? Bilen söylesin...

Azmeden bulur elbet, yürür vâsıla
Birlik olan gönüller, alır hâsıla
Bilenler ufka yürür, bilmez fâsıla
Bilmeyen nasıbsize, sakıl neylesin?
Ufuk nedir? Âfâk nedir? Bilen söylesin...

Değişmez bîl'hakikat, puslatsan bile
İnkâr etsen ne yazar, düşse de dile
Ezelden kurgulanmış, sırlı bir hîle
Yutturan zihinlere, dimâğ neylesin?
Zihin nedir? Rehîn nedir? Bilen söylesin...

Sırlı yalana neden? Hesâbsız kanar
Yaralı gönül şimdi, değmeden kanar
İç içe geçmiş geçmiş, geçmiş arar
Geleceği târumâr, hekîm neylesin?
Hekîm nedir? Fehîm nedir? Bilen söylesin...

Bilen Söylesin

– 8 –

Geçmişten geleceğe, borçlu bâkiye
Çölde su dağıttırır, garîb sâkiye
Ter içinde secde, yapar takıyye
Borç ödedim diyene, Maûn neylesin?
Maûn nedir? Mel'ûn nedir? Bilen söylesin...

Çanakkale içinde, eskiler vâkîf
Şimdikiler zil zurna, nesline tev'kîf
Seyyîd Onbaşı garîb, hayâli tezyîf
Ceddini hor görene, Âkîf neylesin?
Âkîf nedir? Vâkîf nedir? Bilen söylesin...

Bizler kardeşiz elbet, bu da biline
Kâbil'den mîrâs kalmış, düşer diline
Sessiz, sâlâsız ağlar, gök Hâbil'ine
Kardeş kanı dökene, düşman neylesin?
Düşman nedir? Pişmân nedir? Bilen söylesin...

Vefâsız nesillere, eder hikâye
Kim alacak ki söyle, alacak pâye
Nesiller perperîşân, heder sermâyeye
Aslını inkâr eder, âhir neylesin?
Âhir nedir? Tembîr nedir? Bilen söylesin...

Diline sâhip çıkmaz, eder afîşe
Burada bir almıştın, çıktı yetmişe
Hesâbı sorulacak, etmez endîşe
Kardeş etini yiyor, gıybet neylesin?
Gıybet nedir? Nîkbet nedir? Bilen söylesin...

Birileri ayırdı, kul ve Kur'ân'ı
Berikisi unuttu, tuzak kuranı
Akıl ve beyân ayrı, ister tuğyânı
Akıl, vahiy ayrıldı, küffâr neylesin?
Küffâr nedir? Gaffâr nedir? Bilen söylesin...

Unutursa Resûl'ü, kalır amelsiz
Ayrılırsa Kur'ân'dan, kalır îmânsız
Akıl etmeden vahiy, hissiz iz'ânsız
“İnandık” diyenlere, ziyân neylesin?
Ziyân nedir? Zebân nedir? Bilen söylesin...

Geçici olan hayât, yaşar ki anlık
Bu dünyâdan gidecek, aslolân azık
Dünyâ mâlî kalacak, harâmsız rızık
Bilmeyen ömürlere, fâsık neylesin?
Fâsık nedir? Fârûk nedir? Bilen söylesin...

İnsânın içi başka, dışı bambaşka
Vîcdân diliyor vîcdân, ruhsuz matrûşka
Necâbet beri dursun, necîs bir caka
Edip duran insâna, kibir neylesin?
Kibir nedir? Kebîr nedir? Bilen söylesin...

Son raddede dirilir alınca ihtâr,
Başa gelen bâdire olur mu muzdar?
Çeki düzen olunur belki bir miktâr,
Düzelmeyen neslime, kayyûm neylesin?
Kayyûm nedir? Mahkûm nedir? Bilen söylesin...

Bilen Söylesin

– 9 –

Issız çölde dîvâne, bir garîb Mecnûn
Hissesi sevmek midir? Cezâsı maznûn
Âşikâr yaşar şimdi, o zaman mâsûn
Çöle düşmüş dîvâne, Leylâ neylesin?
Leylâ nedir? Sevdâ nedir? Bilen söylesin...

Dağları delip aşar, sebebi murâd
Bir bir ezber ediyor, adını Ferhâd
Zamâne sevdâları, nâçâr ne rahat
Menzili umursamaz, Şîrîn neylesin?
Şîrîn nedir? İçkîn nedir? Bilen söylesin...

Peşinde dolanıyor, bir ömür Kerem
Sevdâsı dillerdedir, sevgisi harâm
Âhir zamân sevdâsı, kururken harîm
Aşkından kül olana, Aslı neylesin?
Ateş nedir? Kül nedir ki? Bilen söylesin...

Bir elmanın yarısı, nasîb Hudâ'dan
Tâhir, cân oluverdi, Zühre'ye cânndan
Bir duâ dile düşer, açılır zindân
Kavuşmak nasîb değil, cellât neylesin?
Mîlâd nedir? Vuslât nedir? Bilen söylesin...

Şâh Cihân'ın sevdâsı, o Mümtâz Mahal
Kaldı mahşere şimdi, dünyâda muhal
Ayrı değil, vücûd vücut, cânında hemhâl
Defnederken yanına, evlâd neylesin?
Evlâd nedir? Cellât nedir? Bilen söylesin...

Aşkın rengi nedir ki? Kızıl kırmızı
Bilmez içine düşen, gönül hırsızı
Yakına hoş gelir mi? Yananlar râzı
Aşkın rengi kördür ey, ressâm neylesin?
Ressâm nedir? Hüzzâm nedir? Bilen söylesin...

Geçmişte kaldı sevdâ, hissiz hâtıra
Âhir zamân sevdâsı, verir muhtıra
Dile destândı önce, bugün maskara
Eden gönülsüzleri, heves neylesin?
Heves nedir? Nekes nedir? Bilen söylesin...

Şimdi âciz kalıyor sevdâlar nerde?
Hayâli bile yeter şifâdır derde,
Dilde adı zikirdi aşk ile virde,
Gönülsüz sevdâları, dervîş neylesin?
Dervîş nedir? Ermiş nedir? Bilen söylesin...

Aşk müşriktir, bilesin, sevdâ mı? Mü'min
Âşık tatmîn olunca, bozuyor yemin
Sevdâ mutmain ise, sevdâsı emîn
Emîn olmayanları, gönül neylesin?
Gönül nedir? Melûl nedir? Bilen söylesin...

Aşkın yoldaşı kibir, katığı şehvet
Sevdâ yolda bırakmaz, eder muhâbbet
Bir yokuş düşünün ki, sonunda rahmet
Rahmeti heder eder, refîk neylesin?
Refîk nedir? Tevfîk nedir? Bilen söylesin...

Bilen Söylesin

– 10 –

Arınmaya niyetin, yok ise eğer
Âsân olsa ne yazar, bîçâre hüner
Sihirbâzın sopası, kıymeti değer
Âsâsı heder olmuş, sihir neylesin?
Sihir nedir? Tâhir nedir? Bilen söylesin...

Harâmî kâdı olmuş, sınır boyuna
Kâdılar sus-pus şimdi, gider suyuna
Liyâkat al aşağı, bakmaz soyuna
Rüsvâ olan cem'iyet, uğrû neylesin?
Uğrû nedir? Doğru nedir? Bilen söylesin...

Fâhişe döşeginde, istiyor mehir
Nesil katlediliyor, işliyor zehir
Nefsine suç atıyor, oldukça mâhir
Nesli katledenlere, zehir neylesin?
Zehir nedir? Kabîr nedir? Bilen söylesin...

Silinir kelimeler, bir bir kâmûstan
Akıl hesâb soracak, us'suz bir us'tan
Eskîler söz ederken, derler nâmûstan
Hâfıza silinirken, kâmûs neylesin?
Kâmûs nedir? Nâmûs nedir? Bilen söylesin...

Dile düştü ilk kelâm, kilit besmele
Anlam yitik olmuşa, asıl mesele
Vicdânını yitiren, mücrîm ame le
Kurtulmuş gibi yaşar, zebûn neylesin?
Zebûn nedir? Mâdûn nedir? Bilen söylesin...

Gökleri inletiyor, duyulmaz sayha
Önden yırtılır gömlek, şaşkın Züleyhâ
Yûsuf olsan ne yazar, kuyular تنها
Masûmiyet katlolur, çirkin neylesin?
Çirkin nedir? Yakîn nedir? Bilen söylesin...

Sabır diyerek çektim, âhı kaç asır
Derman karaborsada, derman cân'a sır
Eller karıncalanmış, duâdan nasır
Dile düşmüyor aman, emân neylesin?
Âmîn nedir? Emân nedir? Bilen söylesin...

Bir dilek tut dediler, geldi bâdire
Etme bulma dünyâsı, verdiler süre
Sermâye boşa gitti, heder kâfile
Kervânı sele veren, tâcir neylesin?
Tâcir nedir? Ecir nedir? Bilen söylesin...

Eğlence yeri dünyâ, sanır ki sefir
Gidenler gelmedi hiç, oldu misâfir
İblîsten mîrâs kalan, cakalı kibir
Atıp duran nefsine, felek neylesin?
Felek nedir? Felâk nedir? Bilen söylesin...

Sorgu suâl etmeden, gider sürgüne
Yârının vebâlini, çeker bugüne
Şaşmaz elbet yazılan, yıkılır sahne
İblîse figür olmuş, oyun neylesin?
Oyun nedir? Acûn nedir? Bilen söylesin...

Bilen Söylesin

- 11 -

Sabrâ verildi şimdi, süresiz müddet
Cân, cân pazarındadır, sınırlı mühlet
Dünyâya olsan da şâh, kesilir bilet
Dünyâya kanmış Âdem, vuslat neylesin?
Uzlet nedir? Vuslat nedir? Bilen söylesin...

Çözüvermiş üstüme, acı melânet
Fısıldar kulağıma, biraz metânet
Sığınılacak mercii sâde duâ et
El açmaz nasîbsize, haslet neylesin?
Haslet nedir? Haşyet nedir? Bilen söylesin...

Bir bilmece bu hayât, birleşmez ayrı
Düşünceler târumâr, düzelmez sayrı
Yitirilmiş yârinlar, bulunmaz gayrı
Dün mezâtta satılır, bugün neylesin?
Dün nedir ki? Bugün nedir? Bilen söylesin...

Kurt kafaya koymuşsa, dere bahâne
Yenilecek o koyun, olmaz iâne
Kurdun ensesi kalın, boşa avâne
Seyredip duranlara, dere neylesin?
Dere nedir? Yâra nedir? Bilen söylesin...

Heder edilmiş ömür, istemez pâye
Susuz kalır ummânda, olur Bâdiye
Derdini katık eder, dertli Şâdiye
Mahkûm ederken ömrü, bîkem neylesin?
Bîkem nedir? Muhkem nedir? Bilen söylesin...

Yanlış hayâta ortak, olan mücrîme
Yalnız kalmak düşermiş, yazık ömrüne
Fedâ edilen hayât, nâmı mükrîme
Olmuş nasîbsizlere, Kerîm neylesin?
Kerîm nedir? Mükrîm nedir? Bilen söylesin...

Kor içinde geçmişim, bekle yârınla
Gel de söndür sinende, yanan nârınla
Bir habbe zerresine, çeker dârına
Î'lâmı verilene, kâdı neylesin?
Kâdı nedir? Yâ bad nedir? Bilen söylesin...

İsyânı ürkütmüyor durur mu zâlim?
Nisyânı keyfe keder olur mu âlim?
Kibrinden vazgeçmiyor zerre bir milim,
Kibrini şâh edene, albız neylesin?
Albız nedir? Arsız nedir? Bilen söylesin...

Seceresi şâibe, sebebi mahût
Peygamber kâtilleri, Hayber yâ Yahûd
Târih yazıyor yine, kesin bir sübût
Susar, pusar ne fayda, lâhût neylesin?
Yahûd nedir? Lâhût nedir? Bilen söylesin...

İntiâda yüreğim, susar Hanzala
Petrol şeyhi figürân, izler budala
Kabul etmiyor vicdân, şaşkın havsala
Kabul edilir nâçâr, vicdân neylesin?
Vicdân nedir? Hicrân nedir? Bilen söylesin...

Bilen Söylesin

– 12 –

Garîpsenmiyor artık, bâtılla ülfet,
Ceddinden kalanlara, diyor külfet,
Pâk olanlar kirlenir, bozulur saffet,
Memnûn kalan beldeye, çirkef neylesin?
Çirkef nedir? Telef nedir? Bilen söylesin...

Köşe bucak tutulmuş, gezer arsızlar,
Vîcdânı olan gönül, durmaz ârsızlar,
Bir nesil yitik olmuş, buna ân sızlar,
Sebep olan bizlere, şeref neylesin?
Şeref nedir? Eşref nedir? Bilen söylesin...

Boca edildi bize, zorba âriyet,
Domuz eti yedirse, eder âfiyet,
Rahme düşen her nutfe, sanki cinâyet,
Heder olan emeğe, dehşet neylesin?
Dehşet nedir? Vahşet nedir? Bilen söylesin...

Ârif olan gönüllü, eder tezellül,
Haktan gelmişse eğer, bâkî tevekkül,
Harâm olana asla, etmez tenezzül,
Âfiyetle yiyene, harâm neylesin?
Harâm nedir? İkrâm nedir? Bilen söylesin...

Hayât hissesi pazar, ediyor masraf,
Kurtulmuş hayâliyle, ediyor isrâf,
İşlenmemiş günâha, oluyor keşşâf,
Kesesinden yiyene, tefe neylesin?
Tefe nedir? Keefe nedir? Bilen söylesin...

Bonkör gibi harcıyor, İblisle hemhâl,
Hesâb defteri dolu, kalmamış münhâl,
Veresiye yazdırır, helâlde pahâl,
Heybesi dolu gider, hâmâl neylesin?
Hâmâl nedir? Amel nedir? Bilen söylesin...

Garîb gönüller şimdi, dertli hurdacı,
Sahte gönüller gezip, topluyor acı,
Belki bir gün elbette, bulur şifâcı,
Gönlü çöp eyleyene, temiz neylesin?
Temiz nedir? Temyîz nedir? Bilen söylesin...

Bezîrgân pazarı mı? Gönlüme duhûl,
Kim vurduya gider mi? Kâtîli meçhûl,
Sadâkat, o da nedir? Umursuz zuhûl,
Zamâne sevdâları, muhîb neylesin?
Muhîb nedir? Habîb nedir? Bilen söylesin...

Dilde nâmeler dizer, hâlde takıyye,
Günâhı ayân işler, sözde hafıyye,
Zanneder ki serveti, eder tedıyye,
Yığın üstüne yığın, hazcı neylesin?
Hazcı nedir? Sancı nedir? Bilen söylesin...

Hesâbını şaşırmış, izânsız sefil,
Ya bilerek yapıyor? Veyahut gâfil,
Öyle yaşıyor ki, İblîs mi kefil?
Bitmeyecek zannına, mahfil neylesin?
Mahfil nedir? Gâfil nedir? Bilen söylesin...

Bilen Söylesin

- 13 -

Sorsalar nedir ki bu? Soluyor fikir
O düşüyor aklıma dildeki zikir,
İlk günkü gibi temiz olur mu bâkîr?
Olmayan zihinlere, mücîr neylesin?
Mücîr nedir? Şerîr nedir? Bilen söylesin...

Ararken ben o vakit, derdime umâr
Çıkıverdi karşıma, akıl târumâr
Ya gel ya kal ya da git, oynama kumar
Rest çekiyorken kader, keder neylesin?
Kader nedir? Keder nedir? Bilen söylesin...

Hayât oyun sahnesi, ilk bölüm yaşam
Gündüzü göremedim, her günüm akşam
Kaleme düşen hep dert, acılı ilham
Yazar durur nâfile, ilzâm neylesin?
İlzâm nedir? İlham nedir? Bilen söylesin...

Sirkatine şikâyet, ömür perîşân
Bir fikir düşse akla, öyle hûrûşân
Sâdık olanlar yeter, dâvâyâ nîşân
Dâvâyı satanlara, hâin neylesin?
Hâin nedir? Lâîn nedir? Bilen söylesin...

Vuslatında eriyor, günâhkâr keder
Bir yalan uydurulur, denir ki kader
Akıl, akıldan kaçsa, aklına heder
Eden fikri katleder, dîvân neylesin?
Dîvân nedir? İhvân nedir? Bilen söylesin...

Bilsen ne kadar aşkın, kanıyor yâre
Yâre kanıyor yârim, bulunmaz çâre
Çâre beklemez ömür, kalır bîçâre
Bîçâre bırakana, çâre neylesin?
Çâre nedir? Devâ nedir? Bilen söylesin...

Terimde boğuluyor, hissiz bedenim
Nefes nefese hüznün, ölüm sebebim
Göz süzüp de nâzenîn, ediyor hâdim
Azrâil peşindedir, çaba neylesin?
Çaba nedir? Hebâ nedir? Bilen söylesin...

Şakaklar zonkluyorken, yaz arzuhâlim
Kesilir nekes nefes, kalmaz mecâlim
Gündüz gelsin habersiz, olmasın müzlim
Hesaplar kesilirken, figân neylesin?
Figân nedir? Nihân nedir? Bilen söylesin...

Ben geçmişten vazgeçtim, vazgeçmez geçmiş
Bitmez sanır bu ömür, bir baktın geçmiş
Tövbekâr son nefeste, vaktini geçmiş
Geçmişten geçilmiyor, geçmiş neylesin?
Gelmiş nedir? Geçmiş nedir? Bilen söylesin...

Son söz dile düşmeden, gelmez akıla
Âhir olan değildir, bu dünyâ sıla
Sımsıkı sarılıp da, nâçâr iptilâ
Gözü arkada kalan, beşer neylesin?
Beşer nedir? Mâşer nedir? Bilen söylesin...

Bilen Söylesin

- 14 -

Gurûruna râm olur, iblîs ezelde
Âdem adını alır, tek bir tev'bede
Kâbil alır kargadan, göz göre uhde
Hâbil defnedilirken, şâhid neylesin?
Şâhid nedir? Mülhid nedir? Bilen söylesin...

Kibir belâsındadır, yığın üstüne
Doldurun meydanları, açın bir sahne
Bakarsın ne ihtîşâm, ardı pek köhne
Samîmiyet ne gezer, duygu neylesin?
Duygu nedir? Uygu nedir? Bilen söylesin...

Bir ömür teblîğdedir, bir avuç ümmet
Tuğyân eden gönüle, edilmez himmet
Yağar arştan bir azâb, tükenir mühlet
Nûh'u tek bırakana, ümmet neylesin?
Ümmet nedir? Rahmet nedir? Bilen söylesin...

Kendi elleri ile büyüttü onu,
Onun elleri ile geldi mi sonu?
Bir kavim düşün nankör ameli mansû,
Buzağı ilâh olur, Hârûn neylesin?
Hârûn nedir? Mâdûn nedir? Bilen söylesin...

Kızıl Deniz yarılrsa, anlamaz çâre
Gökten yağar taamlar, be hey âvâre
Nankör kavim istiyor, bir hayli behre
Katledilirken nebî, Ya'kûb neylesin?
Ya'kûb nedir? Mahsûb nedir? Bilen söylesin...

Yâradanı üçleyip, çekti çarmıha
Çekmediler Îsâ'yı, kendi intihâ
Kitâb paramparçadır, belki on nüshâ
Eden nasıbsizlere, Mesîh neylesin?
Mesîh nedir? Sahîb nedir? Bilen söylesin...

Örtüsüne bürünen, kalk ve de uyar
Ümmetin yüreğinde, puslu intizâr
Beyân ard'a atılmış, diller işgüzâr
"Asıl benim" diyor, beyân neylesin?
Beyân nedir? Ziyân nedir? Bilen söylesin...

Cümle yıldızlar, güneş, hep secde etti
Haset bünyeyi sardı, kuyuya attı
Belkıs'ın şehvetidir, gönlünün tahtı
Önden yırtılır gömlek, iffet neylesin?
İffet nedir? Nasfet nedir? Bilen söylesin...

Asr'a yemîn edilmiş, insân ziyânda
Sabredenler kurtulur, yazar beyânda
Hakk'ı tavsiye eden, rûhu şâyânda
Ömür ziyân edilir, Arş'ın neylesin?
Asr nedir ki? Yâ sır nedir? Bilen söylesin...

Şüphesiz ki Yâradan, verir nasîhat
İyiliği emreder, illâ adâlet
Zorbalığı nehyeder, ister Fussilet
Fahşâyı yayar insân, öğüt neylesin?
Öğüt nedir? Ölçüt nedir? Bilen söylesin...

Bilen Söylesin

- 15 -

Özgür şiirler oku, bayramlar olsun
Yıldızlar gökte dursun, analar duysun
Bedel ödemek bana, bir hayâl kalsın
Yûsuf derdine yandı, yangın neylesin?
Başkan nedir? Ozan nedir? Bilen söylesin.

Savaş yılları olsun, gelecek barış
Düvel-i muazzama, tanısın yarış
Gezdi dünyâyı devrân, hep karış karış
Gül kızıla dönüştü, pembe neylesin?
Yedi nedir? Yetmiş nedir? Bilen söylesin.

Kuru soğan yedirdi, mert boynu bükük
Berçenek'te söyledi, ceketî sökülük
Âşıklar onun derdi, gönlünde yüklük
Mahsûnî söyler durur, Emrah neylesin?
Papur kimdir? Erdal kimdir? Bilen söylesin...

Cihân ateş yeridir, onun telinde
Mezar yeri sinede, yâri gönlünde
Taşsız, topraksız gömdü, susmadı yine
Gönül dağı taş döker, Neş'et neylesin?
Gönül nedir? Bozkır nedir? Bilen söylesin...

Sâdece hüznün söyler, akbaş dertlidir
Baba olmak onunla, gerçek bilinir
Muhteremdir sevdiği, beşik kertmesi
Garîb olan yetîmdir, meşhûr neylesin?
Müslüm nedir? Meşhûr nedir? Bilen söylesin.

Kuyularda kervânı, beklesin Yûsuf
Secde edenler attı, oluştu küsûf
Bir hasretlik şiiri, Ya'kûb'un vasıf
Züleyhâ ol güzele, hayrân neylesin?
Zindân nedir? Rüya nedir? Bilen söylesin...

Âşık mâşûkunu arar, gurbet sinede
Tâîf'e gitti Resûl, Yûnus biline
Ken'an elinde sürgün, acı sözlerle
Yûnus karanlıklarda, maphus neylesin?
Maphus nedir? Mâkûs nedir? Bilen söylesin...

Sezgi bende bulunur içimde ateş,
Ömrüm geçti de gitti gönlümde telaş,
Darlandık gel imdâda nerdesin gardaş?
Duyup da gelmeyene, gardaş neylesin?
Gardaş nedir? Berdûş nedir? Bilen söylesin...

Gözler olmazsa besâr, anlamaz ki yâr
Bir hicrânın ardında, ağlayan kullar
Gönül coğrafyamızın, vicdânı sızlar
Ayrı düşürülene, gurbet neylesin?
Gurbet nedir? Nîkbet nedir? Bilen söylesin...

Geceye gelsin diye yazarız yazı
Ayak'la belirlendi terk etmez tarzı,
Helâli bilmez hâlde neylesin farzı?
Seyr ü sefer üzeri, masûm neylesin?
Masûm nedir? Meş'ûm nedir? Bilen söylesin...

Bilen Söylesin

- 16 -

Yıkık dökük gönlüme, döküyor harcı
Sevmek mi? Güldürmeyin, değil ki harcı
Ateş düşmüş yürekte, harlıyor harcı
Söndürme diyenlere, ateş neylesin?
Hâr nedir ki? Ya Hârc nedir? Bilen söylesin...

Ezber ettim gönlüme, akseder yüzün
Dilime düşse adın, dilimi yüzün
Doksan dokuz esmâsı, affettir yüzün
Yüzsüzce yaşayana, yüzün neylesin?
Yüz nedir ki? Yüzsüz nedir? Bilen söylesin...

Kavuşmak nasîb değil, beklenen bir düş
Geçmiş, derin bir kuyu, en dibine düş
Bir heyûlâ sûreti, edilirken düş
İçine düşenleri, gerçek neylesin?
Gerçek nedir? Asıl nedir? Bilen söylesin...

Çâre bekliyor çâre, çâresiz elden
Bîtâb her bir hücresi, düşünce elden
Gün gelir düşer insân, ayaktan elden
Bir başına kalınca, eller neylesin?
El nedir ki? Evvel nedir? Bilen söylesin...

Terk edenin mîrâsı, kederi derdi
Vîrân etti mahsûlü, hepsini derdi
Bir zamanlar bîçâre, "gelirim" derdi
Göçüp gitti sevdâlar, derdî neylesin?
Dert nedir ki? Keder nedir? Bilen söylesin...

Çerçi malı bu sevdân kaç dirhem eder?
Geçmişi bir kalemde târumâr eder,
Saymadım ihaneti bir asır eder,
Ederî kadar sevdâ, seven neylesin?
Seven nedir? Güven nedir? Bilen söylesin...

Âdemoğlu ziyânda, şüphesiz nankör,
İblîslere mihmândâr, ederken meşkül,
Bitmeyecek mîrâsı, savurur cemşür,
Sermâyesi ziyânda, günâh neylesin?
Günâh nedir? Eyvâh nedir? Bilen söylesin...

Ebedî değil hayât, bulur nihâyet
Gözü doymaz ki ister, eder şikâyet
Ne Hak tanır ne Resûl, bilmez ki âyet
Alaya alan ömrü, Sakar neylesin?
Sakar nedir? İnkâr nedir? Bilen söylesin...

İstiyorsan hançerle, hep bağrım açık
Sırtımda yer kalmadı, bak göğsüm açık
Hesâbın kapanmıyor, veriyor açık
Mahşere kaldı hesâb, kâtib neylesin?
Kâtib nedir? Tertîb nedir? Bilen söylesin...

Sürgüne gönderdiler görünmez kâra,
Mecnûn mu eylediler ey bâht-ı kâra?
Rengimi kör ettiler siyâhtan kâra,
Bâhtı kârâ gelecek, Nûr'un neylesin?
Nûr nedir ki? Dumûr nedir? Bilen söylesin...

Bilen Söylesin

- 17 -

Dosdoğru gidiyorum, ötme çil horoz
Bu sabah uyandırma, çıksın istavroz
Yaşanmamış inanca, olur aforoz
Karıştı birbirine, inanç neylesin?
Îmân nedir? İsyân nedir? Bilen söylesin...

Bir kelâm yazdırdılar, doldu defterim
Kalem beri olundu, dilim neşterim
Acının şiltesinde, kalmışım mükrîm
Bir ömür misâfire, azâb neylesin?
Azâb nedir? Gazâb nedir? Bilen söylesin...

Gece karanlığında, yitik cesâret
Dünyâ gözüyle şimdi, yaşar âhiret
Düşkün olunca insân, kaybolur kesret
Yolda bırakılana, haydût neylesin?
Haydût nedir? Mahdût nedir? Bilen söylesin...

Gâyesi beğenilmek, çaba boşuna
Şiirler yazılıyor, bunun uğruna
Hissiyât ıssız elde, yoktur itinâ
Kelimeler ard arda, nesîr neylesin?
Nazım nedir? Nesîr nedir? Bilen söylesin...

Eşkîyâ dergâhında, açılır menü
Çepeçevre sarılmış, ardı ve önü
İnkâr edenler görür, o mâhşer günü
Gerçeğe kör olana, ür'yân neylesin?
Ür'yân nedir? Ziyân nedir? Bilen söylesin...

Dâr olunca bu hayât, yok olur rüyâ
Yaşamak diyoruz biz, acıya güyâ
Kalacak zannedilir, yalancı dünyâ
Kanan var gerçeğine, bu son neylesin?
Son nedir ki? Oyun nedir? Bilen söylesin...

Derin bir uyku sanki, garîb yaşamak
Rüyâda gerçek gibi, onu aramak
Yazgıya isyân edip, yeniden yazmak
İsteyen kadersize, yazgı neylesin?
Yazgı nedir? Yargı nedir? Bilen söylesin...

Dudağından dökülür, garîb senfoni
Dile düşmeden yalan, sarar zihnini
Bir bir binâ ederken, alır ecrini
Ecri heder edene, mücîr neylesin?
Ecir nedir? Mücîr nedir? Bilen söylesin...

Gereği düşünülür hiç düşünmeden,
Aç bir mezar hemen göm vicdân ölmeden,
Yaşanmamış mutluluk sebepsiz neden?
Dert çektiriyor hâlâ, sabır neylesin?
Sabır nedir? Tedbîr nedir? Bilen söylesin...

Sanki nefret okkada, yürekten damlar
Salık veriyor şimdi, dertliye hamılar
Hâinler adam olur, idâm adamlar
Devran olmuş beldeye, anlam neylesin?
Adam nedir? Anlam nedir? Bilen söylesin...

Bilen Söylesin

– 18 –

Canı bıraktı ölüm, bugün nadasa
Mesele değil ölüm, ölmek hadîse
Ölümü kimse etmez, neden vesvese
Bir gün uğrayacaktır, ölüm neylesin?
Ölüm nedir? Doyum nedir? Bilen söylesin...

Sürç-i lisân ediyor, ölüm, yaşama
Belki gündüz ölürsün, belki akşama
Ölmek, ölene değil, vââz kalana
Anlamayan kalana, vâ'iz neylesin?
Vâ'iz nedir? Vââz nedir? Bilen söylesin...

İsimsiz bir dilekçe, yazılmış dünden
Ben kaybettim yarını, belki bugünden
Öğüt verir musallâ, yine yeniden
Acıyı şerbet sunan, sâkî neylesin?
Sâkî nedir? Bâkî nedir? Bilen söylesin...

Nâsır tutmuşsa fikir, aynı söylemde
Ölmemek için yaşar, ölüm âsûde
Gün gelir gelir, birden, sırlar içinde
Beklemeyen canlara, vâde neylesin?
Vâde nedir? Ukde nedir? Bilen söylesin...

Hüzünle sarmaş dolaş yüreği tutan,
Akla geldikçe şimdi cânı unutan,
Her doğan ölümlüdür var mı ki kalan?
"Kaldım" diyen nefsine, kabir neylesin?
Kabir nedir? Kibir nedir? Bilen söylesin...

Yarım kalmış hayâlin, sonu heyûlâ
Şavkına düşen gölge, ediyor duâ
Sorgu ârifesinde, titriyor şû'â
Sorgusuz fikredene, tâbir neylesin?
Tâbir nedir? Haşir nedir? Bilen söylesin...

Ocağı sönmüş neden? Kısır düşünce
İnkâra kalkar fikir, sırta erince
Fikir çilesindedir, biraz derince
Ölüm kıyımında şimdi, selâ neylesin?
Selâ nedir? Sılâ nedir? Bilen söylesin...

Tüm sermâye tükenir, olunur müflîs
Bîcâre olur ömür, ederken tahlîs
Geriye kalan sâdık, refik bir muhlîs
Vicdân sürgün edilir, sâdık neylesin?
Sâdık nedir? Fâsık nedir? Bilen söylesin...

Deli gibi dövünse, yine ölünür
Dolu geçer ümîdi, boşa dolunur
Sanılır ki her günde, edilir mezkûr
Unutulur gidenler, bâkî neylesin?
Bâkî nedir? Eskî nedir? Bilen söylesin...

Fikir şimdi ediyor, ruhla sergüzeşt
Umut ediliyor mu? Umutsuz behişt
Ateşe râzı olmuş, sanırsın Zerdüşt
Fikrî cân pazarında, ateş neylesin?
Ateş nedir? Bitiş nedir? Bilen söylesin...

Bilen Söylesin

- 19 -

Ne günlere kalındı, gelmez böylesi
Ar etmiyor işlenir, en son raddesi
Melekler lânet eder, cümle cümlesi
Günâha gark olana, Cehîm neylesin?
Cehîm nedir? Vehîm nedir? Bilen söylesin...

Afişe olmuş ür'yân, ahlâk muammâ
Bugünleri görseydi, şaşar kudemâ
Gün gelir gelecektir, büyük içtimâ
İnkâr eden dillere, Nâfih neylesin?
Nâfih nedir? Sefih nedir? Bilen söylesin...

Yeter diyene değin, vurun sırtına
Başa gelen her şeyi, koydum ardına
İstemezse de bile, sonu inhinâ
"Olmaz" diyen kibrine, vâde neylesin?
Vâde nedir? Vedâ nedir? Bilen söylesin...

Uğrayacak kapına, bil Kabz-ı Ervâh
Toplanırlar mahşerde, bil cümle ervâh
Bugün dile düşmeyen, geçersiz eyvâh
Yarına merhem olmaz, Maşer neylesin?
Maşer nedir? Mahşer nedir? Bilen söylesin...

Yalnızlık bana râmdır, ben ona esîr
Ben onda gizliyimdir, o bende bir sır
Geriye dertler yüklü, koca bir asîr
Bıraktılar vesselâm, memûl neylesin?
Memûl nedir? Mes'ûl nedir? Bilen söylesin...

Şimdi artık yitiğim, sâde sendeyim
Geçmişim yerle yeksân, anım mülâyim
Dert banadır münhasır, kalıcı dâim
Dedi "kabul edene", semer neylesin?
Semer nedir? Katmer nedir? Bilen söylesin...

Güneş batacak elbet, düşünme sakın
Fazla vakit kalmadı, yakın firâkın
Gidince anlayacak, biter merâkın
Merâk etmeyenlere, durak neylesin?
Merâk nedir? Durak nedir? Bilen söylesin...

Kırk tilkinin mekânı, karışmaz kuyruk
Kuyruk ne ki; habersiz, başına buyruk
Otuz beş yıl taksitle, alınmış metrûk
Müflîs olmuş müste'cir, icâr neylesin?
İcâr nedir? Medâr nedir? Bilen söylesin...

Ezber ettim künyeni, heder hâfıza
Dilde tüy mü? Kalmadı, verdi arıza
Terk etti mi? Sükûnet, harlı harâza
Geçmiş âtime aktı, huzûr neylesin?
Huzûr nedir? Mahzûr nedir? Bilen söylesin...

Her kelâm bir kurşundur, deler, kanatır
Bin yıllık bir masaldır, durur, anlatır
İşliyor yüreğine, hep satır satır
Duyurmayan sîneye, fehîm neylesin?
Fehîm nedir? Vehîm nedir? Bilen söylesin...

Bilen Söylesin

- 20 -

Geçmişim geçmişimden, âtî muammâ
Ey gâfil zan'netme, garantin yârına
Güvenme dünyanın, hiç kıyl ü kâline
Konarlar, göçerler, mekânı neylesin?
Âhir nedir? Âhiret ne? Bilen söylesin...

Âhiri kaybetmişse, bîçâre çaba
Gaflete düşmüş nefis, istiyor caba
Yığın üstüne yığın, âhireti hebâ
Eden göçebelere, kalan neylesin?
Bâkî nedir? Fânî nedir? Bilen söylesin...

Âhirim var niceden, giderim yâre
Sevgim sinemde sâre, kaldım âvâre
Güvenirim elbette, yâr olan Rabb'e
Gölgelikmiş bu dünya, dervîş neylesin?
Emîn nedir? Âdem kimdir? Bilen söylesin...

Emîn olanlar şimdi terk edip gitti,
Âvâre akıl neden Hakk'ı terketti?
Rabb'in verdiği mühlet, az kaldı bitti,
Demkeş ömrüne şimdi, serkeş neylesin?
Serkeş nedir? Demkeş nedir? Bilen söylesin...

Âdem yoklukta kaldı, Âdem izinde
Emîn olan Hâbîbi, Rahmân nezdinde
Kulluğun zerresinde, gülmez hüznle
Tefekkür yolunda o, dervîş neylesin?
Hattâb kimdir? Bekci kimdir? Bilen söylesin...

Hattâb, gâfil yaşıyor dinliyor sözü,
Rûhsuz olanlar neden diler bî-özü?
Unutulmuş adâlet nâçar Hakk sözü,
Aklâ gelecek bir gün, mefût neylesin?
Mefût nedir? Müfît nedir? Bilen söylesin...

Ser'inde bulunmaz, us gitmiş başından
Pişmanlık yok ise, faydasız yaşından
Gülü incitir yârin, düşman taşından
İz'ânsız, vicdânsız, adâlet neylesin?
Yasâ nedir? Kânûn nedir? Bilen söylesin...

Kânûn nedir? Ey refîk, şimdi oyuncak
Arsız şimdi arıyor, kime kıyacak? Mücâzât
gariplere, edilir ancak
Mahşere kalmış te'dîp, ikâb neylesin?
İkâb nedir? Gazâb nedir? Bilen söylesin...

Oduncu var beklenir, hammâllık için
Gurbet olmuş sînesi, sılâdan geçin
Bir kubledir yazması, mihmânlık seçim
Çetinbaş seyre dalmış, kefen neylesin?
Kefen nedir? Cilbâb nedir? Bilen söylesin...

Son libâs bir kefendir olur mu azık?
Yaşamak tevdi eder bize hammâlık,
Son âna kadar isyân eder insânlık,
Kulak tıkayanlara, teblîğ neylesin?
Tebliğ nedir? Teklîf nedir? Bilen söylesin...

Bilen Söylesin

- 21 -

Uykuya yenik gözler, dinler mi sözler? Dost dediğin

dostun gafletini gizler

Seyre dalmış ki, ruhum, acıdan sızlar

Girince yer altına, kefen neylesin?

Gaflet nedir? Uzlet nedir? Bilen söylesin...

Gaflet uykusu derin, boynunu büken

Dost dediğin nedir ki? Sorgusuz yâren

Yolda bırakır şimdi, önce söz veren

Yolcu garip kendinde, şâkî neylesin?

Şâkî nedir? Bâkî nedir? Bilen söylesin...

Hiç'lik makamındadır bilmez nedir ki?

Sırra sahip olunca kendi gelir ki,

Dertler bize yoldaş kim bilebilir ki?

Aza kânâat etmez, dirhem neylesin?

Dirhem nedir? Melhem nedir? Bilen söylesin...

Kânâat etmeyenin gözü doyar mı?
Kırk bana bir sanadır hasîs ikrâmı,
Çoktan haber ver müflis vicdân azdan mı?
Az veren nasipsize, bahîl neylesin?
Bahîl nedir? Muhîl nedir? Bilen söylesin...

Kurşun değdi sessizce, benim yarama
Kimse girmesin sakın, yârla arama
Ne zaman dönerim bilemem sılâmâ
Herkesin başındadır, sakın kınama
Tekdîr nedir? Takdîr nedir? Bilen söylesin.

Kınama kimseleri, başla kendinle
Başa gelen bâdire, başlar seninle
Ayıp, necis ve günah, kurmuşsa rahle
Kabul eden nefsim, nâsih neylesin?
Nâsih nedir? Fesîh nedir? Bilen söylesin...

Hiçlik âlemindeki, sır olur âşık
Minnet eylemezler ki, sabreder mâşuk
Sînesinde gizler, dert ile barışık
Emî istemez ki, merhemi neylesin?
Çâre nedir, derman nedir, bilen söylesin...

Derman arıyor sine, yitik belde
Mâşuk derdine düşmüş, âşık zübde'de
Gizlilerin gizlisi, en gizli yerde
Merhem çâre olmaz ki, hekim neylesin?
Hekim nedir? Sâkim nedir? Bilen söylesin...

Geçmiş geçmişte kalmaz us mu? Unutmaz...
Kemlik edene kemlik iyilik bulmaz,
Secdeye varan alın hiç nûru solmaz,
Geçen giden günlere, mâzi neylesin?
Mâzi nedir? Fânî nedir? Bilen söylesin...

Geri gelen olmadı, gidenler bilir
Bâkî olan kalmadı, uslanmaz kibir
Nûru nasîp bizlere, beklenen fecir
Umursamaz neslime, mahrûm neylesin?
Mahrûm nedir? Mazhâr nedir? Bilen söylesin...

Bilen Söylesin

- 22 -

Ateşi unuttuk biz, basit belledik
İki kelâmın biri, günah söyledik
Hak uğruna nefisten, asla geçmedik. Dünya garip
ne tatlı; müflis neylesin?

İflâs nedir? Müflis nedir? Bilen söylesin...

Müflis gönül arıyor, nâçâr hemâyâr
Binbir umut âtî'de, bulmaz ihtiyâr
Zâhirî berbat olmuş, âhirde gab'yâr
Nefsinden geçmeyene, bîdâr neylesin?
Bîdâr nedir? Medâr nedir? Bilen söylesin...

Unuttuk Hakk'a gidip, teslim olmayı
Bir tebessüm edip de, gönül almayı
Yüce dîvân önünde, mahzûn kalmayı
Mâsivâda boğulmuş, bir kul neylesin?
Kul nedir ki? Mâkus nedir? Bilen söylesin...

Mâkus tâlih perîşân, ağırlar hâline
Yerle yeksân olunur, şaşâlı sahne
Dîvânına hâm düşer, ameller köhne
Mahzûn kalmış nefesine, ifhâm neylesin?
İfhâm nedir? İhâm nedir? Bilen söylesin...

Kibrine yenilen, gönül eyler maraz
Terk-i edep söyler, eylemez hiç niyâz
Nasîhat fâydasız, eder hep itirâz
Almıyorsa öğüt, himmeti neylesin?
İsyân nedir? Nisyân nedir? Bilen söylesin...

Nisyân etmek ne çâre, bil gary-i mensî
İsyân ediyor insan, öyle bir sînsî
Niyâzı beşer rûknü, İblîs'ten vâsî
Âhiri berbat eder, hasîr neylesin?
Hasîr nedir? Taksîr nedir? Bilen söylesin...

"Elestü bi Rabbiküm? " sor, cevâbıdır
"Kün fe yekûn" diyen ol, Bârî Hudâ'dır
Âdemoğlu ruh taşır, yaşar meftâdır
Rûhsuz cesedi taşır, ezel neylesin?
Ezel nedir? Ebed nedir? Bilen söylesin...

Ezelde verilmişti, cevâbı "Belâ"
Ol dese olur elbet, Kâdîr'dir Mevlâ
Âdemoğlu unutkan, işliyor hâlâ
Günahlar üryan olmuş, mahfûz neylesin?
Mahfûz nedir? Marûz nedir? Bilen söylesin...

Gökten ne gelmiştir ki, yer inkâr etmiş
Ümmânlar kabarıp da, rüzgâr esmemiş
Tabîat coş edip de, nebât bitmemiş
Kökünden kesilmiş, tomruk neylesin?
Filiz nedir? Öz'ü nedir? Bilen söylesin...

Filiz çölde biterse olur mu nâçiz?
Özünden ayrılana gelirmiş hâciz,
Kaybedip de kökünü kaybolur hâiz,
Yitiren bilmiyorsa, zâyî neylesin?
Zâyî nedir? Teşyî nedir? Bilen söylesin...

Bilen Söylesin

- 23 -

Unutur, yanılırsak, Yâr bağışlasın
Gönüllere rahm-i Rahmânî aşlasın
İnkâr edeni rahmetinden dışlasın
Cennetü'l-a'lâ münafıkı neylesin?

Firdevs nedir? Kevser nedir? Bilen söylesin...

Kevser'e nasip gerek, budur gâile
Rahmân'ı bilir isen, nasip nâile
Münafık tâatiyle, yaparken hîle
Firdevs arzulanıyor, hesap neylesin?

Hesap nedir? Miktâr nedir? Bilen söylesin...

Âşikâr olan görmek, gönül işidir
Hakk'ın emrini tebliğ eden Nebî'dir
O'na uymayan delî, ya dîvânedir
Dîvâne olan nâdan kimlik neylesin?
İsim nedir? Cisim nedir? Bilen söylesin...

Cism'inin hayâlini umar gecedен
Nebî'yi nâzım eyler, düşer hecedен
Dîvâne olmuş vîrân, ağlar inceden
Derman olmaz gönüle, tâkat neylesin?
Tâkat nedir? Hasât nedir? Bilen söylesin...

Miktâr nedir nerden bilecek kitâpsız?
Cehennem nârı da değildir sebepsiz
İyilik edersen ecri var hesapsız
Gönülden veren tüccar, kârı neylesin?
Zarâr nedir? Kazanç nedir? Bilen söylesin...

Kazancını yüklemiş, müflis sırtına,
Nâr'ı çağırır yazar, o hesâbına,
Ecrini heder eder, kibri adına,
Ticâret ziyândadır, simsâr neylesin?
Simsâr nedir? Gaddâr nedir? Bilen söylesin?

Aşkın sırrını bilen, saklar kendine
Âşık olan hisslenir, ağlar derdine
Hakk yolunda cânını aşkla verene
Vâkıf olmaz îzâna, vahdet neylesin?
Vahdet nedir? Avdet nedir? Bilen söylesin...

Dünya bir rüya bilin, gölge misâli
Gerçek olanı şimdi, puslar ahâlî
Sır perdesi açılır, görür ahvâlî
Bâkî olan bilinmez, bâriz neylesin?
Bâriz nedir? Ârız nedir? Bilen söylesin...

Can cânânın aşkına neden mi yanar?
İçin için ağlaşır içine kanar, Ne
cân durur ne cism'den alevlenir nâr,
Nârı söndüremeyen, sâkî neylesin?
Sâkî nedir? Vâkî nedir? Bilen söylesin...

Bîçâre bırakmaz ki; sebebi âmîl Terk
etmez hiç derdini derdine hâmîl,
İnkârı slogandır tanır mı kâmil?
İçine düşmüş nârın? Şâmil neylesin?
Kâmil nedir? Şâmil nedir? Bilen söylesin...

Bilen Söylesin

- 24 -

Mâsumdur gül âşikâr, yazıklar olsun
Ağlatır sezâ nâhak, bî-karâr dursun
Gül için şâkır bülbül, cân-fedâ olsun
Kendini bilmezlere, derviş neylesin?
Fuzûlî kim? Fuzûlî kimdir? Bilen söylesin...

Kânûnî okuyor mu? Rûznâme âyân
İmâm Ali makâmı, eyledik beyân
Yıllarca bekler mâaş, gelir sıradan
Ulûfenin hayrı yok, bekçi neylesin?
Bâkî kimdir? Nefî kimdir? Bilen söylesin...

Gülüm bülbülden aldı mihenk yerine,
Budaktan sezâ buldu geldi gönlüne,
Sezgin kurbânım ben üzdüm mü yine?
Karagül toprağına, hasret neylesin?
Halfetî ne? Yıldız kimdir? Bilen söylesin...

Ben de seni bilmezdim, bülbül anlattı
Budak diken sivriydi, bağrın kanattı
Hem feverân eyledi, hem de ağlattı
Şâkıyan bülbül susmuş, gülüm neylesin?
Bülbül nedir? Ya Gül nedir? Bilen söylesin...

Çölde yağan yağmurun sebebi sensin
Gönlümdeki gülşenim, aşkım bilensin
Sevdânın menbâi sen, cihân sebepsin
Bahçıvan gül kokarmış, gülşen neylesin?
Eyvân nedir? Râiha ne? Bilen söylesin...

Aşk sinede olur ey, makâmı Arş'tır
Arama, aracı cân, yolu verâ'dır
Bilmez gurbette olan, devâ hazândır
Gurbetler sığınakmış, sıla neylesin?
Sevgi nedir? Saygı nedir? Bilen söylesin...

Estirir sabâ böyle yazar kalemler,
Garîb olan çilede nereye giderler?
İzmir'de sevdikleri şiir dizerler,
Satırlarda kayıpmış, şâir neylesin?
Şâir nedir? Derviş nedir? Bilen söylesin...

Şâir mezardadır, üstü karaçalı
Saray var, içi hazân, camlar sırçalı
Gönlüm hüznüle ağyâr, bıraktım cânı
Çeşm tadında yandı mı, sâhir neylesin?
Şevk nedir ki? Şerha nedir? Bilen söylesin...

Şerha şerha akıyor, damarda kanlar
Bülbül aşkla şâkıyor, dinlesin cânlar
Çemenzâr harâb olmuş, sızlar çınarlar
Begonya nevhî küsmüş, çınar neylesin?
Gülşen nedir? Gülzar nedir? Bilen söylesin...

Bigâne kalmış hisler, karardı gözler
Âhretlik anar acı, mahşere gider
Kızıl lâ'l, safır mavi, göğsünde işler
Kırıldı kehribârım, usta neylesin?
Usta nedir? Nâdan nedir? Bilen söylesin...

Bilen Söylesin

- 25 -

Bülbül bekliyor nâçâr, doğar Âfitâb
Gülün umrunda değil, ederken bîtâb
Açılır gül goncası, düşerken nikâb
Gülşen oldum diyene, zerdîd neylesin?
Zerdîd nedir? Mürîd nedir? Bilen söylesin...

Gönül dert yongasında, olur sergeşte
Surûr bîzârâ döner, hâli dilgeşte
Dirhem olsa taşacak, sanki pürgeşte
Derdi unuttum diyor, mekdûr neylesin?
Mekdûr nedir? Mağdûr nedir? Bilen söylesin...

Gönle düşünce nârin, söner kevâkib
Başa gelir bâdire, harlı evâkib
Gel kurtar zindanlardan, olmadan münsib
Bırakan insafsıza, mühmel neylesin?
Mühmel nedir? Mücmel nedir? Bilen söylesin...

Dil-i meçhûr olana, sorulmaz izbe
Cân ateşte harlanıp, ederken cezbe
Bir bir edilir cefâ, gönlüne hîbe
Hâli anlamayana, şâdmân neylesin?
Şâdmân nedir? Emân nedir? Bilen söylesin...

İzbesinde taşıyor, ânı hüveydâ
Ne kadar saklasan da, belli süveydâ
Avâz avâz sükûnet, olurken peydâ
Cevher-i dem akıyor, bî-his neylesin?
Bî-his nedir? Bî-gam nedir? Bilen söylesin...

Âşık mı? Mâşuk mudur? Seç ehven-i şer
Bilmez gönle düşeni, nasîpsiz mâşer
Harcar bitmez sanılır, geliyor mahşer
Hesâbını bilmeyene, defter neylesin?
Defter nedir? Seter nedir? Bilen söylesin...

Şâh olsan ne yazar ki? Vardır ferîştah
Nasîpsiz dertli olur, edemez siftah
Dünyaları verseler, kalmaz ki iştah
Dünya nîmeti heder, müsrif neylesin?
Müsrif nedir? Serâf nedir? Bilen söylesin...

Sofra kurulmuş yine hayli berceste,
Çağırırılar mı acep kulağım seste?
Doymuyor işkembeler yerken âheste,
Haram ile pişiyor, tâbîh neylesin?
Tâbîh nedir? Sarîh nedir? Bilen söylesin...

Dile düşüyor kelâm, öyle efsunkâr
Kelâm katledilirken, ağlar vefâkâr
Kalem kırılır şimdi, olur isyânkâr
Kelâm katlediliyor, hatîb neylesin?
Hatîb nedir? Kâtîb nedir? Bilen söylesin...

Bilen Söylesin

- 26 -

Secdegâhta başlar, dünyâlık imtihân
Gönül âleminden, anlamaz her insân
Ârifin kelâmından, dökülür mercân
Cevheri tanımaz, sarrafi neylesin?
Pâhâ nedir? Değer nedir? Bilen söylesin...

Pâhâ biçilmez metâ, baş tâcî cevher
Kimi dert eder ekmek, kimi mücevher
Dünyâ malı gözlerde, ışıldar cüşher
Mâlî yığın üstüne, cem'dâr neylesin?
Cem'dâr nedir? Bîdâr nedir? Bilen söylesin...

Şükürle secde edip, olduk Müslümân
Dost anlıyor sâdece, dost emânından
Ârifin kalemine, edilir bühtân
Dost bilene ne gerek, cevher neylesin?
Tâhâ nedir? Yâsîn nedir? Bilen söylesin...

Ey Tâhir, ümmetine bir hâller oldu
Dost dediğin yârenler, yâd eller oldu
Bu dünyânın nârına, bî-cevher oldu
Dünyâ dâim mi şimdi? Zâil neylesin?
Zâil nedir? Nâil nedir? Bilen söylesin...

Nûr'unda gizlidir ki, Celâl ve İkrâm
Rehberimiz Ahmed, kitâbımız Kur'ân
Üryân gelmişiz yine, gidecek üryân
Müptezel münâfıklar, inkâr eylesin
Ezan nedir? Sâlâ nedir? Bilen söylesin...

Sâlâsı okunuyor, paslı firâset
Kulaklar tıkalıdır, duymaz firâset
Eskinin özlemine, hisli meksâset
Edilir durur nâçâr, kerhen neylesin?
Kerben nedir? Nâhen nedir? Bilen söylesin...

Ezelde rûh verildi, özün ahdine
Mevlâ buyurdu secde, olur hazine
Riyâsız âşık gerek, izbe ve köhne
Saklanan gönüllere, özü neylesin?
Söz nedir ki? Yâ naz nedir? Bilen söylesin...

Kalem kırıldı şimdi, yazmaz Nazîfî
Köşe bucak saklanır, bilmez Nâfîzî
Hakkı ardına atar, İblîs müdâfî
Af ile aldatana, merîd neylesin?
Merîd nedir? Mürîd nedir? Bilen söylesin...

Nûr getirdi öteden, edilir ikrâm
Rehber ararsan eğer, Resûl-i Ekrem
Üryân gelindi dünden, isterken kaftân
Müptezel fikre şaşkın, tâbût neylesin?
Müptezel ne? Şaşkın nedir? Bilen söylesin...

Müptezele bir bakın, harlıyor şirki,
Yol üstüne kuruyor, şaşâlı sirki,
Liyâkati katleder, bekliyor mevki,
Yol veren ahmaklara, müfsid neylesin?
Müfsid nedir? Fâsid nedir? Bilen söylesin?

Bilen Söylesin

- 27 -

Beşer nefse mahkûmsa, unuttur Hakk'ı
Ecel yaklaştığında, daralır ufku
Kimse kurtulamaz ki, ecel-i vâkî
Cehennem hâr-ı oddur, inkâr neylesin?
İnkâr nedir? Halîl kimdir? Bilen söylesin...

Âsîlik edenlerde, bitmez gam, keder
Yüzüne hayâdan bir perde mi iner?
Aşktan pervâne olup yüreğe siner
Mansûr olana şimdi, minel neylesin?
Enel nedir? Minel nedir? Bilen söylesin...

Minel-ezel'den beri, verilmiş sözü
Hallâc'ı sürgün eder, o gün Hak gözü
Bilmeyen bedduâda, bilen lütfüzü
Perdeyi kapatana, haddâd neylesin?
Haddâd nedir? Cellâd nedir? Bilen söylesin...

Âsî olan yüreğe huzûr iner mi? Huzûr olmayan sine
celâl siner mi? Aşka tâlîp olana
mâşûk güler mi? Güldürmeyen mâşûku
teskin neylesin?

Teskin nedir? Yâ kin nedir? Bilen söylesin...

Muhabbet bezm'i, sevda şarabı ister,
Var mı böyle peymâne bir bana göster?
Döndürmekle yüz olmaz astârı ister,
Kefenlik giyen atlas, libâs neylesin?

Cilbâb nedir? Eşvâb nedir? Bilen söylesin...

Sevdanın şarabından, muhabbet seçer
O kâdehi tutarlar, kendinden geçer
Astârsız gömlek giyen, kıymeti biçer
Eskimişi bilmeyen, yeni neylesin?

Eski nedir? Yeni nedir? Bilen söylesin...

Eskiyen mâden elbet, olur ya cevher
Hâfızın lafzındadır, mutlaktır ezber
İspât arayanlara, lisân şaheser
Ahrâz olan meclisi, sohbet neylesin?

Hatîb nedir? Kitâb nedir? Bilen söylesin...

Cevher, ârif elinde olur mücevher
Hâfız kurrâ olsa da, ediyor ezber
İspâtı lisân değil, yaşanmış izler
Gönül ehli olana, ahrâz neylesin?
Ahrâz nedir? Yâ söz nedir? Bilen söylesin...

Kârûnlar olmaz iflâh, versen nasîhat
İster yığılsın yığın, serveti kat kat
Bitip tükenmez ömür, hem de saltanat
Harâbât ehli vîrân, mevki neylesin?
Hiç'lik nedir? Âlem nedir? Bilen söylesin...

Hiç'lik âlemi rü'yâ hiçlik heyyûlâ,
Yığınlar elden gitse şaşar pusulâ,
Saltanatı bir ömür ömür mü sıla?
Gaflet uykusundadır, bedâr neylesin?
Bedâr nedir? Bîdâr nedir? Bilen söylesin...

Bilen Söylesin

– 28 –

Vaktiyle yaşıyormuş, dillere destân
Bir kıtlık ki ne kıtlık, ahvâl perîşân
Yerden nûr ile çıktı, oldu zerefşân
Yeksân olan beldeye, ihsân neylesin?
İhsân nedir? Yeksân nedir? Bilen söylesin...

Ardına saklanıyor, gönülde ifrâs
Vuslatına ermeye, çöl olur ifrâz
Kays'ın serzenişidir, Leylâ'ya va'az
Mezârı ölüm olur, vuslat neylesin?
Vuslat nedir? Hasret nedir? Bilen söylesin...

Bilmezler ki Selmân'ı, asıl muhannet
Sâdık efendi verir, az buçuk nîmet
Heder ederken rızık, olur ya nâmert
Yazık olur i'timâd, Sâdık neylesin?
Sâdık nedir? Yazık nedir? Bilen söylesin...

Vicdânı olanlara, katre-i mâtem
Hakk'tan gelmişse emir, etmez ki sitem
Sâdık kalır son güne, ettiği kasem
Yemin bozan seffire, kâzib neylesin?
Kâzib nedir? Temîz nedir? Bilen söylesin...

Geçen ömür perîşân, zorlar beyhûde
Sanır mı ki bırakır? Öyle serhûde
Dün bâkî kaldım diyen, bugün nâbûde
Verilen öğüt ziyân, bîgûş neylesin?
Bîgûş nedir? Hûşgûş nedir? Bilen söylesin...

Şems'inden nûr isterken, olundu hâmûş
Sükût altındır derler, söz ise gümüş
Kelâm kaleme düşer, heceler nâmûş
Kelâmı katledene, sükût neylesin?
Sükût nedir? Sukût nedir? Bilen söylesin...

Ufku yorarken gece, keskin nefahî
Dert içinde dert çeker, nâmütenâhî
Yaşamak diyorlarmış, garîb şifâhî
Dile düşmüşse dünüm, şâyi neylesin?
Şâyi nedir? Zâtî nedir? Bilen söylesin...

Dile düşmüş geçmişim, olmuşum dilhûn
Dert banadır münhasır, derdime merhûn
Acı şerbeti sunar, öyle bir memnûn
Kabuk tutmaz yaraya, merhem neylesin?
Merhem nedir? Dilhâm nedir? Bilen söylesin...

Perîşân ömrün kesbi, pâyidâr gamgîn
Ötelerden haber var, yüreğim bîngîn
Ölmeye bile tâkat, öyle bir yorgun
Bırakıp gidenlere, cüdâ neylesin?
Cüdâ nedir? Vedâ nedir? Bilen söylesin...

Herkes bir bir terk etti, kaldım münzevî
Yeryüzünde bir benim, abdâl bedevî
Diyâr diyâr ararım, yitik dil-zevî
Bulurum zannedene, nâlân neylesin?
Nâlân nedir? Vîrân nedir? Bilen söylesin...

Bilen Söylesin

- 29 -

Aşkla tutuşunca can,küle döndü hâl,
Sandım ki yaşadığım, bir güzel hayâl,
Gönlümden çözöldü hal, dünyada melâl.
Varlığından yoksuna, âşık neylesin?
Aşk nedir ki ? Ya Sen nedir? Bilen söylesin...

Yandım demek yetmez ki, yanan ateşle,
Kıvılcımken büyüyüp, yanar ki öyle,
Perde perde düşerken aşk neş'esiyle.
Kendini unutana âşık neylesin?
Neşe nedir? Perde nedir? Bilen söylesin...

Sevda sırdır gönülde saklı bir özdür,
Gönül dolunca taşar dilde bir sözdür,
Her harfi gözyaşındır yanar hep küldür.
Sözde susan dilini âşık neylesin?
Sükût nedir? Lâl nedir ki? Bilen söylesin...

Ne vuslatı isterim, ne de hasreti,
Bir bakışı yeterdi aşkın hikmeti,
Nakşolmuş sinemdedir, an hakîkati.
Görmeden bilenlere âşık neylesin?
Bakış nedir? Marifet ne? Bilen söylesin...

Adını her andıkça titrer yüreğim,
Ne gam kalır ne keder, başka dileğim,
Yalnız Sensin gönlümde özüm bildiğim.
Sevgisiz yaşanırken âşık neylesin?
Zikir nedir? Varlık nedir? Bilen söylesin...

Tenhadan geçilince duyulur sesin,
Kalabalık susturur içteki hisin,
Kalbinle yürürsen ey! yükselir sesin.
Kalbi kilitlenenlere âşık neylesin?
His nedir ki? Gizli nedir? Bilen söylesin...

Sevgide fanî olup, razıyım hâle,
Adın anınca susar ,döner tecale
Aşk biterken başlarmış arz-ı visâle.
Bitmeden doğurana âşık neylesin?
Evvel nedir ? Ezel nedir? Bilen söylesin...

Ezeli bekler umut, evvel mi nekes?
Nefes nefese ömür , kesilir nefes ,
Gönlüne nasip olan, ararken herkes,
Gaib olunmuş sevda, aşık neylesin?
Gaip nedir? Garip nedir? Bilen söylesin...

Gaipten gelen sufle, gönle düşüyor,
Gönle düşen her fikir, hemen üşüyor,
Ne garip , garip olan , derde düşüyor,
Derde düşen garipse , aşık neylesin?
Dert nedir? Derman nedir? Bilen söylesin...

Dertli olan gönüllü, derdiyle susar,
Derdini dert edinip, içine pusar,
Gün gelir derdinden, derdine kusar,
Susan dertli gönüle aşık neylesin?
Söz nedir ki? Ya öz nedir? Bilen söylesin...

Bilen Söylesin

– 30 –

Getirdi kutlu müjde, Cibrîl-i Emîn
Mübârek ay mutmain eyler mi nefsin?
Mahzûn olan bu gönlü eylesin teskin
Serkeş olan dimâğı, oruç neylesin?
Sabûr nedir? İftâr nedir? Bilen söylesin...

Hoş geldi, safâ geldi, Sultan-ı Şuhûr
Huzur bekleyen gönle, sunuyor huzûr
Affolmayan günâh yok, cümlesi ma'zûr
Affi istemeyene, gufrân neylesin?
Gufrân nedir? Hüsrân nedir? Bilen söylesin...

Gaflette olan insân, uyur gezerler
Kârûn gibi serveti, yığıp dizerler
Ne anı yaşar, ne de âlem sezerler
Ya bitâb olanlara, gönül neylesin?
Bitâb nedir? Mahzûn nedir? Bilen söylesin...

Bitâb gönlün hevâsı, kendine zarar
Dünyâ olsa servetin, kesesi mezar
Âlemi sezen akla, âlem işgüzâr
Mahzûn değilse îmân, servet neylesin?
Servet nedir? Şehvet nedir? Bilen söylesin...

Diller sussun, kelâmlar, kalem konuşsun
Âlem tefekkürdedir, evren konuşsun
Nazâri ilâhiyye, îhzâr konuşsun
Îhzâr etmeyen kulu, Rabb'i neylesin?
İdrâk nedir? Tasdîk nedir? Bilen söylesin...

Tasdîk edilmiş günâh, işlenir âyân
Tefekkür etmez fikir, bilmiyor beyân
Îhzâr etmemiş akıl, tümüyle ziyân
Ziyân etmiş ömrüne, fayda neylesin?
Fayda nedir? Peydâ nedir? Bilen söylesin...

Çok şükür nefes varken açık o kapı
Almak istersen eğer, gerçek bir tapu
Servet üç-beş metredir, bez hepi topu
Atlas libâs bilmeyen, ipek neylesin?
Giyîm nedir? Kuşâm nedir? Bilen söylesin...

Giymiş sanıyor garîb, atlas libâsı
Burası harman yeri, anbar orası
Üç metre bezin bile vardır hesâbı
Sorulmaz diyenlere, suâl neylesin?
Suâl nedir? Sâil nedir? Bilen söylesin...

Nefes aldırandır Hak, şükürler olsun
Kalbimiz tevbe ile şifâlar bulsun
Üç metre bezin içi, nûrlarla dolsun
İpek giyen bedene, kefen neylesin?
Urbâ nedir? Torbâ nedir? Bilen söylesin...

Gönül hânümânımız, vîrân olalı
Lisânım yabandadır, nâlân olalı
Sükût ehline varıp, ahvâl soralı
Söz kalemden ayrılır, sükût neylesin?
Söz nedir ki? Sükût nedir? Bilen söylesin...

Bilen Söylesin

- 31 -

Söz varsa söylenir ki, sükût neyime
Bir bir ezber edilmiş, meşhûr kelime
Ölüm döşegi sanki, sırlı meşîme
Son nefestedir fânî, âlem neylesin?
Âlem nedir? Elem nedir? Bilen söylesin...

Vîrân olmuş bu gönül, harç karılmıyor
Neylerse neylesinler, yâr darılmıyor
Ateş düşse de gönle, yâr ayrılmıyor
Başka bir yâr mı gelse, gönül neylesin?
Yâr kimdir ki? Yâren kimdir? Bilen söylesin...

Yâr olur mu yâr bana, yârı kararken
Bana yâr olur o yâr, yârı geçerken
Düşünce yâr içine, yârdan geçerken
Yâr'i yârdan geçirir, yâ yâr neylesin?
Yâr nedir ki? Ağyâr nedir? Bilen söylesin...

Bizim elde karakış, dâra kalmışız
Sevdâ türkülerini, seyre dalmışız
Yüreğe hasretliğin, yükü almışız
Yâban eli yurt eden, bizi neylesin?
Gurbet nedir? Sılâ nedir? Bilen söylesin...

Sılâdan haber mi var? Nâme yazıla
Gelen haberler mühîm, olur fâzıla
Habersiz kalan garîb, derdi irtılâ
Yaban elde sürgünde, garîb neylesin?
Garîb nedir? Takrîb nedir? Bilen söylesin...

Pişmânlık sonu tevbe ise suç mudur?
Tevbe etmek bu kadar söyle güç müdür?
Taş bağra olan selâm, bile boş mudur?
Dost hatırı sorulmaz, cefâ neylesin?
Dost nedir ki? Hatır nedir? Bilen söylesin...

Hatırına içtirdiğin, kahve telvesi
Mülhem olur fikrine, alır hissesi
Tevbe dile düşmeden, âbilir kuvvesi
Bağrı taş olanlara, neşûr neylesin?
Neşûr nedir? Harşûr nedir? Bilen söylesin...

Rûhum bir emânetti, düşer ya yola
Unuttum ben özümü, daldım sefâyâ
Yol uzun, menzil uzak, sırlı bir rüyâ
Yolu rüyâ edene, sırrın neylesin?
Sır nedir ki? Yâ yol nedir? Bilen söylesin...

Sırra düştü hayâlim, uzak yol menzil
Rüyâsını düşledim, uykudan azıl
Nasîpsizce bekledim, olmadı nâzil
Sırrına varamayan, bühtân neylesin?
Bühtân nedir? Şebtân nedir? Bilen söylesin...

Bildim hata nedir, doğrusun bilmedim
Bildim hasta nedir, şifâsın bilmedim
Bildim gurbet nedir, hasretin bilmedim
Cânda Cânân bilmeyen, teni neylesin?
Cüdâ nedir? Fenâ nedir? Bilen söylesin...

Bilen Söylesin

– 32 –

Bilmedim hata nedir? Düşünce bildim...
Bilmedim hasta nedir? Olunca bildim...
Bilmedim gurbet nedir? Göçünce bildim...
Ten, tenden uzak oldu, Cânân neylesin?
Cân nedir ki? Cânân nedir? Bilen söylesin...

Münker, Nekîr gelince başlar suâller,
Ne de yaman gündür o ne yaman hâller!
Anbâr doldurdunsa, cevap verir diller
Boş dimâğa, sorgu suâller neylesin?
Cevap nedir? Sevap nedir? Bilen söylesin...

Sevâbını sayıyor, bilmeden hesâb
Hesâba çekiliyor, gönülsüz nisâb
Anbârı boş, nâfile, Cânân'dan nikâb
Suâller redde olur? Hitâb neylesin?
Redde nedir? Hitâb nedir? Bilen söylesin...

Canlar Cânân'ı, zikir eder anarlar
Üryân olur da, bâhre dalar kanarlar
Mestânedir, peymânedir, hep yanarlar
Feymâne olmayan, pervâne neylesin?
Pervâz nedir? Dönen nedir? Bilen söylesin...

Pervâzında seyreder, gönlü perîşân
Nârında serinliyor, sanırsın Gerdşân
Başu başu derdine, olur alışan
Fehmini kör edene, nazar neylesin?
Nazar nedir? Pürzâr nedir? Bilen söylesin...

Nazâr kıl şehr-i gönül, olmasın berbad
Bir ömür sürecektir, sanma biter cihâd
Tasdîk ederler, "Kulhuvallâhü Ehad"
İhlâs olmayana, es-Samed neylesin?
Yelîd nedir? Yûled nedir? Bilen söylesin...

Doğmamıştır elbette, ezel ve bâkî
Anlamaz, isyân eder, aslını şâkî
İnkâr eden rûhlara, gelince vâkî
Eyvâh diyen ömrüne, mülgâ neylesin?
Mülgâ nedir? Sıyga nedir? Bilen söylesin...

Cevher var, gözler anlar, sinede giryân
Cüdâ eylemiş kader, merhamet Mevlâm
Gezer âvâre gülâb, fenâdır siyâm
Hâtîme eylemiş müslim, hoca neylesin?
Müslim kimdir? Hoca kimdir? Bilen söylesin...

Ne garîb devirdir ki, herkes allâme
Vâkıf olanlar vâkıf, olur âleme
İlimsiz yaşanırken, çöker ilîme
İlmi heder edenler, câhil neylesin?
Câhil nedir? Mühil nedir? Bilen söylesin...

Yelîd olan fânîdir, yûled çok ırak
Kulluk borcumuz dâim, mâsivâ bırak
Sahâ bizimdir diyen, toprak altındâ
Esas olan ihlâstır, Tebbet neylesin?
Tebbet nedir? İhlâs nedir? Bilen söylesin...

Bilen Söylesin

– 33 –

İhlâsa eremeyen, nasîb muzârî,
İçine düşmüş nârın, hâl âhuzârî,
Yârını düşünene, gerek îhzârî,
İhzâr edemeyene, mâ-fât neylesin?
Mâ-fât nedir? Ahfât nedir? Bilen söylesin...

Sûre-i Tebbet indi, o devirlere,
Hutâme hak olur, kalbi kibirlere,
Cennet, ihlâslı îmanlı mü'minlere,
Fesât, fenâ baştâcı, ölü neylesin?
Ölü nedir? Dirî nedir? Bilen söylesin...

Ölüm gelecek elbet, "Kün" ve de kesin,
Vâkıf olan nefisler, sırrına tahsîn,
Çâre diye belleyip, eder mi münsîn?
Çâre bilmeyenlere, muhsin neylesin?
Muhsin nedir? Muksin nedir? Bilen söylesin...

Yigitlik eskidendi, hisli hikâye,
Şimdilerde nâmerdler, alır ya pâye,
Ozan, şâir kelâmı, eder himâyeye,
Kelâmı katledene, bî-fıkr neylesin?
Bî-fıkr nedir? Bî-fakr nedir? Bilen söylesin...

Bî-karâr olmalıdır, fakr u zarûret,
Nâmertler ve hâinler, etse cesâret,
Şâir yazacak elbet, ozandan ibret,
Koçaklama çalmayan, teli neylesin?
Mızrâb nedir? Tekne nedir? Bilen söylesin...

Kelimeleri ziyân, şaşar mızrâbı,
Bâm teli ayâr tutmaz, olur zehâbı,
Bîçâre dizelere, düşerken hûnâbı,
Derdest edilir kelâm, ilgâ neylesin?
İlgâ nedir? Mülgâ nedir? Bilen söylesin...

Ne sılâdan haber var, ne de vuslattan,
Gurbet türküsü gelir, dağlar ardından,
Yâd ellerde kaldık biz, nân dâvâsından,
Ekmek zorda kalmışsa, garîb neylesin?
Geçim nedir? Maîşet ne? Bilen söylesin...

Maîşeti derdiyse, harâm lâ yekûn,
Helâli talep eder, olmasın meşkûn,
Zeytin'e ve incire, beyânla mazkûn,
Heder eden hırslara, harâm neylesin?
Harâm nedir? İkrâm nedir? Bilen söylesin...

Her doğan ölümlüdür, bilenler pür-râm,
Bilmeyenler inkârda, öyle bir nâ-râm,
Hesapsız kâtib olmuş, olurken düşrâm,
Hesâbı bilmeyene, sefîh neylesin?
Sefîh nedir? Terfîh nedir? Bilen söylesin...

Dervîşin derdi aşka olup dönerler,
Bülbül misâl cân dile gelip yanarlar,
Mâşûk aşkında gönül, hep mi kanarlar?
Aşk ile dolmayana, Kevser neylesin?
Kevser nedir?, Haber nedir? Bilen söylesin...

Bilen Söylesin

– 34 –

Fırıldak misalidir, döner de döner,
Ardına atmak mıdır? Maharet, hüner,
Karanlıklar içinde, karanlık fener,
Aslına dönenleri, Âlem neylesin?
Asıl nedir? Âlem nedir? Bilen söylesin...

Aşkın deryasındadır, bir garip saki,
Sanır payidar alem, hep kalır baki,
Nefsi kendine olur, hırlı bir şaki,
Aldanan zihinlere, Nar'ı neylesin?
Nar nedir ki? Ağyar nedir? Bilen söylesin...

Puslu gecenin rengi, ferinde yalnız,
Raks ediyor birlikte, güneş ve yıldız,
Bir çığlık ötelerden, duyulmaz cılız,
Çalıyor ömrümüzden, hırsız neylesin?
Hırsız nedir? Gamsız nedir? Bilen söylesin...

Bir kelam ki denilmez, zehirli baldan,
Bir kalem ki, dökülmez, hali nüktedan,
Çok değil gidiverdi, az evvel burdan,
Geri gelecek diyen, gözler neylesin?
Göz nedir ki? Ya söz nedir? Bilen söylesin...

Harami misalidir, yürek hırsız,
Mısralara düşüyor, en ince sızı,
Kimi hizaya sokar, ipsiz arsız,
İpe çekilen bahtsız, bahtı neylesin?
Baht nedir ki? Ya ceht nedir? Bilen söylesin...

Hissemend olmak, âkil kişi işidir
Bakar kör olmamak, bir vicdan işidir
Nasip kısmet, kâm almak niyet işidir
Bermurad olanlara, Arzu neylesin
Arzu nedir, istek nedir, bilen söylesin...

Arzuları, arzular, yitik kesafet,
Payesi mi? Bu kadar, nasırlı külfet,
Bermurad olan fikir, isterse nasfet,
Ber-müciib eylemezse, fütur neylesin?
Fütur nedir? Mestur nedir? Bilen söylesin...

Yâradan nur'undan üfledi âdemin
Cinâna düşünce, bastı her kâdemin
Yeniden başladı, dönülmez seferin
Hubdan huba düşen sefiller neylesin
Berâ nedir, berrâ nedir, bilen söylesin

Berrâsından bekliyor, onaylı Taltîf,
Bir vermişti hülâsa, eyliyor hâtif,
Maişeti şüpheli, ederken istif,
Berâ oldum hevese, yeksan neylesin?
Yeksan nedir? Noksan nedir? Bilen söylesin...

Dünü pazarda sattım, elli kuruşa,
Yarına sermayedir, olur mu inşa,
Bugüne sancı kaldı, garip temaşa,
Sermaye ziyandadır, Nâ-sûd neylesin?
Nâ-sûd nedir? Bî-sûd nedir? Bilen söylesin...

Bilen Söylesin

– 35 –

Cevr-ü cefasın çeken gelsin feleğin,
Bir erbain taşısın sırtında derdin,
Sabrı bilmeyen Eyyüb'ü de ne bilsin,
Mele-i âla'nın ol yoldaş neylesin?

Tarik nedir? Rafik kimdir? Bilen söylesin...

Edeble eğ başını pir huzurunda,
Nefsine uyma olsa ip boğazında,
Pir Kelami Baba'ya bir selam sal da,
Canı canana kurban canan neylesin?

Kurban nedir? Canan kimdir? Bilen söylesin...

Leyl çöktü deyü ardın bakan namerttir,
Sakınma ha yigidim, yağan rahmettir,
Sanma, seni beni yok eder, eritir,
Rahmetten kana kana içen neylesin?

Rahmet nedir? Kanmak nedir? Bilen söylesin...

Aşîyan evini de tuz buz etmeden,
Bâd-ı Sabâ ılıkça tenim öpmeden,
Beşeriyetimizin hakkın vermeden,
Hâk kelamını penah bulan neylesin?
İnsan nedir? Âdem nedir? Bilen söylesin...

Lalezarın kalbinde bir hûşu ile,
Deruni bir nefes çek, kalp bayram ede,
Huzur-u risalette Hak Nebi ile,
Diz çöküp bağdaş kuran yiğit neylesin?
Huz'r nedir? Risalet nedir? Bilen söylesin...

Ettiğin iyiliği kendin de unut,
Keşim gelir mi diye olmasın umut,
Kendini Hâk yoluna infak et yahut,
Vecdle kendinden geçen eren neylesin?
İnfak nedir? Vecid nedir? Bilen söylesin...

Tarumar gönülleri imar eyleyen,
Bilinmedik sırları ifşa eyleyen,
Îlâhi kelam için serden de geçen,
Tatlı canını feda eden neylesin?
Şahit nedir? Şebit kimdir? Bilen söylesin...

Tin; " Men rabbüke" Duyar turâb altında,
Efgan olmaz ol aziz bu imtihanda,
Dünyanın sığdığı bir metre çukurda,
Korku nedir bilmeyen yiğit neylesin?
Yiğit nedir? Mümbit nedir? Bilen söylesin...

İncecik bir köprünün üstündekiler,
Kimi yalpalar, kimi şavk gibi geçer,
Kimini de melekler hakkına iter,
Yüzümüze nur ol'cak dua neylesin?
Dua nedir? Sırat nedir? Bilen söylesin...

Nasıl da geçti zaman, bilmez Celali,
Erbain geldi çattı, ara hikmeti,
Ardından yola çıkan ki; seni geçti,
Emsizliğimi yüze vuran neylesin?
Hikmet nedir? Vuslat nedir? Bilen söylesin...

Bilen Söylesin

– 36 –

Ezilir hayalinde , geceye düşer,
Uykusuz kalır fikir, hali Hâlîşer,
Sebebi sorulunca, habersiz beşer,
Haber gelmişti lakin, Mefşer neylesin?
Mefşer nedir? Bîşer nedir? Bilen söylesin...

Dem alır yüreğinde, derdi yudumlar,
Az kalır mı dertleri? Derdi Nasîbdâr,
Gece, gündüz durmadan, derdi adımlar,
Menzil uzak diyene, Hâdî neylesin_
Hâdî nedir? Müdhil nedir? Bilen söylesin...

Gözyaşı katık olur, kara geceye,
Kalem dile gelip de, düşer heceye,
Bin bir nasırlı küfür, Zâil Atı'ye
Bel bağlayan yolcuya, Mefkûd neylesin?
Mefkûd nedir? Mevcûd nedir? Bilen söylesin...

Hesap derin alacak, olmuş ayyuka,
Yalanlar başucunda, bekler sanduka,
Giden ömür perişan, bitab Hâlûka
Yalan dolan ömrüne, Kâzib neylesin?
Kâzib nedir? Nâ-zib nedir? Bilen söylesin...

Boşa koysa dolmuyor, ağlar derdine,
Dolu olsa almıyor, Bî-kederine,
Söndüren çıkar mı ki; dost bir Mü'îne
Bekleyip duranlara, Nâfi neylesin?
Nâfi nedir? Kâfi nedir? Bilen söylesin...

Gafil insan, ebedi kalacam sandı.
Oysa dünya üçbeş gün, koca yalandı.
Oyunu, eğlencesi hoş geldi kandı.
Ölüm aklından çıktı, ukba neylesin.
Berzah nedir ? Ervah nedir ? Bilen söylesin....

Ervaha karışmadan, gelir mi eyvah,
Bizar olmuş ruhları, beklerken berzah,
Az buçuk eğlenceye, harlı İntizâh,
Unuttum diyen “Bela” Tezkîr neylesin?
Tezkîr nedir? Tenzîr nedir? Bilen söylesin...

Mübah esrar da nâhak, kazandı dava?
Şeref ler satlık ahyâr, oldu berhevâ,
Tamah eyleyen gitti, gelmez bir daha,
Söyler! kendi alırmı, dersi neylesin,
Vicahi ne? Vera nedir? Bilen söylesin...

Dersini unutandan , olur mu Vera,
Unuttum diyenlere , verilmez Berâ,
Dün unuttum diyenler, beklerken sıra,
Sırayı unutana , tembih neylesin?
Tebih nedir? Tevbih nedir? Bilen söylesin...

Nefis perde perdedir, olur Pûşîde.
Unuttu faniliği, Hükm-ü Keşîde
Bir karış toprak olur, düşer ceride
Azığı hazır olan, ölüm neylesin.
Amel nedir? Ecir nedir? Bilen söylesin...

Bilen Söylesin

- 37 -

Ecrini heba etmiş , heder müseddit,
Paye alır mı acep , eder Müreddit,
Yekünü harap olmuş, ahir Mülevvit,
Temize çıkarım derler, Fütûr neylesin?
Fütûr nedir? Zühûr nedir? Bilen söylesin...

Kârhane dünyası var, âmâ sanırlar,
Dünde geçenler fludur, bundan kanarlar,
Kapılar kapandı mı, çeksin sabırlar,
Dünkü paşalar bekler, berzah neylesin,
Kabir nedir? Kebir kim? Bilen söylesin.

Issız çölde çığırtkan bir garip saki
çağıırır dervişini, öyle bir tevki,
İns-cin öldüler hepten, kendisi baki,
Yazarlar Kârhanesine, Mefkûd neylesin?
Mefkûd nedir? Matkûd nedir? Bilen söylesin...

Ervâhi ezelden, o kâlu beladan,
İkrarı verenler kurtuldu hep nardan,
Çün âlemindir yârî olan Settar'dan,
Cüdâ düşen fâni, alemi neylesin?
Tevîl nedir, tevhîd nedir, bilen söylesin...

Tevlît düşmüş kelama, edilmez rağbet,
Tevhid nedir bihaber, bilmez Hücetbet,
Uyan, uyaran cümle, alır İzzetbet,
Tevhîde tevlit katar, şüphe neylesin?
Şüphe nedir? Mahve nedir? Bilen söylesin...

Beş alemde ezelde, Hakk'ın nizamı,
Elesten düştü yeri anadır rahmi,
Dünya tamahın neden? Hîle makamı,
Berzah var ey kabir var, ölüm neylesin,
Ervah nedir? Ebdan nedir Bilen söylesin....

Ebdanın nedir söyle? Çamurdan sülbü,
Düşmez ise şehadet, ne gerek lebbi,
Serşeş olur hayatı, bilmezse Rabb'i,
Başa gelir badire, Mazbû neylesin?
Mazbû nedir? Muazzib ne? Bilen söylesin...

Cân'ı, candandan ayrı, koyan müşküle,
Ateş cana düşünce, döner mi küle,
Yükle derdini viran, dönmüş hamküle
Kevseri uman candır, heder neylesin?
Kevser nedir? Heder nedir? Bilen söylesin....

Bırak geçsin geçenler, ilerle hızla!
Yol alanlar varırlar, maksûda niyazla!
Gönülден iste sana, verilsin nazla!
İstemem diyenlere, Mevlân neylesin?
İhlas nedir? Halas nedir? Bilen söylesin!?

Bikem eylerken gönle, halim Sergerdân,
Çekilecek çileme, olur Müşkildan,
Ne haldeyim bilmiyor, öyle Nâdândan,
Nâdân olan dertsiz, Zindan neylesin?
Nâdân nedir?, Zindan nedir? Bilen söylesin...

Bilen Söylesin

– 38 –

Mescidin önü mekan, bekliyor ashab,
Ta Yemen'den gelmişti, ediyor merak,
Veysel Karani oldur, hasret kalarak,
Ana sözünü dinler, nasip neylesin,
Kâbe nedir? Kible nedir? Bilen söylesin...

Kıblesine hürmetkar, aslına Tebrîm,
Bilenler sükut eyler, ediyor Tekrîm
Ta ezelden öğrenmiş, bilince Takrîm
Bilmeyenler biçare, Tazrîm neylesin?
Tazrîm nedir? Kerîm nedir? Bilen söylesin...

Viran ettiler gönül köşkünü heyhat,
Kırdılar yürek otağı kalmadı taht,
Ömür böyle geçip gitti, bitti hayat,
Kuru bir can kaldı, yaşamak neylesin?
Hay nedir ki ? Meyyit nedir ? Bilen söylesin...

Külli zâikat'in , mevt'i düşünmeli,
En büyük düşmanı, nefsini bilmeli,
Mühletin yetişmeden, tövbe kılmalı,
Hakkın divânımahsun , sürgün neylesin?
Divan nedir? Kebir nedir? Bilen söylesin...

Var mı ölümü bilen, iyilik etsin,
Başkasını değil de, kendini bilsin,
Kul innel mevtellezî, sırrına ersin,
Dertli ihsan yanıyor, gören neylesin,
Meal nedir? Kadim ne? Bilen söylesin...

Gidip ustasında, eyler isen talim,
Saygı bilir, olursan ahlakta hâlim,
Mektebi okumakla, olunmaz âlim,
Zalim ilim irfan, ahlâkı neylesin?
Yahşi nedir, vahşi nedir, bilen söylesin...

Sipas'tı ol Sebaste, bilmez bu gençler,
Dayanışma kültürün, kelime gizler,
Ardınca baktık matem, hüznü yüzler,
Kadı Burhanettin var, Vahşi neylesin?
Sipas nedir? Sebast ne? Bilen söylesin...

Gönül köşk olmaz ser'siz, olsa saraydan,
Otağlar çöktü fersiz, gel altaylardan,
Bizdik cahil kimsesiz, amil Otrar'dan,
İvazpaşa şimşek ti, Molla neylesin?
Fenari kim? İvaz kimdir? Bilen söylesin...

Geçmişim ben geçmişten, Ati muamma,
Ey gafıl zan'netme ki, necat yarına,
Güvenme dünyanın, hiç kıy'lü kaline,
Konarlar göçerler, mekanı neylesin?
Abir nedir, abret nedir, bilen söylesin...

Bilen Söylesin

– 39 –

Kalemin yazdığına, eder eyvallah,
Secde ederken kullar, dilde bir günah,
Son nefeste edilir, geçersiz eyvah,
Hakkı ardına atar, Asi neylesin?
Asi nedir? Tevsi nedir? Bilen söylesin...

Unutur yanılırsak, Yâr bağışlasın,
Gönüllere Râhmi Râhmani aşlasın,
İnkâr edeni Rahmetinden dışlasın,
Cennetü âlâ münafık'ı neylesin,
Firdevs nedir? Kevser nedir? Bilen söylesin...

Kevsere nasip gerek, budur gaile,
Rahman'ı bilir isen, nasip naile,
Münafık taatiyle, yaparken hile,
Firdevs arzulanıyor, hesap neylesin?
Hesap nedir? Miktar nedir? Bilen söylesin...

Seyrettim Nur dağından, gördüm âlemi,
Arşa baktım ayyuk yok, zühre aleni,
Garp ellerinde Venüs, yıldız medeni,
Otacı boyun bükmüş, Cabir neylesin?
Otacı ne? Cabir kimdir? Bilen söylesin...

Ahirim var niceden, giderim yâre,
Sevgim sinemde sâre, kaldım avare,
Güvenirim elbette, yâr olan Rabb'e,
Gölgelikmiş bu dünya, derviş neylesin?
Emin nedir? Âdem kimdir? Bilen söylesin...

O Ferhat külünk vurup kaya inleyen,
Şirin mâni dizdirip, türkü söyleten,
Aşık maşuka ikrar, verip bekleyen,
Dünyada cemal sevmeyen, mâh neylesin?
Leyla nedir, Mecnun nedir, bilen söylesin...

Yetimler boynu bükük, bekler çaresiz,
Çareler gelsin şeksiz, şüphe çare siz,
Bir umut coğrafyası, bekler mihnetsiz,
Türküm, şarkım yetimdir, ozan neylesin?
Ozan kimdir? Şair kimdir? Bilen söylesin...

Ozan Hâk'tan alır sözünü, Hâk söyler,
Hakkı konuşan halkta olur muhteber,
Bazen de heceli şiirler nakleder,
Akledenler başka izahı neylesin?
Akil nedir, âkil nedir bilen söylesin...

Aşıkın derdi gamdır, olanlar bilsin,
Dertsiz kul var mıdır ki? Hele bir desin,
Haramdan uzak durup, helalden yesin,
Huzur olsun atisi, hüznü neylesin?
Elem nedir? Keder nedir? Bilen söylesin...

Şüheda vuslattadır,, gördü güzeller,
Hayali gerçek oldu ,köşk oldu yerler,
Küffâr ne bilsin bunu, ferah gönüller,
Ahireti dert eden , dünya neylesin?
Şüheda ne? Vuslat nedir? Bilen söylesin...

Bilen Söylesin

– 40 –

Tesbihatım Esma ül Hüsna iledir,
Hevayı hevesim yok, dünya çiledir,
Müminin ihyasıdır, umut ahrettir,
Rüya aleminde, derbeder neylesin?
Besar nedir, beşer nedir bilen söylesin...

Beşer , gerçeğe âmâ, oluken Lecâc,
Çilesine hisedar, ararken ilaç,
Ahirini katleder, olur mu hıraç,
Derbeder olur heder? Kallâş neylesin?
Kallâş nedir? Telaş nedir? Bilen söylesin...

Şirazesi kaymışsa, tutmaz ki gönye,
İmanına kem katar, olur ya fünye,
Benim derken hakikat, istiyor cizye,
İmanı heder eder, Hulûl neylesin?
Hulûl nedir? Menbûl nedir? Bilen söylesin...

Bakılmaz ne şanına, ne şöhretine,
Kim arab, kim acem, tabiiyetine,
Üç buçuk metre olan , mülkiyetine,
Son slogan atılır, niyet neylesin?
Niyet nedir? Diyet nedir? Bilen söylesin...

Peltek dilli kevaşe, sözü kamustan,
Namus fırar bünyeden, lafı namustan,
İhanet gölgelenir, mededi pustan,
Razı olanlar mı var? Bühtan neylesin?
Bühtan nedir? Şeytan nedir? Bilen söylesin...

Kevgir ile taşıyor, aslı huşunet,
Heybesinde dağıtır, boca necaset,
Kavganın goygoycusu, hırlı ihanet,
Ateş taşıyanlara, ikrah neylesin?
İkrah nedir? İtrah nedir? Bilen söylesin...

İpini koparmış it, korkma ısırmaz,
Ar kaçıyor arsızdan, kella arlanmaz,
Kaidesi bozulmuş, tamir olunmaz,
Olur diyen fikrine, Rast'ı neylesin?
Rast nedir ki? Ya dost nedir? Bilen söylesin...

İnfitâr derdim âyan, Şubat ayında,
Sevilen kaldı dârda, enkaz altında,
Bosna da, Gazze de gör, çocuk ne hâlde,
Ol HaTTaB dertlenir mi, Âdem neylesin,
Zalim kimdir? Hayın nedir? Bilen söylesin...

Zülmün önünde asla eğilmez başım,
Hakkı ararım Hakk'ta, kutlu savaşım,
Korkmam yolum pir Sultan, budur telaşım,
Adalet diyen gönle, Nâhak neylesin?
Nâhak nedir? Bîhak nedir? Bilen söylesin...

Kendini bilmeyenler, ömrüne heder,
Kibir, hırs, enaniyet, boynuna biner,
Tevazu, zikir, kalbin, kurtuluş beher,
Kulluk buna gerektir, Başka neylesin?
Kulluk nedir? Uzluk nedir? Bilen söylesin...

Bilen Söylesin

- 41 -

Masivanın içinde, olurken bedbin,
Îmân-ı kâmil ise, olunur nurbin,
Bin ah dokunsa bile, olursun nikbin,
Şükretmeyen Bî-ru'yet, Nâ-gâh neylesin?
Nâ-gâh nedir? Agâh nedir? Bilen söylesin...

Cümle cihanı sanır, olmuş tevafuk,
Zerre miskaldır ızan, kapalı ufuk,
Gündüzü karalarken, saçıyor meşkûk,
Yalanlayan küfrüne, meşfûk neylesin?
Meşfûk nedir? Meşkûk nedir? Bilen söylesin...

Ezelde işlediğin, ol Mütéhassir,
Hissesinden düşüyor, olmamış taksir,
Ne dert eder ne keder, olmaz müessir,
Kitaplar sol yanında, Bî-hûd neylesin?
Bî-hûd nedir? Öğüt nedir? Bilen söylesin....

Yitiğim ben gönlünde, nazlı Bî-mecâl,
Ölüm arzular beni, öyle İstical,
Beklemeye takat yok, istiyor Mecâl,
Ölsem işime baksam, Ecel neylesin?
Ecel nedir? Müeccel ne? Bilen söylesin...

Acının en haz yeri, gönül Kesret-gâh,
Dert mekanı olmuşum, öyle Şevket-gâh,
Zevkü-sefa derdime, olurken Dergâh,
Derdim yok diyenlere, Mihnet neylesin?
Mihnet nedir? Külfet nedir? Bilen söylesin...

Uzletinde kararır, olur Sühtegi,
Âteş-i sîzân düşer, yanar döşegi,
Sabrına taş çatlatır, viran Rûzegî,
Umursamaz insana, Bî-dan neylesin?
Bî-dan nedir? Nâ-dân nedir? Bilen söylesin...

Gözü bağlı amadan, alınmış güfte,
Ard arda sıralanır, döner girifte,
Akıl baştan firari, olmuş Firifte,
Akilim der ne garip, Ser-mest neylesin?
Ser-mest nedir? Serkeş nedir? Bilen söylesin...

Gayri huzur veriyor, derdine tertip,
Bir bir kaleme döker, derdini katip,
Yazan mı bozan mıdır? Edilen tahrip,
Bozan, yazanı suçlar, Kader neylesin?
Kader nedir? Heder nedir? Bilen söylesin...

Ne hayat yaşamışız, öyle Pür-gîrân,
Sanılır ki kalınır, öylece Bîran,
Hesabı hatalıysa, bekliyor Nîran,
Hesapsız yaşayana, bedbaht neylesin?
Bedbaht nedir? Bi-baht nedir? Bilen söylesin...

Mahzûn düşsen ne çıkar, payesi Rencîş,
Ezelden gönderilen, sırlı bir hamîş,
İzbelerde saklanır, saklı bir keşfiş,
İfşa etmek isteyen, Tehîş neylesin?
Tehîş nedir? Tahriş nedir? Bilen söylesin....

Bilen Söylesin

- 42 -

Göğsümde var bir sızı, anlatamam ki,
Kader yolunda oldum, itham susmam ki,
Bir hiçliğe gelsin de, zayı olmam ki,
Yetmiyor kelimeler, satır neylesin?
Sadır nedir? Satır nedir? Bilen söylesin...

Sadra şifamı sözler, ol kelimeler,
Gül yüzlüm bakmaz neden? Nerde dideler,
Kapı kapandı nadan, yürekte izler,
Mızrak parçalar yakar, Vahşi neylesin?
Vahşi nedir? Satır nedir? Bilen söylesin...

Yaş kemaldedir heyhat, boş geçti hayat,
Dertlerim mühür vurdu, göründü memet,
Bilmemek bazen evlâ, derdime azad,
Sadr göründü hiçlikte, gönül neylesin?
Ümame kim? Ya Hind kimdir? Bilen söylesin...

Uygun gördü El_Gaffar, kulluk tadında,
Bekler firdevs makamı, gelsin Mustafa,
Biz ararız ümmetiz, şefaatinde,
Hayırsızdır ümmeti, Resul neylesin?
Sarhoş nedir? Şarap nedir? Bilen söylesin...

Mest serhoş çıkmış aya, eyledi_sayha,
Cahilin dilindedir, kelime ihva,
Ahvalına ağlar fakr, sergüzeşt câna,
Düzeni bozdu maznun, Emrah neylesin?
Bâri nedir? Uygun nedir? Bilen söylesin...

Yâ Rabb sendendir, gelen, El Muin sensin,
Biz biçare kullarız, beşer bilinsin,
Bildik gurbetmiş dünya, geçip giderdik,
Sahiplendi fani kul, bizar neylesin?
Muhsin nedir? Bizar nedir? Bilen söylesin...

Olduk piştik ervahta, eyledi muhsin,
Kendinde varlık gördü, cahildi nefsi,
El_Müsavvir den geldi, emr başım üzre,
Kul eliyle bozulmuş, ressam neylesin?
Ressam nedir? Neşve nedir? Bilen söylesin...

Rahmet dokundu gönle, yürek bilir mi?
Menzile giden dönmez, haber gelir mi?
Umudum asr'a sığmaz, ircîi döner mi?
El Hafid emin olan , kullar neylesin?
Fasık kimdir? Fücür nedir? Bilen söylesin...

Bilme kendinde izzet, ârifan güler,
Tilki ahkâmı fani, aslanlar kükrer,
Dünya nizamat ister, Muiz hükmeder,
Aşık olan seyretti, şirin neylesin?
Ferhat kimdir? Şirin kimdir? Bilen söylesin...

İnfîât derdim âyan, Şubat ayında,
Sevilen kaldı dârda, enkaz altında,
Bosna da, Gazze de gör, çocuk ne hâlde,
HaTTaB olan dertlenir, Âdem neylesin?
Zalim kimdir? Hain nedir? Bilen söylesin...

Bilen Söylesin

- 43 -

El_Kaviy'sin arzuhal, derdim aleni,
Cihan kirlendi Yâ RABB, nur'i_alemi,
Dilekçem göynümdedir, derdim âlemi,
Şehidlik kalmış lafta, Gâm-nâk neylesin?
Gâm-nâk nedir? Fütûr-nâk ne? Bilen söylesin...

Baktım yoklukta Ed Dâr, varlık En Nâfi,
Münezzehsin El Bedî, alem mucidi,
Varlığının sonu olmaz, iman El Baki,
Kemter kul kıtmir olsun, bekçi neylesin?
Kıtmir nedir? Bekçi nedir? Bilen söylesin...

Seyrettim Nur dağından, gördüm âlemi,
Arşa baktım ayyuk yok, zühre aleni,
Garp ellerinde Venüs, yıldız medeni,
Otacı boyun bükmüş, Cabir neylesin?
Farabi kim? Cezir kimdir? Bilen söylesin...

Bir aydınlık lazımdı, karardı zaman,
Hukuk vardır dediler, eylendi kirman,
Sandı şahımdır rida, bitmez bu devran,
Kalesi var germenli, Şahi neylesin,
Şamil nedir? Kamil nedir? Bilen söylesin.

Uzaktan gözler içten, garip ve bizden,
Elinde gamlı tıgı, hayat işleyen,
Dilinde türkü söyler, eşinden gülden,
Söyle yoktur umudu, ozan neylesin?
Gazi nedir? Şehit nedir? Bilen söylesin...

Ağuyu bal saydın mı, ömrünce yansın,
Ulaşılmazı andın, çorak tan yandın,
Umut boşta kaldı mı, gülleri ansın,
Berzah ta kalmış gelmez, Gazi neylesin,
İrmak nedir? Venüs nedir? Bilen söylesin.

İzinsiz çıkmış yola, kapattı boran,
Gemi sallanır gitmez, ümit yok yardan,
Ayrı kalır vatandan, gölge karkasdan,
Yuttu yunus kolinos, söyle neylesin?
Balık nedir? Addas nedir? Bilen söylesin...

Acemiylim tutmadı, yürek hesabı,
Bilemedim deryayı, bildim hesabı,
Öğrendim özlem ucuz, şaştı nisabı,
Sevmek ateş pahası, Sayha neylesin?
Ablas nedir? Pusat nedir? Bilen söylesin...

Sözler sadr olur vurur, beşer yürekten,
Gönlü geniş olana, icazetinden,
Ya gönlü dâr da olan, neyler kederden,
Sevmek bir sanat imiş, çırak neylesin?
Halfe nedir? Çırak nedir? Bilen söylesin...

Ustam yönlendir beni, olayım tikap,
Kaldım harabât elde, gönlüm mü? bi'tab.
Bu mevsimde geçecek, kaybolur hicap,
Evlatlar isyandadır, Savmın neylesin?
Sahur nedir? İftar nedir? Bilen söylesin...

Bilen Söylesin

- 44 -

Vicdan mutmain ise, kederden mühür,
Adalet terazisi, olur ki mamur,
Ahlaklı cemiyete, el verir Gaffur,
Bozan nasipsizlere , Hızır neylesin?
Hızır nedir? Huzur nedir? Bilen söylesin...

Ömrünü adamıştı, vatana, dine,
Hayatını vakfetti, kaldı rehine,
Baş eğmedi ömründe, yaralı sine,
Muhsin'e kıyıyorlar, dağlar neylesin?
Muhsin nedir? Mümin nedir? Bilen söylesin...

Dayanışma adındır, gurbet sinede,
Mahzunluk mu vardır) kibar isminde,
Ben de bilirim seni, saklı gönlümde,
Üstadlar arz edildi, ozan neylesin?
Gardaş kimdir? Ya Alp kimdir? Bilen söylesin...

Çöplüğe dönmüş medya, kirli sokaklar,
Kalem elinde yazan, dünkü cellatlar,
Bugün methiyeler var, gelsin paralar,
Alıştı kalpazanlar, matbaa neylesin?
Heba nedir? Şeba nedir? Bilen söylesin...

Birde Nesimi kaldı, söyler vicahi,
Atlılar gitti gelmez, kaldı sipahi,
Biz paşalık bilmezdik, Faruk misali,
Ömer büktü boynunu, halef neylesin,
Halef nedir? Selef nedir? Bilen söylesin...

Ateş yakar susuzdur, gönüller hârda,
Arar kalmaz gariban, yalan dünyada,
Feriştah bekler gelmez, arş'ı âlada,
Göz kapandı açıldı, Rıdvan neylesin?
Melek nedir? Azazil ne? Bilen söylesin.

Ülkü uğruna geçer, can serdeninden,
Türküsüyle yad eder, öyle derinden,
İsyan şikayet değil, har-ı gönülden,
Avazı feda eden , Bîsem neylesin?
Bîsem nedir? Besem nedir? Bilen söylesin...

Bisem olmuşsa maşuk, biçare gönül,
Avaz avaz sessizce , ağlıyor melül,
Duyurmaz bi-histir, menzili Nâbü'l ,
Duyup da ses vermeyen, Fuâd neylesin?
Fuâd nedir? Feryad nedir? Bilen söylesin...

Feryad-ı figanında , geçmiş meçmişin,
Diyar diyar dolaşır, biçare işin,
Bulunmaz çaresini, çare bilmişim,
Çaresiz çaresize, derman neylesin?
Derman nedir? Eman nedir? Bilen söylesin...

Dermansız derde düşen, derdi yudumlar,
Her yudumda dertlenir, Ahir tarumar,
Nekes gönlün hissesi, Bahtıyla kumar,
Oynayan geleceğe, Mahrûm neylesin?
Mahrûm nedir? Mahkûm nedir? Bilen söylesin...

Bilen Söylesin

- 45 -

Herkes kendi götürür, od'un oraya,
Bana ne diyip kaçmak yoktur kolaya,
Hesap için gir, mahkeme'i Kübra'ya,
Heybesi boş olanlar, azık neylesin?
Dava nedir, hüküm nedir, bilen söylesin...

Derdin neyse davandır, budur bildiğim,
Hükmünü heder eden, nâr'adır takdim,
Gamsıza kar etmez ki; şeddeli tefhim,
Heybesi Nâr dolana, Zünüb neylesin?
Zünüb nedir? Mahsub nedir? Bilen söylesin...

Menzil irak, gidilmez, vazgeçer yolcu,
Derdi dert etmeyenin, tuzları kuru,
Çaresiz kalanlarda, heder beş duyu,
Duyurmam diyenlere, tellâl neylesin?
Tellâl nedir? Bi-Lâl nedir? Bilen söylesin...

Pusulasız yollara, dizilmez kervan,
Rehberin yıldız ise, edilir peyman,
Omuzunda yük ile, gelirse ferman,
Gecenin nihanında, Rüşen neylesin?
Rüşen nedir? Günşen nedir? Bilen söylesin...

Zülal olup aktın mı? kirli bir çağdan,
Gülşen hüznü bülbüle, olurken candan,
Rüveyda tarikinde, gülerken handan,
Karalayan mısraya, zehra neylesin?
Zehra nedir? Mısra nedir? Bilen söylesin...

Zehrası süzülürken, atiden güne,
Gülşen açıp duruyor, bülbül sürgüne,
Tam ulaşır vuslata, yıkılır sahne,
Mısralar yarım kalır, Hattat neylesin?
Hattat nedir? Bitab nedir? Bilen söylesin...

Ahiri kaybetmişse, biçare çaba,
Gaflete düşmüş nefis, istiyor caba,
Yığın üstüne yığın, ahreti heba,
Eden göçebelere, kalan neylesin?
Baki nedir? Fani nedir? Bilen söylesin...

Hiç'lik alemi ruya, hiçlik heyyula,
Yığınlar elden gitse, şaşar pusula,
Saltanatı bir ömür, Ömür mü sıra,
Gaflet uykusundadır, Bedar neylesin?
Bedar nedir? Bidar nedir? Bilen söylesin...

Ezelde verilmişti, cevabı Bela,
Ol dese olur elbet, Kadirdir mevla,
Ademoğlu unutkan, işliyor hala,
Günahlar üryan olmuş, Mahfuz neylesin?
Mahfuz nedir? Maruz nedir? Bilen söylesin...

Yanacak olan biziz, Garip narıyla,
Dilde muhteşem iman, bi-var, haliyle,
Yakub'un hissesini , harcar sürürle,
Ortak olan bizleri, Musa neylesin?
Musa nedir? Kıssa nedir? Bilen söylesin...

Bilen Söylesin

- 46 -

Neden kanadın kırık, ey telli turnam,
Haber gelmez anladım, sensiz sıladan,
Aşk sözleri duyuldu, çıkan ilandan,
Vuran zalimdir eyvah, Kerim neylesin?
Bedrin nedir? Ulak nedir? Bilen söylesin...

Yirmidörtbin Ulaktan, geliyor haber,
Habersiz yaşarım der, şaşkın bihaber,
Sanıyor ki cümlesi, verecek Hûşber,
Haberden habersize, İhbâr neylesin?
Haber nedir? İhbâr nedir? Bilen söylesin...

Bir yol vardır, ömür denilir adına,
Dönen olmadı ,gidip son durağına,
Düşünce kır'lar, sezersin چراغına,
Aydınlık bilmeyen, ışığı neylesin?
Yolu nedir, rehber nedir, bilen söylesin...

Yoldan dönen yolsuza, rehber ne gerek,
Mühim olan yolunda, samimi yürek,
Samimi olanlarla, sağlamdır direk,
Direği yıkanlara, müdhin neylesin?
Müdhin nedir? Şekîn nedir? Bilen söylesin...

Rehberim müdhin değil, savmım baştacı,
Bozulmuş olandan kaç, salad ilacı,
Bir yoksunluk kapısı, sahur aracı,
Yoldan çıkmış beşere, iman neylesin,
Savm nedir ki? Sahur nedir? Bilen söylesin...

Bilirse eğer insan, Savmın sırrını,
Salat nedir? Sahur ne? Asıl kadrini,
Erince manasına, alır ecrini,
Ecir nedir bilmeyen , Hasbî neylesin?
Hasbî nedir? Kalbî nedir? Bilen söylesin...

Menzilimiz bellidir, uzak olsa da,
Yürürüz toz diken, bağra batsa da,
Yönümüz belli bizim, yolda kalsak da,
Yürüyenler yorulmaz, Refik neylesin?
Tarik nedir? Refik nedir? Bilen söylesin...

Refik olarak seçer, Hakkın yolunu,
Irak olsa da menzil, çeker yükünü,
Bilenler müstakimdir, ister sonunu,
Bilmeyen yitiklere, hedef neylesin?
Hedef nedir? Tarif nedir? Bilen söylesin...

Yola revan olmaktan başka çare yok
İnsan olmaktan daha büyük pâyeye yok
Mağrurlanma, Rıza'dan başka gaye yok
Var'ı bilmez ,yok bilmez bedbaht neylesin?
Müşfik nedir, muhib nedir bilen söylesin...

Muhibbin yoldaşındır, Menzil-i Tarîk,
Gönüller bir atarsa, olunur Müdrik,
Yolunu yol bilirler, kalınca sadık,
Sadakati katleden, dürüst neylesin?
Dürüst ne? Râst nedir ki? Bilen söylesin...

Bilen Söylesin

- 47 -

Ne verirsen elbette, yazar hissene,
İyilik yapan alır, yazar ecrine,
Ol cihana padişah, amel edene,
Soytarı kalanlara, saray neylesin?
Saray nedir? Hanray nedir? Bilen söylesin...

Aşıklar meclisini, kurmuş ozanlar,
Divan minderine de durmuş yazanlar,
Kelâm edip Kalem, bilmiş lerzanlar,
Divanı bitmez ozan, hece neylesin?
Hece nedir? Nice nedir? Bilen söylesin...

Muhabbetler deminden, dem aldığında,
Yürekler gam kedere, gem vurduğunda,
Canlar canananlarına, can olduğunda
Derdin olsa ne çıkar, şifa neylesin?
Şifa nedir? İstîşfâ ne? Bilen söylesin.

Yazdık dizdik ayarsız, önden gidenler,
Çokmu bilir vefasız, sıfat görürler,
Tebbetten sonra ihlas, MEVLÂ'yı över,
Nüzul da mukabele, tasnif neylesin,
Önder nedir? Lider kim? Bilen söylesin.

Anlamak ister izan, gayret elimde,
Altmışüç anlayana, haddi yerinde,
Ben de veya kölelik, tam mihenginde,
İstedğin alamaz, ozan neylesin,
Üstad kim? Kalfa kimdir? Bilen söylesin.

İki yokluktan çıkmış, koca Pir Nâbi,
Haddin bilmeyi öğren, olursun kâni,
Elbet bilenler söyler, tahfif irfani,
Anladı Rıdvan odda, ateş neylesin,
Kefensiz kim? Evrâd ne? Bilen söylesin.

Unuttuk lehçeleri, pas tuttu akıl,
Kara çaldı müfteri, korkmadan nasıl?
İnkarından terliyor, suç serde asıl,
Dilini katledene, Lügat neylesin?
Lügat nedir? Ya katl nedir? Bilen söylesin...

Gözlerinin mahyası, yazıyor hüznün,
Güz düşer çehresine, gece gündüzün,
Gözlerinde titriyor ,beklerken müzün,
Geçmişine ağlayan , Ati neylesin?
Ati nedir? Mazi nedir? Bilen söylesin...

Ve fikrimde akseder, başka bir fikir,
Seslenir sessizcene,fikrine tezkir,
Unuttem der hissice, haykırır tekrar,
Gayya kuyusu fikir, pür gam neylesin?
Pür gam nedir? Gâb-gam nedir? Bilen söylesin...

Ruh zifire düşmüşse, can olur ceset,
Yüzssüzce yaşayana, yüzsüzce suret,
İbret almayanlara , en güzel ibret,
Ölüm kapıda şimdi, ceset neylesin?
Ceset nedir? İbret nedir? Bilen söylesin...

Bilen Söylesin

- 48 -

Hasbiyallah dedim ben, bildim tek vekil,
Ecrine binler oldu, ömrüne Teskil,
Lütfeyler minennâr'da, nefesine tevkil,
Keremden umut kesen, İfsad neylesin
İfsad nedir, iflas nedir, bilen söylesin...

İfsad edilmiş ömrün, sonu iflastır,
Ecri bekliyor facir, nice zamandır,
Kiblesini şaşırmış, kem'e meylastır,
Kem içinde geçmişe, Ebrâr neylesin?
Ebrâr nedir? Medar nedir? Bilen söylesin...

Tut evvela dilini, düşmesin yalan,
Bir aya sığdırılır, gayrısı talan,
Affi istiyor gafil, ederken tuğyan
Ayları hiç edene, Safer neylesin?
Safer nedir? Şevval nedir? Bilen söylesin...

Miadı dolmayana, miladı safer,
Onbir ay eğlencede, bir ayı zafer,
Afffolunur inşaallah, tevbe bu sefer,
Saferi ziyan eden, Avf ı neylesin?
Avf nedir ki? Telâf nedir? Bilen söylesin...

Ramazan açtı dergah, kimler girecek,
Safer ile ayyukta, yıldız sönecek,
Tohma da kaldı akıl, torun gelecek,
Dervişlik zormuş meğer, talib neylesin?
Hulusi kim? Seyyid kimdir? Bilen söylesin...

Kimi bekler sevabı, garip meyyitten,
Kimi takmaz cevabı,alsa takyitten,
Kimi sayar silsile, medet seyyiten,
Kurtulurum diyene, Mağrur neylesin?
Mağrur nedir? Meğrûr nedir? Bilen söylesin...

Tüm Ümmet-i Muhammed, Ramazan bekler,
Ademler secde ile nura nur ekler,
Namazlar, ibadetler, binbir zikirler,
Müminler iftar bekler, nefis neylesin?
Oruç nedir, nefis nedir? Bilen söylesin....

Nefsine ram olana, ikaz geçersiz,
Secdeden ve zikirden , olmuş habersiz,
Yaşar umursamadan, öyle bir Hûşsuz,
Kurtulur ümidine, Büşrâ neylesin?
Büşrâ nedir? Kübra nedir? Bilen söylesin...

Sahur bereketlidir, rahmet doludur,
Oruç, nefsin kalkanı, Hakk'ın yoludur,
İslam'ın beş şartının oruç koludur,
Kulluk nefsi ezerken, arzu neylesin?
Arzu nedir, nefes nedir? Bilen söylesin...

Nefsin arzularına, olurken ramdar,
İşlenmemiş sevaptan, istiyor medar,
Sıyâm ederken güya, bekler Müjdedâr
Nasip diyen nasipsiz, müşta neylesin?
Müşta nedir? Müjde nedir? Bilen söylesin...

Bilen Söylesin

- 49 -

Bi-çare avazına, etmesen feryat,
Bezzâz olsan ne-çare, veremez fiyat,
Hakk'a ulaşmak için, kelama Hilyat,
Gaflet uykusundadır, Tembih neylesin?
Tembih nedir? Tevbih nedir? Bilen söylesin...

Geçmiş siliverir, eyler Bînisyan,
Issıza sürgün eder, yıkar Âşiyân,
Bir tek refik o kaldı, dertli Âbidân,
Derdime serkeş olan Dildûz neylesin?
Dildûz nedir? Gam-dûz nedir? Bilen söylesin...

Gam değil yaralarım, yara Dîl-rûba,
Son nefeste dileğim, gelsin Rûh-rûba,
Bir kez nefes alayayım, olsun Şevkrûba,
Son nefesi çok gören, Müthîr neylesin?
Müthîr nedir? Şâd-hîr nedir? Bilen söylesin...

Geçiverse hayalin, bende Mevcûde,
Hayalin güze döner, olur Mefcûde,
Güz gününde ezberim, dilde, Merğûbe,
Unutmam diyenlere, Mansî neylesin?
Mansî nedir? Münst nedir? Bilen söylesin...

Sekiz'e arzum vardır, yedi tekrarım,
Altı'ya âmenna, beştir ikrarım,
Dörde iman ettik, üçte sebatım,
İki Şule bilmeyen, nimet neylesin,
Yâ Bir nedir, Ya hiç nedir bilen söylesin...

Hiç'liğe varmak için, medet Birr'inden,
İki kişilik dünya, maraz üçünden,
Dört kitabın hükmüne, ikrar beşinden,
Altı günde haşroldu, ebced neylesin?
Sayı nedir? Ebced nedir? Bilen söylesin...

Kün deyip var etti âlemi Yezdân,
Ademoğlu dünyayı kıldı mı mekân?
Nebi'lerle gönderdi, apaçık ferman,
İncil Zebur bilmeyen, Kur'an neylesin?
Ayet nedir, tebliğ nedir, bilen söylesin...

Ayet, ayet inkarda,, nasipsiz mücrim,
Dünyayı mekan kılan, zavallı mükrim,
Gelen fermana nekes, dünyaya harim,
Dördüne de isyankar, Tashih neylesin?
Tashih nedir? Sahih nedir? Bilen söylesin...

Avazınla didâra etmesen biat,
Yazıp ta okuduğun, boşa külliyat,
Gafil geldin, gafil mi gidersin heyhat,
Müsrif olan kulllar ömür neylesin?
Tesbih nedir, tevdil nedir bilen söylesin...

Tesbih tanesi hayat, biter mi Bî-tûl?
Berheva bir talebe, kelâmı Maktûl,
Basireti olanlar, ilmîne Mebtûl ,
Okudum diyenlere, ihya neylesin?
İhya nedir? Rü'ya nedir? Bilen söylesin...

Bilen Söylesin

– 50 –

Deveyi güdemeyen, kalmış diyarda,
Refik yad el mi olmuş? Medet ağyarda,
Hakkı gözeten fikir, öyle bir darda,
Telef edilir güven, Hufyan neylesin?
Hufyan nedir? Nifyan nedir? Bilen söylesin...

Gamsız olanlar şimdi alırken paye,
Dünyayı elde etmek, aslolan gaye,
Dillerde muhteşem övgü, halde hikaye,
Yaşayıp duranlara, Mahşer neylesin?
Mahşer nedir? Haber nedir? Bilen söylesin...

Sanıyor mu kalacak, dünya payıdar,
Süleyman'a kalmadı, sanki hissedar,
Namı olmayan şimdi, oluyor namdar,
Namı beşer olanı, Ebdal neylesin?
Ebdal nedir? Aptal nedir? Bilen söylesin...

İffet sürgün edilmiş, ahlak üryanda,
Susuz kalır biçare, sonsuz ummanda,
Yemin bozucu sefir, akli gümanda,
Yemini hatırlatır, Takbih neylesin?
Takbih nedir? Tevbih nedir? Bilen söylesin...

Akıl akıldan üstün, veriyor akıl,
Akıllılar sütliman, konuşur sakil,
Eskilerden haber var, ediyor nakil,
Aslolanı saklayan, Zuhur neylesin?
Zuhur nedir? Mazur nedir? Bilen söylesin...

Sopası görünüyor, yırtılmış aba,
Afiyetle yenilir, şimdiler riba,
Makam, mevki verilir, etmeden çaba,
Tersine dönmüş dünya, Ukba neylesin?
Ukba nedir ? Caba nedir? Bilen söylesin...

Samimi olan şimdi, kendini saklar,
Dertsiz olanlar derdi, mazluma yükler,
Gerçek olan habere, yalanı ekler,
Samimiyet sürgünde, Riya neylesin?
Riya nedir? Haya nedir? Bilen söylesin...

Eskidendi adalet, mülkün temeli,
Şimdilerde adavet, asli emeli,
Boca ederken nifak, bilmez ahali,
Terazi ölçemiyor, Tartı neylesin?
Tartı nedir? Ölçü nedir? Bilen söylesin...

Mazlumun ahı şimdi, azdırır şahı,
Ezber eder tuğyanı, över günahı,
Bilmez mi ki kin diri? Mazlumun ahı,
Bugün olmaz vesselam, Tefrik neylesin?
Tefrik nedir? Tefrik nedir? Bilen söylesin...

Vicdansız olanların, rahat dölşęęi,
Sağlam olana kadar, sürer gevşęęi,
Üleş edilmiş taam, saklar ekmeği,
Eli titrer vermeye, Kusur neylesin?
Kusur nedir? Kusur nedir? Bilen söylesin...

Bilen Söylesin

- 51 -

Körpe ana kuzular şefkati bekler,
Her doğuran ana mı, cevabı bekler
Bebekler evde açken, analar gezer,
Ne hayatlar geçiyor, ibre neylesin?
İbre nedir? Çare nedir? Bilen söylesin...

Çaresiz bekleniyor, aslına saygı,
Ne dert ediliyor ki, firari kaygı,
Erkek, kadın rolünde, Kadınsa sangı,
Tahammül tek edilir, Kaygı neylesin?
Kaygı nedir? Saygı nedir? Bilen söylesin...

Doğurduğun evlatlar merhamet ister,
Sevgin ile büyüt sen, ilgini göster.
Analık etmezlere, babalar pes der,
Aile yerle yeksan, şefkat neylesin?
Şefkat nedir? Firkat nedir? Bilen söylesin...

Geceleri uyumaz, ağlar, duymazsın,
Gündüzleri yatarsın, yemek koymazsın.
Ocağın tütmez eğer, büyük saymazsın,
Hanım olamayana, hadim neylesin?
Hanım nedir? Hadim nedir? Bilen söylesin...

Ailenin köküne, dök kibrit suyu,
Al elinden her şeyi, olsun maktu-yu,
Nesiller karışırken, yitik beş duyu,
Aile yok olurken, nesil neylesin?
Nesil nedir? Hasıl nedir? Bilen söylesin...

Bilir misin çocuğun ne dertler çeker?
Tacizle, korkularla ahlaklar çöker.
Kederlidir her günü, kaygılı geçer,
Dert etmeyen bünyeye, Emek neylesin?
Emek nedir? Ereğ nedir? Bilen söylesin...

Vallahi hesap çetin, soracak Mevla'm,
Sorumluluktan kaçmış, geziyor Leyla'm,
Şikâyetçi olacak, kopar vaveylam,
Suskun kalan dillere, Hasım neylesin?
Hasım nedir? Hışım nedir? Bilen söylesin...

Eskidenmiş masumluk, yitik şecceaat,
Tekkeyi bekleyene , olur ziyafat,
Aile bir olursa, alır mükafat,
Afat girmiş biçare, ülfet neylesin?
Ülfet nedir? Külfet nedir? Bilen söylesin...

Ana, baba ve evlat, olunca yekün,
Anlaşılr manası, olunur hakkün,
Mutluluğa hisedar, birlikle mümkün,
Birliği bozanlara, göçkün neylesin?
Göçkün nedir? Çökkün nedir? Bilen söylesin...

Bekliyor bu zamanlar, belki keramet,
Birlik olmak gerekir, çekip de zahmet,
O vakit nesillere, verilir servet,
Serveti heder olur, fitrat neylesin?
Fitrat nedir? İzzet nedir? Bilen söylesin...

Bilen Söylesin

- 52 -

İlk emir oku olan , bir din düşünün,
Kelamı katlediyor, öyle bir fitnün,
Geçmişî yok sayıpta, ederken rükün,
El yazması sunana, ilim neylesin?
İlim nedir? Alim nedir? Bilen söylesin...

Dünya malı kalır ki, nesline miras,
Akledenler kıyamda, ederken firas,
Nefsine kul köledir, imanı nefras,
Kul olmaya niyetsiz, Maksûd neylesin?
Maksûd nedir? Hüsûd nedir? Bilen söylesin...

Kervan yolda düzülür, neylesin yolcu,
Rahata erince kul, unuttur borcu,
Her insanın değildir, iyilik harcı,
İyi olan insana, Kötü neylesin?
Kötü nedir? Örtü nedir? Bilen söylesin...

Makam ve mevki ile, olunmaz adam,
Tevbe ettikten sonra, pak oldu Adem,
Geldik, gidiyoruz bak, ölüm var madem,
Adem olmak isteyen, Efsus neylesin?
Efsus nedir? Meysur nedir? Bilen söylesin...

İnsan nankördür elbet, Aslolan tevbe,
Hakk'a uymayanların, hakkıdır zehbe,
İblisin mihmandarı, vururken darbe,
Tevbeye muhtaç olan, Tâzîr neylesin?
Tâzîr nedir? Esir nedir? Bilen söylesin...

Nur iner sessiz arza, öyle lütufla,
Gönüller arınırken, bir gece aşkla.
Bereket yağar gökten, belki ilhamla,
İlham bekleyenlere, irfan neylesin?
İrfan nedir? İlham nedir? Bilen söylesin...

İlhamı nerden gelir? Bugünü yitik,
Eskidendi haberler, ahal müstektik,
Şimdi diler de haberler, öyle muhalik,
Haberî zayi eder, Düruğ neylesin?
Düruğ nedir? Furuğ nedir? Bilen söylesin...

Yalancının mumunu, yaktı haraza,
Yatsı ne ki t  tt  r  r, Şimdi sonsuza,
Kendi bile inanır, Şaşar hafıza,
GerŐeĐi karalayan, M  rai neylesin?
M  rai ne? H  rai ne? Bilen söylesin...

Y  n gösterir iblise, derdi dalalet,
Umarsızca harcanır, sapar delalet,
Fark edenler fark eder, sessizce uzlet,
Farkı g  zetmeyenler, Ő  r  i neylesin?
Ő  r  i nedir?   s  i nedir? Bilen söylesin...

Cehalet deryasının, sözde alimi,
Hakk'a isyan ederken, süsler zalimi,
Meramı anlatamaz, zerkeder zehmi,
Alim olan sürgünde, Gav  n neylesin?
Gav  n nedir? Cehlin nedir? Bilen söylesin...

Bilen Söylesin

– 53 –

Ervahi ezelden mi almak ilamı?
Hak bahşeylemiş duru, akla kelamı,
Galudan tabi iken, cümle alemleri,
Vahdeti Vucud bil'hakk, feza neylesin?
Yer nedir ki? Ya gün nedir? Bilen söylesin...

Arasattan kayıp zan, vuslata vardı,
İzinname ömrüne, yeryüzü kârdı,
El değmemiş turabı, azlara dardı,
Dağlar denizi yarmış, Adem neylesin?
Adem Kimdir? Havva kimdir? Bilen söylesin...

Fersah fersah hatırat yazdı tarihler,
Masum öldü, kardeşi, arttı katiller,
Kabri bilinmez adem, vakti vakitler,
Kargadan ders alınmış, Habil neylesin?
Habil kimdir? Kabil kimdir? Bilen söylesin...

Ol Tevhidin imanı beriden haktır,
Sapan oldu nicesi nispet günahdır,
Cebeller ateş kustu, Nuh'tan tufandır,
Rabbine uyanlara, Gümrah neylesin?
Tufan nedir? Rahmet nedir? Bilen söylesin...

Her damarda kan akar durmaz dolanır,
Hak üstüne yol alan hep bahtiyardır,
Kuyudan gaybe menzil, Mısır'a sultandır,
Zindana düştü Yusnus, bühtan neylesin?
Yusuf kimdir? Züleyha kim? Bilen söylesin...

Kendi elleri ile , kendi büyüttü,
Dört yaşında gelince, dili sürüttü,
Hitap ehli değildi Harun'u yetti,
Şuayb'a yaren olan, Musa neylesin?
Asa nedir? Musa kimdir? Bilen söylesin...

Hay vahyetti, pak olan gitti uzağa,
Önüme Melek çıktı, düştü tuzağa,
Rab emriyle yüklüdür, bir oğulluğa,
Kundakta vaaz eder, Mesih neylesin?
Meryem kimdir? İsa kimdir? Bilen söylesin...

Diri gömülür kızlar, kavim azmıştı,
Kalem Sahibi Nebi, haber almıştı,
Yetim doğdu, kimsesiz öksüz kalmıştı,
Alemlere rahmettir, müşrik neylesin?
Resul kimdir? El Emin kim? Bilen söylesin...

Sözü tamam eylemek, kamilin işi,
Ar, edep ve sekine, susmak er işi,
Ahde vefalı, iman, müminin işi
Mushaf darda kalana, Ecel neylesin?
Ecel nedir Menzil nedir bilen söylesin,

Yüz yirmi beş bin Elçi, Ol mihrabım var,
Mihrabımda yüz on dört Ol yıldızım var,
Ayet ayet haykıran, Ol Hakk burcu var,
Şifa veren burcuna, Tefrik neylesin?
Ayet nedir? Sure nedir? Bilen söylesin,

Bilen Söylesin

– 54 –

Sekiz kapının birinden, Yedi semadan,
Altı şartlı imandan, ve beş farzından,
Dört hak meleş-i ala Hayr üç aylardan,
İki yürek birleşir, duyan neylesin?
Riyazi ne? Hendese ne? Bilen söylesin...

Yunus, Bektaş, Fenari söyler özünü,
Yalan, dolan siyaset asmaz yüzünü,
Korkmadan doyururken, haram gözünü,
Asıl makam cennettir, beşer neylesin?
Koltuk nedir? Taht nedir ki ?Bilen söylesin....

Kabir ne söyler bize, derdi duyana,
Mutlu olur dünyada, Rabbe uyana,
Dünya ahiret denge, bilip tutana,
Gaflete dalanlara ,hesap neylesin?
Mizan nedir? Terazi ne? Bilen söylesin...

Dedem Korkut adları, koymadı bize,
Cengaverlik olmadan, gösterdi size,
Yiğitlik destanları bak dize dize,
Hedefim Kızıl elmadır, yollar neylesin?
Menzil nedir? Hedef nedir Bilen söylesin....

Kendini bilen bir kul yanlıştan döner,
Kibir, hırs, enaniyet, sırtına biner,
Tevazu, zikir, kalbi ancak temizler,
Kulluk buna gerektir, Abid neylesin?
Abid kimdir? Mabud kimdir? Bilen söylesin...

Onbir ayın sultanı teşrif eder mi?
Açgözlülük yok olur, sona erer mi?
Ömür sermayesine, rücu eder mi?
Savma sevinen kullar, Bayram neylesin?
Günah nedir? Sevap nedir? Bilen söylesin...

Bildim aşk nedir miş ki, sevda bilmedim,
Bildim gönül nedir ki, kalbi bilmedim,
Bildim us nedirmiş ki, aklı bilmedim,
Bilmeyen bilmiyor ki, Anlam neylesin?
Cahil kimdir? Alim kimdir? Bilen söylesin...

Kul olduk menfaate, makam uğruna,
Merhameti yitirdik, çıkar uğruna,
Menfaat tükenince bitermiş dostluk,
Hakiki dost olana çıkar neylesin?
Menfaat be ne? Merhamet ne? Bilen söylesin..

Aşk-ı didar olsam da, yarin gözünde,
Ağyar değil ben olsam yar yüreğinde,
Dua etsem her sabah gün seherinde,
Aşk-ı suzana düştü gönül neylesin?
Uşşak ne? Maşuk ne? Bilen söylesin...

Yakmaz hak harında dide-i giryanı,
Vazgeç kem sözden okuyalım nevanı,
Diliyoruz makamı, cennet mihmanı,
Kemi-i maya olana, maya neylesin?
Maya nedir? Mana nedir? Bilen söylesin...

Bilen Söylesin

– 55 –

Onuncu köyden bile, kovulur haklı,
Binbir dert yüklediler, ettiler zanlı,
Haksıza yol veriyor, öyle hünerli,
Sonunu bilmeyene, Bî-mûd neylesin?
Bî-mûd nedir? Umut nedir? Bilen söylesin...

Şimdilerde ektiğin, yanına paye,
Biçtiği mazlumundur, eder sermaye,
Afiyet ile yenir, etmez vikaye,
Ateşe nasip olmuş, Bela neylesin?
Bela nedir? İzla nedir? Bilen söylesin...

Ağaç yaşken eğilir, unuttuk bunu,
Zifır döktük köküne, bilmedik sonu,
Neslini katledene, edilmez Münnu,
Heder edilmiş nesil, Evlat neylesin?
Evlat nedir? Cellat nedir? Bilen söylesin...

Yanlış hesap yapılır, şimdi Bağdat'ta,
Hakk olan ötelenir, medet bidatte,
Necip olan saklanır, necis avdette,
Pür-i pak lekelenir, Nedîf neylesin?
Nedîf nedir? Dâîf nedir? Bilen söylesin...

Şeytan şimdi şen şakrak, susar dilimiz,
Helal yaşama neden , yetmez ilmimiz,
Hayırda yarışanlar, kalınca aciz,
Karunlar hüküm sürer, Harun neylesin?
Karun nedir? Harun nedir? Bilen söylesin...

Ahiri düşünen yok, abaddır zalim,
Berbat olmuş ahiri, ederken mübrim,
İfşa edilir harem, gasp olur harim,
Halinden memnun olan, Bîrîh neylesin?
Bîrîh nedir? Kerih nedir? Bilen söylesin...

Ta Ervah-ı ezelden, levh-i mahfuzda,
Takdir Ol ki Kadirdir, mutlak olanda,
Gafiller çok geç anlar hayli zamanla,
Arif meclisindeki, cahil neylesin?
Kalem nedir? Kelam nedir? bilen söylesin...

Vicdanı kör olmuşa, sorulmaz adres,
Hayat bir medresedir, alır mı ki ders?
İsterken her şeyleri, verirken nekes,
Vicdan bir sırlı paye, Bîcân neylesin?
Bîcân nedir? Bîirfan ne? Bilen söylesin...

Ahlak ıssız çöllerde, tutmuş histeri,
İblislere mihmandar, arar müşteri,
Bela diyen kulları, şimdi müfteri,
Bela olan kullara, Mefkûr neylesin?
Mefkûr nedir? Nâkûr nedir? Bilen söylesin...

Şimdilerde ekilir, törenle nifak,
Ektiğini biçecek, göçerken afak,
Eskidendi yad olur, hisli irtifak,
Yeni yetme düzene, fitne neylesin?
Fitne nedir? Fesad nedir? Bilen söylesin...

Bilen Söylesin

- 56 -

Gönül han mı olmuş? vah ki hancıya,
Kim olmak ister ki yar? bu yalancıya,
Dönmüşüm ben de artık, bir kiracıya,
Şeker, şerbet, bal olsan, sancı neylesin?
Şeker nedir, şerbet nedir? Bilen söylesin....

Cahil hallinde kelam, kamil ağlıyor,
Mühil mahsun uzakta, kara bağlıyor,
Sinemiz ataş sarmış, dergâh yarıyor,
Hasankale virane, Dadaş neylesin,
Dadaş Nedir? Gakkoş Nedir? Bilen söylesin...

Kopuz bizim özümüz, Aşık Veysel' den,
Esirgenmez sözümüz, ne gelir elden,
Pir Sultan Abdal ile, Talibi dilden,
Sazın teli kopana, Türkü neylesin?
Türkü nedir? Ezgi nedir? Bilen söylesin...

Bilenler var arada, misali mektep,
İlmiyle amil agâh, emsali talep,
Şehriyâr dan cihana, Yahşidir küttab,
Nafile okuyana, Merkep neylesin?
Merkep nedir? Mektep nedir? Bilen söylesin...

Var mı ölümü bilen? İyilik etsin,
Başkasını değil de, kendini bilsin,
Kul innel mevtellezî, sırrına ersin,
Dertli ihsan yanıyor, gören neylesin?
Meal nedir? Kadim nedir? Bilen söylesin...

Açtım kapıyı dersin, semâ sayhası,
Beklesem gelir anca, vardır sırası,
Cahilliğin oldur mu? Düşün çaresi,
Usta kırmış kalemi, çırak neylesin?
Babis nedir? Konu nedir? Bilen söylesin...

Madem ki ben insanım, gelirim ayan,
Biliriz hüccet gerek, Hakka uymayan,
Değilse bu cihanda, kapı kabristan,
Kul kefensiz derdinde, garip neylesin,
Garip nedir? Takrip nedir? Bilen söylesin...

Mübah esrar da nâhak, kazandı dava,
Şeref satıldı ahyâr, oldu berhevâ,
Tamah eyleyen gitti, gelmez bir daha,
Söyler kendi alır mı? Dersi neylesin,
Ders nedir ki? Ya Hırs nedir? Bilen söylesin...

Kınalar yakıldı mı? Onbeşlilere,
Silahlar takıldı mı? İnce beline,
Gidenler gelmedi mi? Ağıt diline,
Peygamber müjdesine, Şahit neylesin?
Şebit nedir? Şahit nedir? Bilen söylesin...

Onbeşliler düştü mü cephe yoluna?
Şimdi saydırıyorlar, sağ ve soluna,
Şairler ne yazdılar, beytin sonuna,
Bedrin arslanlarına , şanı neylesin?
Şan nedir ki? Şayan nedir? Bilen söylesin...

Bilen Söylesin

- 57 -

Kelam katledilirken, hisli mısırda,
Maktül mana mı olur? Kalem firarda,
Ozan olanlar şimdi, en arkalarda,
Kelamı katledenler, Bed-ıhâtt neylesin?
Bed-ıhâtt nedir? Heyhat nedir? Bilen söylesin...

Nefeslerin nefis ile yarışır dünya,
Bedenlerin acıya alışır dünyada,
Her ezanın selâya ulaşır dünyada,
İnkâr eden dilensin idrak neylesin?
İnkâr nedir idrak nedir? Bilen söylesin...

İdrak eden şükürde, durur duaya,
Dualar Kabul olur, erer şuaya,
İnkâr edeninderdi, kalır dünyaya,
Dünyaya kaldım diyen, Dua neylesin?
Dua nedir? Şua nedir? Bilen söylesin...

Bir imtihan bu dünya, sevmeye değmez,
Kine nefret ve Hırsa, tamah mı etmez?
Hakkı dert edenlere, çileler bitmez,
Üçgünlük ömür için, yalan neylesin?
Yalan nedir? Gerçek nedir? Bilen söylesin...

Vatanın uğruna ,canım verilir,
Bir parça ekmek bile, üleş edilir,
Şanlı bayrak semada, ebed görülür,
Vatan yoksa biçare, millet neylesin?
Bayrak nedir? sancak nedir? Bilen söylesin...

Gönül gözüyle gören, Hakkı saklamaz,
Yusuf'u Rabb'den başka kimse anlamaz,
Züleyha büyülendi, onu aklamaz,
Kusursuz güzelliğe, gönül neylesin?
Meftun nedir? Tutkun nedir? Bilen söylesin...

Hakikat saklanamaz, bir sır değildi,
Yusuf Rabb huzurda bildi eğildi,
O burhan olmasaydı, belki zelildi,
Burhanı görmeyene, güzel neylesin?
Güzel nedir? Çirkin nedir ? Bilen söylesin...

Kuyu kimi misafir , etti bilmedi,
Ağıd dolandı dile, kervan gelmedi,
Çekmedi kimse çile, dile gelmedi,
Gömlek yırtılmış naçar, Yusuf neylesin?
Zindan nedir? Taht nedir ki? Bilen söylesin...

Kardeşleri kuyuya, atarken niye,
Zindan tahta çıkmaya oldu vesile,
Züleyha sevdasından, düşünce dile,
Saçı ağarmış, canı, yanmış neylesin?
Aşık nedir, maşuk nedir? Bilen söylesin...

Aşık yüreği yanar, aşkla doludur,
Yanan yerini sorar, sağı soludur,
Mazlum olanın yolu, elbet yoludur,
Merhamet şîâr olmuş, yönü neylesin?
Sağ nedir ki ? Ya Sol nedir? Bilen söylesin...

Bilen Söylesin

– 58 –

Mahrum olanlar ister, öyle bir Harîs,
Geçmişin gölgesine, olunmuş varis,
İçine düşmüş fikrin, kelamla kapris,
Yapan yazan bahtsız, hece neylesin?
Hece nedir? Hat nedir ki? Bilen söylesin...

Heceden hüzne düşen, kelimâ derin,
Üst üste gelir hüznün, gönlüne temrin,
Maşuğun sillesini, görünce şirin,
Ah etmeyen Aşığa, Mübrih neylesin?
Mübrih nedir? Teşrih nedir? Bilen söylesin...

Gam-ı Cânsûz derdini, ederken boca,
Derd-i Ezelden beri , çeker mi toyca,
Sûg-ı Sengîn eylemiş, ömrüne bolca,
Şikayet etmeyene, Kaygı neylesin?
Kaygı nedir? Sancı nedir? Bilen söylesin...

Bîpervâ gönlün neden, veriyor Mu'lim,
Derd-i âver ömrüne, ekiyor Elîm,
Bir yerlerden gülüyor, sessizce zalim,
Muazzib olanlara, Sâbir neylesin?
Sâbir nedir? Tedbir nedir? Bilen söylesin...

Düşünce, uçurumda düştü düşecek,
Dünü ziyanda olan, Ziyânkâr emek,
Zemanat almış sanki, bir gün görecekt,
O günü unutanlar, Sâika neylesin?
Sâika ne? Azâb nedir? Bilen söylesin...

Anlamı anlamayan, eder Muğayyir,
Anlamı ters düz eder, oluşur tasgir,
Cümle hakikatine, kör kütük sağır,
Yaşayıp duranlara, haber neylesin?
Haber nedir? Habir nedir? Bilen söylesin...

Di'li geçmiş zamanda, kararır şafak,
El titrer, gönülsüzce, edilir infak,
Boca edilir şimdi, geçmişten nifak,
Ateş taşıyan eller, teskin neylesin?
Teskin nedir? Kin nedir ki ? Bilen söylesin...

Kaybolmuşsa imanda velev ki afak,
Bir olamaz gönüller, olmaz muvaffak,
Hakk karşısında durur, eder ittifak,
Hak yolunda kalanlar, nankör neylesin?
Nankör nedir? Kör nedir ki? Bilen söylesin...

Birr olanlar azapta, kırk parça ümmet,
Geçmiş anlamazlar, çekerler zahmet,
Bibaht olanlar ister, bibahttan himmet,
Bibaht olan fikrine, Talep neylesin?
Talep nedir? Sebep nedir? Bilen söylesin...

Verilen nimetlere, olunca nankör,
Nâ-şıkar olan hep mi? Nimetlere kör,
Heder edilmiş ömre, düşer mi ki kor?
Kordan korkmayanları, Nasîr neylesin?
Nasîr nedir? Basîr nedir? Bilen söylesin...

Bilen Söylesin

– 59 –

Ana rahmi mezârdır, günahkâr bebek
Tüm çâbâsı pâйдâr, dünyâyı görmek
Bir hengâme bu dünyâ, verilen emek
Kâim oldu sanılır, dünyâ neylesin?
Dünyâ nedir? Mânâ nedir? Bilen söylesin...

Âlemi keşfetmek mi olan ihtiyâç?
Belki de dert emiştî bunu da Hallâc!
Derdi veren bırakmaz elbet bî-ilâç
Yanan hep âşıktır ey, mâşûk neylesin?
Âşık nedir? Mâşûk nedir? Bilen söylesin...

Ateş canda harlandı, yandı evvelâ
Dün esîr sinedeki, bugün vükelâ
Cân ateşe od oldu, tümünden müptelâ
Yûnus olsan ne yazar, dergâh neylesin?
Ateş nedir? Od nedir? Bilen söylesin...

Kiminin derdi zâhir, kiminin bâtın
Zemherî sînesine, kor düşen aşkın
Daha ermemiş verir, ermişe talkın
Eğriyi düz ederler, mîzân neylesin?
Eğri nedir? Doğru nedir? Bilen söylesin...

Zerre nasîb olsa da, peşinde beşer
Geçersiz münhâline, ağılıyor mahşer
Verseler dünyaları, doymaz ki mâşer
Memât sorgusundadır, kürsî neylesin?
Kürsî nedir? Mîzân nedir? Bilen söylesin...

Âdem secdeye durur, âdem hiçlikte
Mehâbın zikri nâhak, arar çığlıkte
Araf'a düşen fikir, nasîb ilmikte
Vakti bekleyen ömür, ömrü neylesin?
Vakit nedir? İmsâk nedir? Bilen söylesin...

Nefsine râm oluyor, her bir ölümlü
Dili istemem diyor, hâli gönüllü
Günah ayân-beyândır, ar mı
gömülü? Günahlar arınırken, edep neylesin?
Günah nedir? Eyvâh nedir? Bilen söylesin...

Adâlet terazisi, tutmuyor ayâr
Vîcdânın yörüngesi, vîcdâna ağıyâr
Dert kapı komşusudur, her güne uğrar
Derman karaborsada, ilâç neylesin?
Dert nedir? Derman nedir? Bilen söylesin...

Son slogan atılır, duyana ibret
Her kişi niyetine, hakîkî hicret
Musallâda yatıyor, buz gibi ceset
Anlaşılmaz cihete, kalan neylesin?
Kalan nedir? Giden nedir? Bilen söylesin...

Son söz nasîb alır mı haberi bensiz?
Nisâb sufl e verende bir de kefensiz,
Zikri ezber edip de düşüp de dipsiz,
Kuyuya atılana, yolcu neylesin?
Nasîb nedir? Nisâb nedir? Bilen söylesin...

Bilen Söylesin

- 60 -

Kelamın derdi derin, İçine düştük,
Eminoğlu , kefensiz, derdi bölüştük,
Emrah verdi nisabı, Haddi mi aştık,
Çetinbaş derde durdu, Hattab neylesin?
Hattab nedir? Hitap nedir? Bilen söylesin...

Döner mi ki vadinden, ahde sadıklar,
Aşk bedelini bilir, aşka aşıklar,
Maşukundan ayrı düşen, onu sayıklar,
Himmet bulamayana, Bahri neylesin?
Dalmak nedir, bulmak nedir, bilen söylesin...

Atalet içindedir, buldum mu diyor?
Bir ummandır kelime, daldım mı diyor?
Maşukun sevdasına, kandım mı diyor?
Keşke düşen diline, Tevbe neylesin?
Tevbe nedir? Mecbube ne? Bilen söylesin...

Himmet bekliyor aşık, susuyor maşuk,
Lal olur diller neden? Tutulur mu nutk?
İçine döker derdi, mutluluk mestruk,
Dert yudumlayanlara, Tahruk neylesin?
Tahruk nedir? Mazruk nedir? Bilen söylesin...

Geceyi yorgan gibi, üstüme sersem,
Dalsam geçmişe yine, atiyi versem,
Ölüm gelmeden bana, ben ölüversem,
Anlar mıyım diyene, udhuk neylesin?
Udhuk nedir? Utmak nedir? Bilen söylesin...

Bir ömür uyudum ben, bütün imsakta,
Nefessiz kaldım yine, az bir tümsekte,
Nasip ararken naçar, nasipler sahte,
Nasipsiz olanlara, Mahrum neylesin?
Mahrum nedir? Mağmum nedir? Bilen söylesin...

Mahsup edilmeden, helallik mi olur,
Kim neylerse, misliyle karşılık bulur,
Hazırlıksız yola çıkan, yolda kalır,
Haberci ulak, buna çare neylesin?
Menzil nedir, durak nedir, bilen söylesin...

Saklanırken beyazlar, görünmez izbe
Rengarenk ayrıldılar, belki bin hizbe
Nefes nefese sanki, kör kütük cezbe
Narı içine düşen, suyu neylesin?
Su nedir ki? Südür nedir? Bilen söylesin...

Kor düştü bu sineye, gönül is duman
Aman dilerken aman, vermiyor aman
Binbir renkli bir zaman, düşülen bir an
Gel çıkar diyenlere, Lal'ler neylesin?
Lal nedir ki? Hayal nedir? Bilen söylesin...

Bir renk düştü aklıma, yerer ahengi
Sanki her yer karardı bozdu mihengi
Kör olan seçemez ki aşık ar rengi
Beyaz karalanırken, rengi neylesin?
Renk nedir ki? Abenk nedir? Bilen söylesin...

Bilen Söylesin

- 61 -

Bir varmış bir de yokmuş, başlarken masal,
En son hikayededir, başrolde Gassal,
Misalden ders almayan, verirken missal,
Ders almayan ömrüne, Masal neylesin?
Masal nedir? Gassal nedir? Bilen söylesin...

Masal buy a inanır, O ademoğlu,
Kaf dağında dolaşır, öyle bir mutlu,
zümrüd-ü anka mıdır? Bir tek umudu,
Umudu boşa çıkan, Fütûr neylesin?
Fütûr nedir? Mahur nedir? Bilen söylesin...

Gecenin en zifiri, anında kaldım,
Kiralık bir masalın , sonuna kandım,
Sırlar içinde sırlar, sırrına daldım,
Çıkamayan dimağa, Ağrık neylesin?
Ağrık nedir? Maşrık nedir? Bilen söylesin...

Hayat kapalı durak, bekliyor in, cin,
Herkes uykuda şimdi, derin mi derin,
Uyanıklar sersefil, atisi hazin,
Kaybolmuş rüyalarda, Ma'lûm neylesin?
Ma'lûm nedir? Durum nedir? Bilen söylesin...

İhanet pusu gezer, arar yatağı,
Sadık olanlar sürgün, derdi otağı,
Bilenler sükut eder, kelam dumağı,
Bilmeyenler dil döker, Sâmit neylesin?
Sâmit nedir? Hamit nedir? Bilen söylesin...

İki kere ikinin, dört ettiği gün,
Şimdi kaç eder acep, çıkmıyor yekün,
Hesaplar karışınca, bozulur rükün,
Hesabım tuttu diyen, Zellet neylesin?
Zellet nedir? Galat nedir? Bilen söylesin...

Selası okunuyor, kayıp künyesi,
Mezarı dünden hazır, eksik kıyyesi,
Geçersiz olur neden? Vermis cizyesi,
Köle olan fikrine, Mankurt neylesin?
Mankurt nedir? Şubut nedir? Bilen söylesin...

Zemheri düşmüş fikre, yanaşır hüznün,
Dudaklar küskünlükle, olmuş mühtezün,
Gözlerinde ürperti, öyle bir mahzün,
Olmuş kederlilere, Bîmâr neylesin?
Bîmâr nedir? Umar nedir? Bilen söylesin...

Gözyaşları galeyan, olurken Feyzân,
Gelen geçen derdine, eder Hüsnizan,
Akıl başta var mı ki? Kaybolur ızan,
Akıl baştadır diyen, Hodkâm neylesin?
Hodkâm nedir? Ahkâm nedir? Bilen söylesin...

Can bedenden çekilir, Son an istiğfar,
Son anda anlaşılır, o Yüce Gaffar,
Ol cihanda aranır , kalmamış Müşfâr,
Bulurum diyenlere, Bî-sûd neylesin?
Bî-sûd nedir? Nâ-şûd nedir? Bilen söylesin...

Bilen Söylesin

- 62 -

Eminoğlu, muhabbetin bahçesinde,
Dost ile coşar olduk, aşk deryasında,
Ömür! İşte, iki nefes arasında,
İdrak etmeyen şu zalim nefs neylesin?
Zulüm nedir, felah nedir, bilen söylesin...

Dost bahçesinde arar, HattaB bir ilham,
Dost kaleminde döker, hisli bir kelam,
Eminoğlu kardeşe, bin kere selam,
Ettim elhamdulillah, Küldeş neylesin?
Küldeş nedir? Kardaş nedir? Bilen söylesin...

Muhabbet bahçesine, gel Eminoğlu,
Aslını sorarsanız ustanın oğlu,
Bir nefeslik ömürden, al insanoğlu,
Kendini bilenlere , Emin neylesin?
Emin nedir? Bilen nedir? Bilen söylesin...

Emin olanlar elbet, bulacak felah,
Nefesi yeter ise , olacak iflah,
Çetinbaş'ın ömrüne , olsun İftilah,
Şad olsun ömrü uzun, Tazim neylesin?
Tazim nedir? Taksim nedir? Bilen söylesin...

Dost bahçesine varıp, gül mü derelim?
İki türkü bir şiir, meşk mi edelim?
Yüreği yaralıya ah mı edelim?
Yari olan maşuğu , dostu neylesin?
Muhabbet ne? Ya Meclis ne? Bilen söylesin...

Muhabbet bahçesinde, alınca ayak,
Davasından döner mi? Şaşar mı Mîyak,
Kelamın daim olsun, kavi iştiyak,
Eden gönüldaşlara, Nusret neylesin?
Nusret nedir? Himmet nedir? Bilen söylesin...

Dosttan emin olanlar bulurlar felah,
Nefesi yeter olur, nasibi iflah,
Dostunu bulanlara, olmaz itilâf,
Dostlar ile geçmeyen, ömür neylesin?
Şad nedir ki? Ya Tad nedir? Bilen söylesin...

Yalağuz gidersiniz, hesap vermeye,
Kin ve nefret olmasın, defter dürmeye,
Ol Didar'dan beraat, sefa sürmeye,
Ya biçare, beratsız, kalan neylesin?
Berat nedir? İrşat nedir? bilen söylesin...

Nusret yürekten kopar, Rabbim sıfatı,
Himmet ehlinin olur, dost futuratı,
Davası hak olanın zordur hayatı,
Derdi dert etmeyene, derman neylesin?
Dert nedir ki? Derman nedir? Bilen söylesin.

İlhamı verende, ol Bâri Hüda'dır,
Gönülden hissedene, yazan kalemdir,
Hattab üstadım kalem, nazar alemdir,
Ya nasipsiz kalana, sahip neylesin?
Nazar nedir? Yazar nedir? Bilen söylesin...

Bilen Söylesin

- 63 -

Boynuzsuz bir keçinin, hakkı payıdar,
Sıratı hüznü olmaz, kalsa Vefâdâr ,
Asil nesiller kuran, olur ki Nûrdâr ,
Aslını koruyana, İğva neylesin?
İğva nedir? Şekva nedir? Bilen söylesin...

Dili tutana elbet, örtülür ayıp,
Gözünü sakınırsa, alır ya nasip,
Hakkı yaşayana Hakk, Yazar murakıp,
Hakkı unutanlara, Baği neylesin?
Baği nedir? Baki nedir? Bilen söylesin...

Boca boca edilir, harlı adavet,
Köşe bucak saklanır, sırlı adalet,
Sınırlara tayindir, azgın şekavet,
Yolun sonu göründü, Helak neylesin?
Helak nedir? Zeval nedir? Bilen söylesin...

Bir nesil düşünün ki, geçirir cinnet,
Gırtlığa kadar ahı, medeti cennet,
Adil ol diyorlar ya, isterken senet,
Adalet firardadır, Gaspkâr neylesin?
Gaspkâr nedir? Gadrkâr nedir? Bilen söylesin...

Murdarı sunuyorlar, öyle Müttehî,
Afiyetle yudumlar, cümle Müştehî,
Hayret edilmez hayret, hiç mi Bîhîşhî,
Sonumuz bohem olmuş, hayret neylesin?
Hayret nedir? Bîdert nedir? Bilen söylesin...

Sabrı sürgün ettiler, hazzı ikame,
Tüm cahiller baştacı, tutsak allame,
Necabet hicret eder, küfür idame,
Firaset kör makamda, kasvet neylesin?
Kasvet nedir? Satvet nedir? Bilen söylesin...

Eskilerden haber var, şimdi mi yekün,
Günahlar işleniyor , sanki bir rükun,
Haram adı zaruret, yenilir öğün,
Haberı yalanlayan, İsmet neylesin?
İsmet nedir? Zahmet nedir? Bilen söylesin...

Hırsız hazinedardır, arsız mutemet,
Katiller kadı olmuş, Us'suza hürmet,
Fahişe döşeginde, isterken himmet,
Necip dara çekilir, fesat neylesin?
Fesat nedir? İfsat nedir ? Bilen Söylesin...

Kadın erkek karıştı, garip bedahet,
Ana baba ve evlat , yitik mi işret?
Nesiller birbirine , olmuş muhriket,
Eyvah demek ne fayda, Avaz neylesin?
Avaz nedir? İvaz nedir? Bilen söylesin...

Gayri kelam tükendi, bakidir susmak,
Kelam bitmez gayemiz, haddi aşmamak,
Kaleme dökenleri, bin selamlamak,
Kalemin ilmi bitti, ömür neylesin?
Fatiha ne? Amin nedir? Bilen söylesin....

KÂMUS

Kelimelerin izi: köken ve anlam

Bu bölüm, divanda fiilen kullanılan eski, nadir, edebî, dinî ve açıklama gerektiren kelime ve kavramları içerir. Çekimli biçimler ana maddelerine bağlanmış; günlük dilde açıklama ihtiyacı taşımayan sözcükler ayıklanmıştır. Kaynak sözlüklerde bağımsız biçimi doğrulanamayan şîrsel türetimlerde özgün yazım veya etimoloji uydurulmamış, bu durum açıkça belirtilmiştir.

A

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Abad	<i>Farsça</i>	آباد	Bayındır; şen; mutlu.
Abdâl	<i>Arapça</i>	أبدال	Gezgin derviş; ermiş.
Abid	<i>Arapça</i>	عابد	İbadet eden kul.
Âbidân	<i>Farsça</i>	عابدان	İbadet edenler, kullar.
Acûn	<i>Türkçe</i>	acun	Dünya, âlem.
Adâvet	<i>Arapça</i>	عداوة	Düşmanlık, kin.
Addâs	<i>Arapça özel ad</i>	عداس	Ninevâlı Hristiyan köle; Tâif'te Hz. Peygamber'le karşılaşan kişi.
Âfâk	<i>Arapça</i>	آفاق	Ufuklar; görülen çevre.
Afat	<i>Arapça</i>	آفات	Belalar, felaketler.
Afişe	<i>Fransızca</i>	affiche	İlan, duyuru; ifşa etme (mecaz).
Âfitâb	<i>Farsça</i>	آفتاب	Güneş.
Aforoz	<i>Yunanca</i>	ἀφορισμός	Dinden çıkarma, cemaatten atma.
Agâh	<i>Farsça</i>	آگاه	Bilen, uyanık, haberdar.

A

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Ağu	<i>Türkçe</i>		ağu Zehir.
Ağyâr	<i>Arapça</i>	أغيار	Yabancılar, eller; rakipler.
Ahd	<i>Arapça</i>	عهد	Söz verme, antlaşma.
Âheste	<i>Farsça</i>	آهسته	Yavaş, ağır.
Ahfâd	<i>Arapça</i>	أحفاد	Torunlar; sonraki nesiller. Şiirde 'Ahfât' biçimiyle geçer.
Ahkam	<i>Arapça</i>	أحكام	Hükümler, kurallar.
Ahlas	<i>Arapça</i>	أخلص	En halis, en samimi.
Ahrâz	<i>Arapça</i>	أخرس	Dilsiz, konuşamayan.
Âhuzârî	<i>Farsça</i>	آه و آزاری	edip inleme, feryat.
Ahyâr	<i>Arapça</i>	أخيار	İyiler, hayırlı kişiler.
Âkîf	<i>Arapça</i>	عاكف	İbadete kapanan; bir işe kendini adayan.
Âkîl	<i>Arapça</i>	عاقِل	Akıllı, aklını kullanan.
Albız	<i>Türkçe</i>	albız	Şeytan, kötü ruh (eski).
Aleni	<i>Arapça</i>	علني	Açık, herkesin gözü önünde.
Allâme	<i>Arapça</i>	علامة	Çok bilgin, derin âlim.
Âmîl	<i>Arapça</i>	عامل	İşleyen, uygulayan; vali.
Aptal	<i>Türkçe (Ar. abdâl'dan)</i>	أبدال (abdâl)	Akılsız, budala. Tarihi gelişimde 'abdâl' biçimiyle ilişkilidir.

A

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Arasat	Arapça	عرصات	Mahşer meydanı.
Ârız	Arapça	عارض	Sonradan olan, geçici; engel.
Ârifan	Farsça	عارفان	Ârifler, bilenler.
Âriyet	Arapça	عارية	Ödünç alınan/verilen şey, emanet.
Arzuhâl	Farsça	عرض حالDilekçe,	hâl arz etme.
Arz-ı visâl	Arapça	عرض وصالKavuşmayı	arz etme, kavuşma isteği.
Âsâ	Arapça	عصا	Değnek, baston (Hz. Musa'nın asası).
Âsân	Farsça	آسان	Kolay.
Asır	Arapça	عصر	Yüzyıl; çağ. Şiirde 'asir' biçimiyle geçer.
Âsî	Arapça	عاصي	İsyan eden, başkaldıran.
Aşîyan	Farsça	آشیان	Yuva, kuş yuvası.
Aşk-ı didar	Farsça	عشق دیدارYüz	görme aşkı, cemal aşkı.
Astâr	Arapça	أستار	İç astar; perde.
Âsûde	Farsça	آسوده	Rahat, huzurlu, dingin.
Âsûmân	Farsça	آسمان	Gök, sema.
Atalet	Arapça	عطالة	Tembellik, durgunluk.
Âteş-i sûzân	Farsça	آتش سوزانYakıcı	ateş.

A

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Âtî	Arapça	آتي	Gelecek, gelecek zaman.
Avâne	Arapça	أعوان	Yardımcılar, destekçiler.
Avdet	Arapça	عودة	Dönüş, geri gelme.
Avf	Arapça	عفو	Af, bağışlama.
Ayân	Arapça	عيان	Açık, belli, göz önünde.
Ayân-beyân	Arapça	عيان بیان	Apaçık, besbelli.
Ayyuk	Arapça	عيوق	Gökyüzünün en yüksek noktası.
Azâb	Arapça	عذاب	Büyük acı, işkence, ceza.
Azad	Farsça	آزاد	Özgür, serbest.
Azazil	Arapça	عزازيل	Şeytanın (İblis'in) adı.
Azîl	Arapça	عزل	Dil Köken Görevden alma; ayrılma. Anlam

B

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Bâdire	Arapça	بادرة	Ansızın gelen felaket, tehlikeli durum.
Bâdiye	Arapça	بادية	Çöl, ıssız kırsal.
Bâd-ı Sabâ	Farsça	باد صبا	Tan yeli, hafif sabah rüzgârı.
Bağî	Arapça	باغي	Azgın, haksızlık eden.
Bahîl	Arapça	بخيل	Cimri, eli sıkı.
Baht	Farsça	بخت	Talih, kader, şans.

B

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Bahtiyar	Farsça	بختيار	Talihli, mutlu.
Baki	Arapça	باقي	Kalıcı, ölümsüz, sonsuz.
Bâkiye	Arapça	باقية	Kalan, artan; kalıntı.
Bârî	Arapça	باري	Yaratan, Yaratıcı (Allah).
Bâriz	Arapça	بارز	Açık, belli, göze çarpan.
Bâri Hüda	Farsça	باری خدا	Yaratıcı Tanrı.
Basir	Arapça	بصير	Gören, iyi gören (Allah).
Basiret	Arapça	بصيرة	İç görüş, kavrayış, sezgi.
Bâtl	Arapça	باطل	Boş, asılsız, gerçek dışı; hak olmayan.
Bedahet	Arapça	بداهة	Apaçıklık; ansızınlık.
Bedâr	Farsça	بیدار	Uyanık.
Bedbaht	Farsça	بدبخت	Talihsiz, mutsuz.
Bedbin	Farsça	بدبین	Karamsar, kötümser.
Bedevî	Arapça	بدوئي	Çölde göçebe yaşayan.
Bedr	Arapça	بدر	Dolunay; Bedir savaşı.
Bed-hatt	Farsça	بدخط	Kötü yazan, çirkin yazılı.
Beher	Arapça	بهر	Her biri; kurtuluş (bağlama göre).

B

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Behişt	Farsça	بهشت	Cennet.
Beis	Arapça	بأس	Zarar, sakınca, kötülük.
Belâ	Arapça	بلى	'Evet' (ezel sözüne verilen cevap).
Benzeş	Türkçe	benzeş	Birbirine benzeyen; benzeşme.
Berâ	Arapça	براء	Uzak durma, temize çıkma.
Beraat	Arapça	براءة	Aklanma, suçsuz çıkma.
Berbad	Farsça	برباد	Perişan, mahvolmuş.
Berceste	Farsça	برجسته	Seçkin, güzel, akılda kalan (dize).
Berdüş	Farsça	بردوش	Serseri, avare, başıboş.
Berhevâ	Farsça	برهوا	Boşa giden, havaya karışan.
Bermurad	Farsça	برمراد	Muradına ermiş, dileğine kavuşmuş.
Berrâ	Arapça	براء	Çok temiz, arınmış.
Berzah	Arapça	برزخ	Ölümle diriliş arası âlem.
Ber-müciib	Arapça	بر موجب	Gereğince, uyarınca.
Besâr	Arapça	بصر	Görme, göz.
Beşer	Arapça	بشر	İnsan, insanoğlu.
Beyân	Arapça	بيان	Açıklama, anlatım, bildirme.

B

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Beyhûde	Farsça	يهوده	Boşuna, faydasız.
Bezîrgân	Farsça	بازرگان	Tüccar, alışverişçi.
Bezm	Farsça	بزم	Meclis, içki/sohbet toplantısı.
Bezzâz	Arapça	بزاز	Kumaş satan, manifaturacı.
Biat	Arapça	بيعة	Bağlılık yemini.
Bîcân	Farsça	بيجان	Cansız, ruhsuz.
Bîçâre	Farsça	بيچاره	Çaresiz, zavallı.
Bîdâr	Farsça	بيدار	Uyanık, uykusuz.
Bidat	Arapça	بدعة	Sonradan uydurulan dinî yenilik.
Bîdert	Farsça	بيدرد	Dertsiz, kaygısız.
Bîgâne	Farsça	بيگانه	Yabancı, ilgisiz, kayıtsız.
Bîgüş	Farsça	بيگوش	Kulaksız; öğüt dinlemeyen.
Bîhaber	Farsça	بيخبر	Habersiz, gafil.
Bîhak	Farsça	بيحق	Haksız.
Bîhiçhî	Şiîrsel türetim	Standart madde doğrulanmadı; özgün yazım uydurulmadı.	Hiçlik ve kayıtsızlık çağrışımıyla kullanılan şîîrsel türetim.
Bîirfan	Farsça	بيعرفان	İrfansız, bilgisiz.
Bîkem	Farsça	بيکم	Eksiksiz, kusursuz.

B

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Bîl'hakikat	Arapça	بالحقيقة	Hakikatte, gerçekte.
Bîmâr	Farsça	بیمار	Hasta.
Bîngîn	Şiîrsel türetim	Standart madde doğrulanmadı; özgün yazım uydurulmadı.	Bitkinlik, ağırlık ve tākatsizlik çağrışımıyla kullanılan şiîrsel türetim.
Bînisyan	Farsça	بینسیان	Unutmayan; unutulmaz.
Bîpervâ	Farsça	بیپروا	Pervasız, korkusuz.
Bîran	Farsça	بیران	Kalıcı sanılan; harap (bağlama göre).
Birr	Arapça	بر	İyilik, hayır.
Bîsem	Farsça	بیسم	Sessiz, soluksuz.
Bitâb	Farsça	بیتاب	Takatsiz, bitkin, hâlsiz.
Bîzâr	Farsça	بیزار	Bezmiş, usanmış, bıkkın.
Bi-baht	Farsça	بیبخت	Talihsiz, şanssız.
Bî-dan	Farsça	بیدان	Bilgisiz, cahil.
Bî-fakr	Farsça	بیفقر	Yoksulluğu olmayan; muhtaç olmayan.
Bî-fıkr	Farsça	بیفکر	Düşüncesiz, akılsız.
Bî-gam	Farsça	بیغم	Kaygısız, tasasız.
Bî-his	Farsça	بیحس	Duygusuz, hissiz.
Bî-hûd	Farsça	بیهود	Kendinden geçmiş; boş, faydasız.

B

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Bi-Lâl	Arapça	بلال	Sessiz kılan; ilk müezzîn Bilal.
Bî-mecâl	Farsça	بیمجال	Takatsiz, güçsüz, dermansız.
Bî-mûd	Farsça	بیمود	Umutsuz, çaresiz.
Bî-öz	Farsça	بیاوز	Özsüz, asılsız.
Bî-rîh	Farsça + Arapça	بی (bî-) + ریح (rîh)	Kokusuz; şiirde mecazen ruhsuz/cansız çağrışımıyla kullanılır. Şiirde ‘Bîrîh’ biçimindedir.
Bî-sûd	Farsça	بیسود	Faydasız, kârsız.
Bî-tûl	Farsça	بیطول	Kısa; süresiz.
Bi-var	Farsça	بیوار	Dayanaksız, güçsüz.
Bohem	Fransızca	bohème	Kuralsız, başıboş yaşayan.
Bonkôr	Fransızca	bon cœur	Eli açık, cömert.
Bühtân	Arapça	بھتان	İftira, kara çalma.
Burc	Arapça	برج	Kule; gökteki yıldız kümesi.
Burhan	Arapça	برهان	Kesin delil, kanıt.
Büşrâ	Arapça	بشرى Dil Köken	Müjde. Anlam

C

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Cabir	Arapça	جابر	Zorlayan; onaran (bilgin Câbir).
Canan	Farsça	جانان	Sevgili, can gibi sevilen.
Cârî	Arapça	جاري	Akan, süregelen, geçerli olan.

C

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Câzgır	Türkçe	câzgır	Güreşte pehlivanları tanıtan tellal; meydancı.
Cebel	Arapça	جبل	Dağ.
Cefâ	Arapça	جفاء	Eziyet, sıkıntı verme.
Cefâkâr	Farsça	جفاکار	Eziyet eden; eziyet çeken.
Cehîm	Arapça	جحيم	Cehennem, alevli ateş.
Ceht	Arapça	جهد	Çaba, gayret.
Celâl	Arapça	جلال	Ululuk, büyüklük, azamet.
Cellâd	Arapça	جلاد	İdam eden; zalim.

Ç

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Çemenzâr	Farsça	چمنزار	Çimenlik, yeşil alan.

C

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Cemşür	Şiirsel türetim	Standart madde doğrulanmadı; özgün yazım uydurulmadı.	Savurma/savurganlık bağlamında oluşturulmuş şiirsel türetim.
Cem'dâr	Farsça	جمعدار	Toplayıcı, biriktiren.
Cengaver	Farsça	جنگاور	Savaşçı, yiğit.
Cennetü'l-Âlâ	Arapça	جنة الأعلىEn	yüce cennet.

Ç

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Çerağ	Farsça	چراغ	Kandil, ışık, meşale.

C

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Ceride	Arapça	جريدة	Defter, kayıt; gazete.

Ç

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Çeşm	Farsça	چشم	Göz.

C

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Cevher-i dem	Farsça	جوهر دم	Kanın özü; can.
Cevr-ü cefa	Arapça	عزى و جور جفا	ve haksızlık.
Cezbe	Arapça	جذبة	Kendinden geçme, coşku.
Cibrîl	Arapça	جبريل	Cebrail; vahiy getiren melek.
Cibrîl-i Emin	Arapça	جبريل الأمين	Güvenilir
Cilbâb	Arapça	جلباب	Cebrail. Örtü, çarşaf; dış giysi.

Ç

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Çile	Farsça	چله	Çetin sınav, sıkıntı, riyazet.

C

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Cinnet	Arapça	جنة	Delilik, çılgınlık.

Ç

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Çirkef	Farsça	چركاب	Pis, bulaşık su; iğrenç.

C

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Cizye	Arapça	جزية	Gayrimüslimlerden alınan vergi.

Ç

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Çökkün	Türkçe	çökkün	Çökmüş, bitkin, üzgün.

C

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Cüdâ	Farsça	جدا	Ayrı düşmüş, uzak.
Cüretkâr	Farsça	جراتكار	Cesur, atılgan, küstahça davranan.
Cüşher	Farsça	Dil Köken	Coşkun, taşkın; parıltı (mecazi). Anlam

D

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Dadaş	Türkçe	dadaş	Yiğit delikanlı; Erzurumlu.
Dalalet	Arapça	ضلالة	Doğru yoldan sapma, sapkınlık.

D

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Defn	Arapça	دفن	Gömme; ölüyü toprağa verme. Şiirde 'defnederken' biçimiyle geçer.
Dehşet	Arapça	دهشة	Büyük korku, ürperti.
Delalet	Arapça	دلالة	İşaret etme, gösterme.
Demkeş	Farsça	دمکش	Soluğu tükenen; sabırlı.
Demkeşte	Farsça	دمکشته	Soluğu tükenmiş, nefesi kesilmiş; bitkin.
Denif	Arapça	دنف	Ağır hasta; hastalıktan düşkün ve bitkin. Şiirde 'Dânif' biçimiyle geçer.
Derbeder	Farsça	دربدر	Perişan, serseri, düzensiz.
Derdest	Farsça	دردست	Yakalama, ele geçirme.
Derd-i âver	Farsça	درد آورDert	getiren, acı veren.
Dergâh	Farsça	درگاه	Tekke; kapı, eşik.
Deruni	Arapça	دروني	İçten, içsel.
Devâ	Arapça	دواء	İlaç, çare.
Devrân	Arapça	دوران	Dönme, felek; zaman.
Didâr	Farsça	دیدار	Yüz, cemal; görüşme.
Dide	Farsça	دیده	Göz.
Dide-i giryan	Farsça	دیده گریانAğlayan	göz.

D

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Dildûz	Farsça	دلوز	Gönlül delen, yürek yakan.
Dilgeşte	Farsça	دلگشته	Gönlü dolaşan, gönlü kırık.
Dilhâm	Şiirsel türetim	Standart madde doğrulanmadı; özgün yazım uydurulmadı.	Gönlül yarası ve iç acısı bağlamında oluşturulmuş şiirsel türetim.
Dilhûn	Farsça	دلخون	Gönlü kanlı, çok üzgün.
Dîl-rûba	Farsça	دلربا	Gönlül çelen, alımlı.
Dil-sükût	Farsça	دلسکوت	Gönlü susmuş, sessizliğe bürünmüş.
Dil-zevî	Şiirsel türetim	Standart madde doğrulanmadı; özgün yazım uydurulmadı.	Gönlül sahibi/gönlül ehli çağrışımla oluşturulmuş şiirsel terkip.
Dimâğ	Arapça	دماغ	Beyin, zihin.
Dirhem	Arapça	درهم	Küçük ağırlık/para birimi.
Dîvâne	Farsça	دیوانه	Deli, çılgın; tutkun.
Duhûl	Arapça	دخول	Girme, giriş.
Dumûr	Arapça	ضمور	Körelme, gelişmeme, sönme.
Düruğ	Farsça	دروغ	Yalan.
Düşrâm	Şiirsel türetim	Standart madde doğrulanmadı; özgün yazım uydurulmadı.	Düşkünlük ve perişanlık çağrışımla kullanılan şiirsel türetim.
Düvel-i muazzama	Arapça	دول معظمة	Büyük Dil Köken devletler. Anlam

E

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Ebced	Arapça	أبجد	Harflere sayı değeri veren dizge.

E

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Ebdal	Arapça	أبدال	Gezgin ermiş; abdal.
Ebdan	Arapça	أبدان	Bedenler, cesetler.
Ebed	Arapça	أبد	Sonu olmayan gelecek.
Ebrâr	Arapça	أبرار	İyiler, hayır sahipleri.
Ecel-i vâkî	Arapça	أجل واقع	Gelmesi kesin ölüm.
Ecir	Arapça	أجر	Sevap, karşılık, ödül.
Ed-Dâr	Arapça	الضار	Zarar veren (Allah'ın adı).
Efgan	Farsça	افغان	Feryat, inleme.
Efrâd	Arapça	أفراد	Fertler, bireyler.
Efsunkâr	Farsça	افسونکار	Büyüleyici, büyücü.
Efsus	Farsça	افسوس	Yazık, eyvah.
Ehven-i şer	Arapça	أهون الشر	Kötünün daha az kötü olanı.
Elem	Arapça	ألم	Acı, keder.
Elest	Arapça	ألست	Ezeldeki 'Ben Rabbiniz değil miyim?' hitabı.
Elestü	Arapça	ألست	'Ben Rabbiniz değil miyim?' (ezel sözü).
Elîm	Arapça	أليم	Acı veren, ıstıraplı.

E

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
El-Baki	Arapça	الباقى	Kalıcı, ölümsüz (Allah).
El-Bedî	Arapça	البدیع	Örneksiz yaratan (Allah).
El-Gaffar	Arapça	الغفار	Çok bağışlayan (Allah).
El-Hafid	Arapça	الحافى	Alçaltan (Allah).
El-Kaviy	Arapça	القوى	Çok güçlü (Allah).
El-Muin	Arapça	المعين	Yardım eden (Allah).
El-Müsavvir	Arapça	المصور	Şekil veren, biçimlendiren (Allah).
Emân	Arapça	أمان	Güven, koruma; aman dileme.
Emsizlik	Türkçe	em + -siz + -lik	Acizlik; güç yetiremezlik, çâresizlik. Şiirde 'emsizliğimi' biçimiyle geçer.
Enaniyet	Arapça	أنانية	Benlik, bencillik.
Enel	Arapça	أنا	'Ben' (Enel-Hak: Ben Hakk'ım).
Enkaz	Arapça	أنقاض	Yıkıntı, döküntü.
En-Nâfi	Arapça	النافع	Fayda veren (Allah).
Erbain	Arapça	أربعين	Kırk gün süren çile/riyazet.
Erek	Türkçe	erek	Amaç, hedef.
Ermîş	Türkçe	ermiş	Manevi olgunluğa ulaşmış kişi, velî.

E

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Ervâh	Arapça	أرواح	Ruhlar.
Esef	Arapça	أسف	Üzüntü, acınma, hayıflanma.
Esîr	Arapça	أسير	Tutsak, köle.
Esmâ	Arapça	أسماء	İsimler; Allah'ın güzel isimleri.
Eşref	Arapça	أشرف	En şerefli, en soylu.
Eşvâb	Arapça	أثواب	Giysiler, elbiseler.
Es-Samed	Arapça	الصمد	Hiçbir şeye muhtaç olmayan (Allah).
Evâkib	Arapça	عواقب	Sonuçlar, akıbetler.
Evlâ	Arapça	أولى	Daha iyi, yeğ.
Evrâd	Arapça	أوراد	Düzenli okunan dualar, virdler.
Eyvân	Farsça	ايوان	Üç yanı kapalı büyük salon; köşk.
Eyyâm	Arapça	أيام	Günler.
Ezel	Arapça	أزل Dil Köken	Başlangıcı olmayan geçmiş. Anlam

F

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Facir	Arapça	فاجر	Günahkâr, sapkın.
Fahşâ	Arapça	فحشاء	Aşırı kötülük, hayâsızlık.
Fakr u zarûret	Arapça	فقر ضرورة	Yoksulluk ve zorunluluk.

F

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Fânî	Arapça	فاني	Gelip geçici, ölümlü.
Fârûk	Arapça	فاروق	Hak ile batılı ayıran (Hz. Ömer'in lakabı).
Fâsık	Arapça	فاسق	Günahkâr, doğru yoldan çıkmış.
Fâsıla	Arapça	فاصلة	Ara, aralık, kesinti.
Fâsîd	Arapça	فاسد	Bozuk, kötü, geçersiz.
Fatiha	Arapça	فاتحة	Kur'an'ın ilk sûresi; açılış.
Fecir	Arapça	فجر	Tan yeri ağarması, şafak.
Fedâ	Arapça	فداء	Uğruna verme, kurban etme.
Fehîm	Arapça	فهم	Anlayışlı, kavrayışı güçlü.
Fehm	Arapça	فهم	Anlayış, kavrayış.
Felah	Arapça	فلاح	Kurtuluş, mutluluk.
Felâk	Arapça	فلق	Sabah aydınlığı; yarılma (Felak sûresi).
Fenâ	Arapça	فناء	Yok olma; Hakk'ta erime.
Fenârî	Özel ad / nisbe	الفناري (nisbenin kökeni tartışmalıdır)	Molla Fenârî'ye ait nisbe/ ad. Şiirde şahıs göndermesi olarak kullanılır.
Feraset	Arapça	فراصة	Sezgi, anlayış, keskin kavrayış.
Feriştah	Farsça	فرشته	Melek.

F

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Ferman	<i>Farsça</i>	فرمان	Buyruk, emir.
Fersah	<i>Arapça</i>	فرسخ	Uzunluk ölçüsü (yaklaşık 5 km).
Feryad	<i>Farsça</i>	فرياد	Bağırma, haykırış.
Fesad	<i>Arapça</i>	فساد	Bozgunculuk, karışıklık.
Fesât	<i>Arapça</i>	فساد	Bozgunculuk, karışıklık.
Fesîh	<i>Arapça</i>	فسيح	Geniş, açık, düzgün konuşan.
Feverân	<i>Arapça</i>	فوران	Coşup taşma, kaynama, fışkırtma.
Feyzân	<i>Arapça</i>	فيضان	Taşma, coşma; bereket.
Feza	<i>Arapça</i>	فضاء	Uzay, boşluk, gök.
Fıtrat	<i>Arapça</i>	فطرة	Yaratılış, doğal hâl.
Figân	<i>Farsça</i>	فغان	Feryat, inleme, ağlama.
Figürân	<i>Fransızca</i>	figurant	Filmde/oyunda sözsüz rol; edilgen izleyici.
Firâk	<i>Arapça</i>	فراق	Ayrılık.
Firari	<i>Arapça</i>	فراري	Kaçak, kaçmış.
Firas	<i>Arapça</i>	فراصة	Sezgi, keskin görüş.
Firâset	<i>Arapça</i>	فراصة	Sezgi, keskin anlayış.

F

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Firdevs	Arapça	فردوس	Cennetin en yüksek makamı.
Firifte	Farsça	فریفته	Aldanmış, kanmış.
Firkat	Arapça	فرقة	Ayrılık.
Fitne	Arapça	فتنة	Karışıklık, bozgunculuk.
Fuâd	Arapça	فؤاد	Kalp, gönül.
Fücur	Arapça	فجور	Günah, ahlaksızlık.
Fünye	Arapça	فتيلة	Fitil; bozan unsur (mecaz).
Füruğ	Farsça	فروغ	Işık, parıltı, aydınlık.
Fussilet	Arapça	فصلت	'Açıklandı' (Fussilet sûresi).
Fütûhât	Arapça	فتوحات	Açılışlar, fetihler; tasavvufta manevî açılımlar ve lütuflar. Şiirde 'futuratı' biçimiyle geçer.
Fütur	Arapça	فتور	Gevşeklik, bezginlik; usanç.
Fütûr-nâk	Farsça	فتورناک	Dil Köken Bezgin, usançlı. Anlam

G

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Gadrkâr	Farsça	غدرکار	Haksızlık eden, vefasız.
Gaffâr	Arapça	غفار	Çok bağışlayan (Allah'ın adı).
Gaffur	Arapça	غفور	Çok bağışlayan (Allah).
Gâfil	Arapça	غافل	Habersiz, dalgın, aymaz.

G

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Gaflet	Arapça		غفلة Dalgınlık, aymazlık, habersizlik.
Gâh-gam	Farsça		گهغم Kimi zaman gam, ara sıra keder.
Gaiib	Arapça		غائب Görünmeyen, kayıp.
Gâile	Arapça		غائلة Dert, sıkıntı, uğraş.
Gakkoş	Türkçe (ağız)	Elazığ/Harput ağzı	Kardeş, ağabey; sevgi ve yakınlık bildiren hitap. Elazığ yöresiyle özdeşleşmiştir.
Galat	Arapça		غلط Yanlış, hata.
Galu	Arapça		قالوا 'Dediler' (kalu bela'dan).
Gamgîn	Farsça		غمگین Kederli, üzgün.
Gam-dûz	Farsça		غمدوز Gam yükleyen, keder veren.
Gam-ı Cânsûz	Farsça	غم جانسوزCan	yakan keder.
Gâm-nâk	Farsça		غمناک Kederli, hüznü.
Garez	Arapça		غرض Kötü niyet, kin, maksat.
Gaspkâr	Farsça		غصبکار Zorla alan, gasp eden.
Gassâl	Arapça		غسال Ölü yıkayıcı.
Gavîn	Arapça		غاوين Azgınlık, sapkınlık.
Gayya	Arapça		غيا Cehennemde derin bir kuyu.

G

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Gazâb	Arapça		غضب Öfke, hışım.
Gerdân	Farsça		گردان Dönen, devreden. Şiirde 'Gerdsân' biçimiyle geçer.
Germen	Türkçe (tarihi biçim)	kermen/germen; kökeni tartışmalıdır	Kale, hisar; tarihi kullanım. Şiirde 'germenli' biçimindedir.
Girifte	Farsça		گرفته Tutulmuş, kapalı, hüznü.
Giryân	Farsça		گریان Ağlayan, gözü yaşlı.
Göçkün	Türkçe		göçkün Göçmüş, çıkmış; yıkık.
Gönye	Türkçe (Yunanca kökenli)	Yunanca γωνία (gōnía)	Dik açı çizmeye ve denetlemeye yarayan araç; mecazen ölçü ve düzgünlük.
Gufrân	Arapça		غفران Bağışlanma, af.
Güfte	Farsça		گفته Beste için yazılmış söz.
Gülâb	Farsça		گلاب Gül suyu.
Gülşen	Farsça		گلشن Gül bahçesi.
Gülzar	Farsça		گلزار Gül bahçesi.
Güman	Farsça		گمان Şüphe, zan.
Gümrah	Farsça		گمراه Yolunu şaşırmış, sapkın.
Günşen	Şiirsel türetim	Standart madde doğrulanmadı; özgün yazım uydurulmadı.	Aydınlık/gün ışığı çağrışımıyla kullanılan şiirsel türetim.
Güzeşte	Farsça	گذشته Dil Köken	Geçmiş, geçip gitmiş, mâzi. Anlam

H

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Habbe	Arapça	حبة	Tane, tohum; en küçük parça.
Habîb	Arapça	حبيب	Sevgili, sevilen.
Habir	Arapça	خبير	Haberdar, bilen.
Hâciz	Arapça	حاجز	Engel; el koyma.
Haddâd	Arapça	حداد	Demirci; sert, katı.
Hâdî	Arapça	هادي	Doğru yola ileten, kılavuz.
Hâdim	Arapça	خادم	Hizmet eden, hizmetçi.
Hafıyye	Arapça	خفية	Gizlilik, saklılık; gizli olan.
Hâiz	Arapça	حائز	Sahip olan, taşıyan.
Hakîr	Arapça	حقير	Aşağı, değersiz, hor görülen.
Hakkün	Arapça	حق	Hak, gerçek olan.
Halas	Arapça	خلاص	Kurtuluş.
Halef	Arapça	خلف	Ardıl, yerine geçen.
Halfe	Arapça	خليفة	Çırak; yardımcı.
Halîl	Arapça	خليل	Samimi dost (Hz. İbrahim'in sıfatı).
Hallâc	Arapça	حلاج	'Enel-Hak' diyen ünlü mutasavvıf.

H

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Hâlûk	Arapça	حلوق	
Hâl-i şer	Arapça unsurlar + Farsça izafet	حال + شر	Kötü hâl, bozuk durum. Şiirde bitişik 'Hâlişer' biçimiyle geçer.
Hâmâl	Arapça	حمل	Yük taşıyan, hamal.
Hâmil	Arapça	حامل	Taşıyan, yüklenen.
Hamiş	Farsça	حاشیه	Dipnot, ek not.
Hamit	Arapça	حامد	Şükreden, öven.
Hamküle	Şiirsel türetim	Standart madde doğrulanmadı; özgün yazım uydurulmadı.	Kül, viranlık ve olgunlaşmamışlık çağrışımlarını birleştiren şiirsel türetim.
Hâmûş	Farsça	خاموش	Susmuş, sessiz.
Handan	Farsça	خندان	Gülen, sevinçli.
Hanray	Şiirsel türetim	Standart madde doğrulanmadı; özgün yazım uydurulmadı.	Saray/boşluk karşıtlığı içinde kullanılan şiirsel türetim.
Hânümân	Farsça	خانمان	Ev bark, ocak.
Hanzala	Arapça	حنظلة	Acı bir çöl bitkisi; acılığın simgesi.
Hâr	Farsça	خار	Diken; ateş, kor.
Harâbât	Arapça	خرابات	Meyhane; yıkıntılar.
Harâmî	Arapça	حرامي	Yol kesen, haydut, soyguncu.
Haraza	Türkçe (ağız)	Anadolu ağızları; kökeni kesin değildir	Kavga, gürültü, karışıklık; mecazen öfke ve sinir. Şiirde 'Harâza' biçimiyle geçer.

H

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Harîm	Arapça	حريم	Kutsal ve dokunulmaz yer; mahremiyet.
Harîs	Arapça	حريص	Aç gözlü, hırslı.
Harşûr	Şiîrsel türetim	Standart madde doğrulanmadı; özgün yazım uydurulmadı.	Dağınıklık/karışıklık çağrışımıyla kullanılan şiîrsel türetim.
Har-ı gönül	Farsça	خار دل Gönül	dikeni, iç acısı.
Hasât	Arapça	حصاد	Ekin biçme, hasat.
Hasbî	Arapça	حسبي	Karşılıksız, gönüllü.
Hasbiyallah	Arapça	الله 'حسبي Allah	bana yeter'.
Haseb	Arapça	حسب	Soy, asalet; değer.
Hâsıl	Arapça	حاصل	Meydana gelen, elde edilen sonuç, ürün.
Hâsıla	Arapça	حاصلة	Elde edilen sonuç, ürün, kâr.
Hasım	Arapça	خصم	Düşman, karşı taraf.
Hasîr	Arapça	حسير	Yorgun, bitkin; şaşkın.
Haşîr	Arapça	حشر	Mahşerde toplanma, dirilme.
Hasis	Arapça	خسيس	Cimri; alçak, değersiz.
Haslet	Arapça	خصلة	Huy, karakter özelliği.
Haşyet	Arapça	خشية	Allah korkusu, saygıyla karışık korku.

H

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Hatrat	Arapça	خاطرات	Anılar, hatıralar.
Hatîb	Arapça	خطيب	Konuşma yapan, hutbe veren.
Hâtîf	Arapça	هاتف	Gaipten seslenen ses.
Hâtime	Arapça	خاتمة	Son, bitiş, sonuç.
Hattab	Arapça	خطاب	Çok konuşan, hatip; odun toplayan.
Hattat	Arapça	خطاط	Güzel yazı sanatçısı.
Havsala	Arapça	حوصلة	Kavrama gücü, anlayış; sabır.
Hazân	Farsça	خزان	Sonbahar; solma, dökülme.
Hebâ	Arapça	هباء	Boşa gitme, ziyan.
Hedef	Arapça	هدف	Amaç, erişilmek istenen.
Heder	Arapça	هدر	Boşa gitme, ziyan olma.
Hekim	Arapça	حكيم	Bilge, hikmet sahibi; hekim.
Helak	Arapça	هالك	Yok olma, mahvolma.
Hemâyâr	Farsça	هميار	Yardımcı, yoldaş.
Hemhâl	Farsça	همحال	Aynı hâli paylaşan, dert ortağı.
Hendese	Arapça	هندسة	Geometri.

H

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Hengâme	Farsça	هنگامه	Gürültü, kalabalık, karışıklık.
Heyûlâ	Arapça	هوى	Belirsiz korkunç hayal; ilk madde.
Heyyûlâ	Arapça	هوى	Belirsiz korkunç hayal; ilk madde.
Hıraç	Farsça	خراج	Vergi; harç.
Hışım	Farsça	خشم	Öfke, gazap.
Hızır	Arapça	خضر	Darda kalana yardım eden ölümsüz kişi.
Hîbe	Arapça	هبة	Bağış, armağan.
Hicap	Arapça	حجاب	Perde, örtü; utanma.
Hicrân	Arapça	هجران	Ayrılık acısı, hasret.
Hilyat	Arapça	حلية	Süs, güzellik; nitelik.
Himmet	Arapça	همة	Gayret, yardım, manevî destek.
Hisab	Arapça	حساب	Hesap, sayışma.
Hissemend	Farsça	حصه‌مند	Pay sahibi, hisseli.
Histeri	Fransızca	hystérie	Aşırı sinir bunalımı.
Hitâb	Arapça	خطاب	Seslenme, konuşma.
Hitap	Arapça	خطاب	Seslenme, söz yöneltme.

H

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Hizb	Arapça	حزب	Grup, topluluk, fırka.
Hodkâm	Farsça	خودکام	Bencil, kendini düşünen.
Hüccet	Arapça	حجة	Delil, kanıt, belge.
Hüccetbet	Şiirsel türetim	Standart madde doğrulanmadı; özgün yazım uydurulmadı.	Hüccet/delil kavramı etrafında oluşturulmuş şiirsel türetim.
Hudâ	Farsça	خدا	Allah, Tanrı.
Hufyan	Arapça	خفية	Gizlilik, saklılık.
Hükm-ü Keşide	Farsça	حکم کشیده	Verilmiş hüküm, çekilmiş karar.
Hulûl	Arapça	حلول	İçine girme, sızma.
Hûnâb	Farsça	خوناب	Kanlı su, gözyaşı.
Hûnhar	Farsça	خونخوا	Kan içen, zalim, gaddar.
Hûnrez	Farsça	خونریز	Kan döken, zalim.
Hürai	Şiirsel türetim	Standart madde doğrulanmadı; özgün yazım uydurulmadı.	Mürâî ile ses ilişkisi içinde kurulmuş şiirsel türetim.
Hûrûşân	Farsça	خروشان	Coşkun, taşkın, gürleyen.
Hûşber	Farsça	هوشبر	Aklın alan, büyüleyen.
Hûşgüş	Farsça	هوشگوش	Aklı ve kulağı açık, uyanık.
Hüsnizan	Arapça	حسن ظن	İyi niyetli düşünme.

H

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Hüsrân	Arapça	خسران	Ziyan, kayıp, umutsuzluk.
Hûssuz	Farsça	هوشسز	Akılsız, şuursuz.
Hûşu	Arapça	خشوع	Saygıyla eğilme, huşû.
Huşûnet	Arapça	خشونة	Sertlik, kabalık, katılık.
Hüsût	Şiirsel türetim	Standart madde doğrulanmadı; özgün yazım uydurulmadı.	Kıskançlık/yoksunluk çağrışımıyla kullanılan şiirsel biçim; standart lemma kesinleştirilememiştir.
Hutâme	Arapça	حطمة	Kırıp geçen cehennem ateşi.
Hüveydâ	Farsça	هویدا	Açık, belli, meydanda.
Hüzzâm	Arapça	حجاز Dil Köken	Klasik Türk müziğinde bir makam. Anlam

İ

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
îâne	Arapça	إعانة	Yardım, bağış.
îblîs	Arapça	إبليس	Şeytan; Allah'a isyan eden ve kovulan varlık.
ibre	Arapça	إبرة	Gösterge oku; iğne.
icâr	Arapça	إيجار	Kira, kiralama.
îçkîn	Türkçe	içkin	İçe işlemiş, içten; içine kapanık.
İçtimâ	Arapça	اجتماع	Toplanma, bir araya gelme.
îdame	Arapça	إدامة	Sürdürme, devam ettirme.
îdlâl	Arapça	إضلال	Saptırma, yoldan çıkarma. Şiirde 'îzla' biçimiyle geçer.

İ

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
İdrâk	Arapça	إدراك	Anlama, kavrama.
İffet	Arapça	عفة	Namus, iffetlilik, temizlik.
İfhâm	Arapça	إفهام	Anlatma, kavratma.
İflâs	Arapça	إفلاس	Batma, tümüyle yitirme.
İfrâs	Arapça	إفراس	Parçalama, avı kapma.
İfrâz	Arapça	إفراز	Ayırma, salgılama.
İfşa	Arapça	إفشاء	Açığa vurma, gizliyi söyleme.
İfsad	Arapça	إفساد	Bozma, fesada uğratma.
İfsat	Arapça	إفساد	Bozma, fesada uğratma.
İftâr	Arapça	إفطار	Orucu açma.
İftilâh	Şiirsel türetim	Standart madde doğrulanmadı; özgün yazım uydurulmadı.	Felâh/ıflâh anlam alanı çevresinde oluşturulmuş şiirsel türetim.
İğva	Arapça	إغواء	Ayartma, baştan çıkarma.
İhâm	Arapça	إيهام	İki anlama gelecek söz söyleme.
İhbâr	Arapça	إخبار	Haber verme, bildirme.
İhlâs	Arapça	إخلاص	İçtenlik, samimiyet; ihlas süresi.
İhsân	Arapça	إحسان	İyilik, bağlı, güzel davranış.

İ

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
İhtâr	Arapça	إنذار	Uyarı, hatırlatma, tembih.
İhtiyâr	Arapça	اختيار	Seçme, dileme; yaşlı.
İhva	Arapça	إخفاء	Gizleme, saklama.
İhvân	Arapça	إخوان	Kardeşler, dostlar.
İhya	Arapça	إحياء	Diriltme, canlandırma.
İhzâr	Arapça	إحضار	Hazırlama, hazır etme; huzura getirme.
İhzârî	Arapça	إحضاري	Hazırlığa ait, huzura getirmeye dair.
İkâb	Arapça	عقاب	Ceza, azap.
İkame	Arapça	إقامة	Yerine koyma; namaza kalkma.
İkrâ	Arapça	اقرأ	'Oku!' emri (Alak sûresinin ilk emri).
İkrah	Arapça	إكراه	Zorlama; tikslenme, iğrenme.
İkrâm	Arapça	إكرام	Ağırlama, cömertlik; saygı.
İkrâr	Arapça	إقرار	Kabul etme, itiraf, dille onaylama.
İlgâ	Arapça	إلغاء	Kaldırma, geçersiz kılma.
İlham	Arapça	إلهام	Gönle doğan duygu/fikir; esin.
İlmik	Türkçe	ilmik	Düğüm, ilmek.

İ

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
İlzâm	Arapça	إلزام	Zorunlu kılma, susturma, mecbur etme.
Îmân-ı kâmil	Arapça	إيمان كاملOlgun,	eksiksiz iman.
İmsâk	Arapça	إمساك	Oruca başlama vakti; tutma.
İnfak	Arapça	إنفاق	Allah yolunda harcama, verme.
İnfitâr	Arapça	انفطار	Yarılma, çatlama (İnfitar sûresi).
İnhinâ	Arapça	انحناء	Eğilme, boyun eğme.
İntiâd	Arapça	انتعاد	Uzaklaşma, kopma.
İntihâ	Arapça	انتهاء	Son, bitiş, nihayet.
İntizâh	Arapça	انتزاه	Eğlenme, gezinti, hoşça vakit.
İntizâr	Arapça	انتظار	Bekleme, gözleme.
İptilâ	Arapça	ابتلاء	Tutkunluk, düşkünlük; sınanma.
İrcîi	Arapça	ارجعي	'Dön!' (rabbine dönüş emri).
İrfani	Arapça	عرفاني	İrfana, bilgiğe ait.
İrşat	Arapça	إرشاد	Doğru yolu gösterme.
İrtulâ	Şiirsel türetim	Standart madde doğrulanmadı; özgün yazım uydurulmadı.	Gurbet ve sıkıntı bağlamında kullanılan şiirsel türetim.
İrtifak	Arapça	ارتفاق	Dayanışma, yardımlaşma.

İ

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
İşgüzâr	Farsça	کارگزار	Gereksiz yere işe karışan; becerikli.
İsmet	Arapça	عصمة	Günahsızlık, temizlik; namus.
İşret	Arapça	عشرة	İçki âlemi; birlikte yaşama.
İştah	Arapça	اشتها	Yeme isteği; arzu.
İstavroz	Yunanca	σταυρός	Haç, put.
İstical	Arapça	استعجال	Acele etme, ivedilik.
İstiğfar	Arapça	استغفار	Allah'tan bağışlanma dileme.
İstimrâr	Arapça	استمرار	Sürüp gitme, devam.
İstişfâ	Arapça	استشفاء	Şifa dileme, şifa arama.
İştîyak	Arapça	اشتياق	Özlem, şiddetli istek.
İsyânkâr	Farsça	عصیانکار	İsyancı, başkaldıran.
İtilâf	Arapça	ائتلاف	Anlaşma, uyuşma.

I

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
İtrah	Arapça	إطراح Dil Köken	Atma, uzaklaştırma. Anlam

İ

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
İttifak	Arapça	اتفاق	Birleşme, uzlaşma.
İvaz	Arapça	عوض	Karşılık, bedel.
İzinname	Farsça	اذننامه	İzin belgesi.

İ

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
İzzetbet	Şiirsel türetim	Standart madde doğrulanmadı; özgün yazım uydurulmadı.	İzzet/şeref anlam alanı çevresinde oluşturulmuş şiirsel türetim.
İz'ân	Arapça	إنعان	Anlayış, kavrayış; boyun eğme.
İ'lâm	Arapça	إعلام	Bildirme, resmî tebliğ; mahkeme kararı.
İ'timâd	Arapça	اعتماد	Güven, güvenme.

K

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Kabristan	Farsça	قبرستان	Mezarlık.
Kabz-ı ervâh	Arapça	قبض الأرواحRuhları	alma (Azrail'in görevi).
Kâdem	Arapça	قدم	Ayak, adım.
Kâdı	Arapça	قاضي	Yargıç, hâkim.
Kadim	Arapça	قديم	Eski, başlangıcı olmayan.
Kâdir	Arapça	قادر	Gücü her şeye yeten (Allah).
Kâfi	Arapça	كافي	Yeterli.
Kaftân	Farsça	خفتان	Uzun, süslü üst giysi.
Kahîr	Arapça	قاهر	Kahreden, ezici, üstün gelen.
Kaide	Arapça	قاعدة	Kural, temel, esas.
Kâim	Arapça	قائم	Ayakta duran, sürekli olan.
Kalbî	Arapça	قلبي	Yürekten, içten.

K

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Kallâş	Farsça	قلاش	Hilekâr, dolandırıcı.
Kalpazan	Farsça	قلیزن	Sahte para basan; sahtekâr.
Kâlu belâ	Arapça	قالوا بلى'Evet	dediler' (ezel sözleşmesi).
Kâmil	Arapça	كامل	Olgun, eksiksiz, yetkin.
Kâmûs	Arapça	قاموس	Büyük sözlük; okyanus.
Kanâat	Arapça	قناعة	Yetinme, azla mutlu olma.
Kâni	Arapça	قانع	Kanaat eden, yetinen.
Kânûn	Arapça	قانون	Yasa, kural, düzen.
Kapris	Fransızca	caprice	Geçici heves, kapris.
Karaçalı	Türkçe	karaçalı	Dikenli bir çalı türü.
Kardaş	Türkçe	kardaş	Kardeş.
Kârhane	Farsça	کارخانه	İşyeri, atölye; kötü mekân (mecaz).
Karkas	Fransızca	carcasse	İskelet, çatı; leş.
Kasem	Arapça	قسم	Yemin, ant.
Kasvet	Arapça	قسوة	Katılık; iç sıkıntısı, karanlık.
Kâtib	Arapça	كاتب	Yazan, yazıcı.

K

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Katre	Arapça	قطرة	Damla.
Kayyûm	Arapça	قيوم	Her şeyi ayakta tutan (Allah'ın adı).
Kâzib	Arapça	كاذب	Yalancı.
Kebîr	Arapça	كبير	Büyük, ulu.
Keder	Arapça	كدر	Üzüntü, tasa, gam.
Kefe	Farsça	کفه	Terazi gözü.
Kefil	Arapça	كفيل	Güvence veren, birine kefil olan.
Kehribâr	Farsça	کهربا	Sarı reçine taşı, amber.
Kelâm	Arapça	کلام	Söz, konuşma; ilâhî söz.
Keleb	Arapça	کلب	Köpek.
Kella	Arapça	کلا	'Asla, hayır' (kesin ret).
Kemter	Farsça	کمتر	En aşağı, değersiz (tevazu sözü).
Keramet	Arapça	کرامه	Ermişlere verilen olağanüstü hâl.
Kerhen	Arapça	کرها	İstemeyerek, zorla.
Kerih	Arapça	کریه	İğrenç, çirkin.
Kerîm	Arapça	کریم	Cömert, eli açık; soylu.

K

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Kesafet	Arapça	كسافة	Yoğunluk, koyuluk; bulanıklık.
Kesb	Arapça	كسب	Kazanç, elde etme.
Keşif	Şiirsel türetim	Standart madde doğrulanmadı; özgün yazım uydurulmadı.	Gizli keşif/sır çağrışımıyla oluşturulmuş şiirsel türetim.
Kesret	Arapça	كثرة	Çokluk, bolluk.
Kesret-gâh	Farsça	كثرتگاه	Çokluk yeri, kalabalık mekân.
Keşşâf	Arapça	كشاف	Keşfeden, açığa çıkaran.
Kevâkib	Arapça	كواكب	Yıldızlar.
Kevaşe	Türkçe argo (Arapça kökenli)	قوادة ile ilişkilidir	Kaba/argo kullanımda hayat kadını; şiirde aşağılayıcı niteleme olarak geçer.
Kevser	Arapça	كوثر	Cennette bir ırmak/havuz; bolluk.
Kevşeş	Farsça	كوشش	Çaba, gayret, uğraşma.
Kıssa	Arapça	قصة	Hikâye, ibretli anlatı.
Kıtmir	Arapça	قطمير	Ashab-ı Kehf'in köpeği; çok değersiz.
Kıyl ü kâl	Arapça	قيل قال و Dedikodu,	boş söz.
Kıyye	Türkçe	kıyye	Eski ağırlık ölçüsü (okka).
Kızıl elma	Türkçe	kızıl elma	Ulaşılmak istenen büyük ülkü.
Kirman	Farsça	کرمان	Bir İran şehri; kale, hisar.

K

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Koçaklama	<i>Türkçe</i>	koçaklama	Yiğitlik/savaş konulu halk şiiri.
Köhne	<i>Farsça</i>	كهنه	Eski, yıpranmış.
Kopuz	<i>Türkçe</i>	kopuz	Eski Türk telli çalgısı.
Kuble	<i>Arapça</i>	قبلة	Yönelinen yön, kible.
Kübra	<i>Arapça</i>	كبرى	En büyük.
Kudemâ	<i>Arapça</i>	قدماء	Eskiler, geçmiştekiler.
Küffâr	<i>Arapça</i>	كفار	Kâfirler, inkâr edenler.
Küldeş	<i>Türkçe</i>	küldeş	Aynı külden, kardeş (mecazi).
Külfet	<i>Arapça</i>	كلفة	Zahmet, sıkıntı, yük.
Kulhuvallâhü Ehad	<i>Arapça</i>	الله هو قل أحد	ki: O Allah birdir' (İhlas sûresi).
Külliyat	<i>Arapça</i>	كليات	Bütün eserler; toplu yapıt.
Küllî zâikatin	<i>Arapça</i>	نفس كل ذائقة	can ölümü tadar' (âyet).
Kün fe yekûn	<i>Arapça</i>	كن فيكون	der, o da olur.
Kurban	<i>Arapça</i>	قربان	Allah için adanan; feda edilen.
Kurrâ	<i>Arapça</i>	قراء	Kur'an'ı usulünce ezbere okuyanlar.
Kürsî	<i>Arapça</i>	كرسي	Taht; ilâhî kudret makamı.

K

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Küsûf	Arapça	كسوف	Güneş tutulması.
Küsür	Arapça	كسور	Artan, geri kalan; kesirler.
Küttab	Arapça	کتاب Dil Köken	Yazıcılar; sıbyan mektebi. Anlam
Kuvve	Arapça	قوة	Güç, kuvvet; yeti.

L

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Lâhût	Arapça	لاهوت	İlâhî âlem, tanrısal olan.
Lâîn	Arapça	لعین	Lanetli, mel'un.
Lalezar	Farsça	لالهزار	Lale bahçesi.
Lâ yekûn	Arapça	لا يكون	Olmayan, olmaması gereken.
Lâ'l	Arapça	لعل	Kırmızı değerli taş; dudak (mecaz).
Lebbi	Şiîrsel türetim	Standart madde doğrulanmadı; özgün yazım uydurulmadı.	Karşılık verme/kabul çağrışımıyla kullanılan şiîrsel biçim.
Lecâc	Arapça	لجاج	İnat, direnme.
Lerzan	Farsça	لرزان	Titreyen.
Levh-i mahfuz	Arapça	لوح محفوظ Her	şeyin yazılı olduğu ilâhî levha.
Leyl	Arapça	ليل	Gece.
Libâs	Arapça	لباس	Giyisi, elbise.
Liyâkat	Arapça	لياقة	Ehliyet, layık olma, hak ediş.

L

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Lûgat	Arapça	لغة Dil Köken	Sözlük; kelime, söz. Anlam

M

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Mabud	Arapça	معبود	Kendisine ibadet edilen (Allah).
Mâdûn	Arapça	مادون	Alt derecede olan, ast.
Mağdûr	Arapça	مغذور	Haksızlığa uğramış.
Mağmum	Arapça	مغموم	Kederli, tasalı.
Mâh	Farsça	ماه	Ay.
Mahdût	Arapça	محدود	Sınırlı, sınırlanmış.
Mahfil	Arapça	محفل	Toplantı yeri, meclis.
Mahfûz	Arapça	محفوظ	Korunmuş, saklı.
Mâhir	Arapça	ماهر	Becerikli, usta, hünerli.
Mahkeme-i Kübra	Arapça	محكمة كبرىAhiretteki	büyük hesap günü.
Mahrûm	Arapça	محروم	Yoksun bırakılmış.
Mahsûb	Arapça	محسوب	Sayılan, hesaba katılan.
Mahur	Farsça	ماهور	Klasik müzikte bir makam.
Mahût	Arapça	محوت	Bilinen, sözü edilen; belli.
Mahya	Arapça	محيا	Yüz, çehre; minareler arası yazı.

M

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Mahzûr	Arapça	محذور	Sakınca, engel.
Maîşet	Arapça	معيشة	Geçim, yaşayış.
Maksûd	Arapça	مقصود	Amaçlanan, istenen.
Maktu	Arapça	مقطوع	Kesilmiş; götürü, sabit.
Maktûl	Arapça	مقتول	Öldürülmüş.
Mâkûs	Arapça	معكوس	Ters, tersine dönmüş; uğursuz.
Mana	Arapça	معنى	Anlam.
Mankurt	Türkçe	mankurt	Belleğini yitirmiş, köleleşmiş kişi.
Mansî	Arapça	منسي	Unutulmuş.
Mansû	Arapça	منسي	Unutulmuş, terk edilmiş.
Maphus	Arapça	محبوس	Hapsedilmiş, tutuklu.
Maraz	Arapça	مرض	Hastalık, dert.
Marifet	Arapça	معرفة	Bilme, tanıma; hüner.
Marûz	Arapça	معروض	Bir şeye uğramış, açık; arz edilmiş.
Mâşer	Arapça	محشر	Mahşer, toplanma yeri.
Mâsivâ	Arapça	ماسوى	Allah'tan başka her şey; dünya.

M

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Maşrık	Arapça		مشرق Doğu; güneşin doğduğu yer.
Mâşûk	Arapça		معشوق Sevilen, âşık olunan.
Mâsûn	Arapça		مصون Korunmuş, saklı, dokunulmamış.
Matkûd	Şiîrsel türetim	Standart madde doğrulanmadı; özgün yazım uydurulmadı.	Mefkûd/yitik anlam alanı çevresinde oluşturulmuş şiîrsel biçim.
Matruşka	Rusça	matryoshka	İç içe geçen oyuncak bebek; katmanlı görüntü (mecaz).
Maûn	Arapça	ماعون	Zekât; yardım, ihtiyaç eşyası (Mâûn sûresi).
Maya	Farsça	مايه	Öz, esas; mayalanma unsuru.
Mazbû	Arapça	مضبوط	Zapt edilmiş, tutulmuş.
Mazhâr	Arapça	مظهر	Nail olma, erişme; görünüş yeri.
Mazkûn	Şiîrsel türetim	Standart madde doğrulanmadı; özgün yazım uydurulmadı.	Beyan, kayıt ve sabitlik çağrışımıyla kullanılan şiîrsel biçim.
Maznûn	Arapça	مظنون	Zanlı, sanık; hakkında şüphe edilen.
Ma'lûm	Arapça	معلوم	Bilinen, belli.
Ma'zûr	Arapça	معذور	Özrü olan, bağışlanmış.
Mâ-fât	Arapça	ما فات	Geçmiş, elden çıkmış olan.
Meal	Arapça	معنى	Anlam, açıklama; çeviri.
Mehtûl	Şiîrsel türetim	Standart madde doğrulanmadı; özgün yazım uydurulmadı.	Kesilme/ayrılma çağrışımıyla kullanılan şiîrsel biçim; standart lemma kesinleştirilememiştir.

M

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Mecâl	Arapça	مجال	Güç, takat, imkân.
Meçhûr	Arapça	مجهور	Terk edilmiş, bırakılmış.
Medâr	Arapça	مدار	Dayanak, sebep; yörünge.
Mefkûd	Arapça	مفقود	Kaybolmuş, yitik.
Mefkûde	Arapça	مفقودة	Kayıp, yitik (dışıl biçim). Şiirde ‘Mefcûde’ biçimiyle geçer.
Mefkûr	Şiirsel türetim	Standart madde doğrulanmadı; özgün yazım uydurulmadı.	Kayıp/yitik ve belâ bağlamında kullanılan şiirsel biçim; standart sözlük anlamı olarak sunulmamıştır.
Meftâ	Şiirsel türetim	Standart madde doğrulanmadı; özgün yazım uydurulmadı.	Canlılık/ruh taşıma karşıtlığı içinde kullanılan şiirsel biçim.
Meftun	Arapça	مفتون	Vurgun, tutkun, büyülenmiş.
Mefût	Arapça	مفوت	Kaçırılmış, elden çıkmış.
Meğrûr	Şiirsel türetim	Standart madde doğrulanmadı; özgün yazım uydurulmadı.	Mağrur/meğrur ses karşıtlığı içinde kullanılan şiirsel biçim; burada bağımsız tarihî lemma iddiası yoktur.
Mehâb	Arapça	مهاب	Heybetli, saygı uyandıran.
Mehir	Arapça	مهر	Nikâhta kadına verilen mal/para.
Mekdûr	Arapça	مقدور	Güç yeten; takat, kudret.
Meksâset	Şiirsel türetim	Standart madde doğrulanmadı; özgün yazım uydurulmadı.	Kesat/durgunluk ve özlem bağlamında oluşturulmuş şiirsel türetim.
Mektep	Arapça	مكتب	Okul.
Melâl	Arapça	ملال	Usanç, sıkıntı; hüzn.

M

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Melânet	Arapça	ملانة	Bezginlik, usanç; bıkkınlık.
Mele-i âlâ	Arapça	ملاأعلىYüce	melekler topluluğu.
Melhem	Arapça	مرهم	Merhem, yara ilacı.
Melûl	Arapça	ملول	Üzgün, bezgin, mahzun.
Mel'ûn	Arapça	ملعون	Lanetlenmiş, kovulmuş.
Memat	Arapça	ممات	Ölüm.
Memûl	Arapça	مأمول	Umulan, beklenen.
Menhûl	Arapça	منحول	Elenmiş, süzölmüş.
Mensî	Arapça	منسي	Unutulmuş.
Mensur	Arapça	منثور	Nesir hâlinde yazılmış; dağıtılmış, saçılmış.
Menzil	Arapça	منزل	Konak, varılacak yer; aşama.
Menzil-i Tarîk	Arapça	منزل طريقYolun	varılacak durağı.
Mercân	Arapça	مرجان	Denizde oluşan kırmızı taş; inci gibi söz.
Merci	Arapça	مرجع	Başvurulacak yer, kaynak.
Merğûbe	Arapça	مرغوبة	Beğenilen, rağbet edilen.
Merhûn	Arapça	مرهون	Rehin, bağlı, tutulu.

M

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Merîd	Arapça	مرید	İnatçı, azgın; şeytan.
Merkep	Arapça	مرکب	Binek hayvanı, eşek.
Merzûk	Arapça	مرزوق	Rızıklandırılmış, rızık verilmiş; bahtiyar. Şiirde 'Mazruk' biçimiyle geçer.
Mesâbe	Arapça	مسابه	Derece, mertebe, konum.
Meşfûk	Arapça	مشفوق	Şefkat gösterilen, acınan.
Mesih	Arapça	مسیح	Hız. İsa'nın sıfatı.
Meşîme	Arapça	مشيمه	Döl eşi; rahim (mecaz).
Meşk	Farsça	مشق	Alıştırma, çalışma; sanat dersi.
Meşkûk	Arapça	مشكوك	Şüpheli, kuşkulu.
Meşkûn	Arapça	مشكون	
Meşkûr	Arapça	مشكور	Şükredilen, beğenilen.
Mesrûk	Arapça	مسروق	Çalınmış, elinden alınmış. Şiirde 'mestruk' biçimiyle geçer.
Mestâne	Farsça	مستانه	Sarhoşça, kendinden geçmiş.
Mestur	Arapça	مستور	Örtülü, gizli.
Mes'ûl	Arapça	مسؤول	Sorumlu.
Meş'ûm	Arapça	مشنوم	Uğursuz, kötü.

M

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Metâ	Arapça		متاع Mal, ticaret eşyası; geçici dünya malı.
Metânet	Arapça		مئانة Sağlamlık, dayanıklılık, sebat.
Metrûk	Arapça		متروك Terk edilmiş, bırakılmış.
Mevcûd	Arapça		موجود Var olan, mevcut.
Mevcûde	Arapça		موجودة Var olan, mevcut.
Mevt	Arapça		موت Ölüm.
Meylas	Şiîrsel türetim	Standart madde doğrulanmadı; özgün yazım uydurulmadı.	Meyil/eğilim çağrışımıyla kullanılan şiîrsel türetim.
Meysur	Arapça		ميسور Kolay, mümkün; kolaylaştırılmış.
Meyyit	Arapça		ميت Ölü, ceset.
Mezât	Arapça		مزااد Açık artırma, müzayede.
Mezkûr	Arapça		مذكور Anılan, sözü edilen.
Mızrâb	Arapça		مضراپ Saz teli çalma aracı, tezene.
Miad	Arapça		ميعاد Belirlenmiş süre, vade.
Miheng	Arapça		محك Ölçüt, deneme taşı.
Mihenik	Arapça		محك Altın ayarı ölçen taş; ölçüt, deneme aracı.
Mihmân	Farsça		ميهمان Konuk, misafir.

M

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Mihmândâr	Farsça	میهماندار	Konuk ağırlayan, ev sahibi.
Mihnet	Arapça	محنة	Sıkıntı, dert, eziyet.
Mihrab	Arapça	محراب	Camide kible yönünü gösteren yer.
Miktâr	Arapça	مقدار	Ölçü, nicelik, tutar.
Milâd	Arapça	ميلاد	Doğum; başlangıç.
Minel	Arapça	من	'-den' (minel-ezel: ezelden).
Miskal	Arapça	مثقال	Bir ağırlık birimi; zerre.
Missal	Arapça	مثال	Örnek, benzer.
Miyak	Şiirsel biçim	Standart eşleme doğrulanmadı; özgün yazım uydurulmadı.	Dava ve sözde sağlamlık/şaşmazlık bağlamında kullanılan şiirsel biçim.
Mizân	Arapça	ميزان	Terazi; ölçü, denge; ahiret terazisi.
Muammâ	Arapça	معمى	Bilmece, çözülmesi güç sır.
Muazzib	Arapça	معذب	Azap veren, eziyet eden.
Mübrih	Arapça	مبرح	Şiddetli acı veren.
Mübrim	Arapça	مبرم	Israrlı, kesin; sıkıntı veren.
Mücâzât	Arapça	مجازاة	Ceza verme, karşılığını görme.
Mücîr	Arapça	مجير	Koruyan, sığınak veren.

M

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Mücmel	Arapça	مجمّل	Kısa, özlü; toplu.
Mücrim	Arapça	مجرّم	Suçlu, günahkâr.
Müdâfi	Arapça	مدافع	Savunan, müdafaa eden.
Müdhil	Arapça	مدخل	Sokan, dâhil eden.
Müdhin	Arapça	مدھن	İkiyüzlü, yağcı, dalkavuk.
Müdrık	Arapça	مدرك	Anlayan, kavrayan.
Müeccel	Arapça	مؤجل	Ertelenmiş, sonraya bırakılmış.
Müessir	Arapça	مؤثر	Etkili, etkileyen.
Müfit	Arapça	مفيد	Faydalı, yararlı.
Müflis	Arapça	مفلس	İflas etmiş, parasız.
Müfsid	Arapça	مفسد	Bozguncu, fesat çıkaran.
Müfteri	Arapça	مفتري	İftira atan.
Muğayyir	Arapça	مغير	Değiştiren, bozan.
Muhal	Arapça	محال	İmkânsız, olmayacak şey.
Muhannet	Arapça	مخنث	Korkak, alçak; döneke.
Mühcur	Arapça	مھجور	Terk edilmiş, bırakılmış, kullanılmaz olmuş (kelime).

M

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Muhîb	Arapça	محب	Seven, dost.
Muhîl	Arapça	محيل	Hileci, aldatici.
Mühil	Arapça	مهيل	Ürkütücü, korkunç; süre veren.
Muhkem	Arapça	محکم	Sağlam, sağlamlaştırılmış.
Muhlîs	Arapça	مخلص	Samimi, içten; halis.
Mühmel	Arapça	مهمل	İhmal edilmiş, savsaklanmış.
Muhriket	Arapça	محرقة	Yakıcı, yangın; büyük felaket.
Muhsin	Arapça	محسن	İyilik eden, ihsan sahibi.
Muhteber	Arapça	معتبر	İtibarlı, saygın, geçerli.
Mühteżün	Arapça	محتزن	Hüzünlenmiş, kederli.
Muiz	Arapça	المعز	Yücelten, izzet veren (Allah).
Müjdedâr	Farsça	مژدهدار	Müjde veren/bekleyen.
Mukabele	Arapça	مقابلة	Karşılıklı Kur'an okuma.
Mükafat	Arapça	مكافأة	Ödül, karşılık.
Mükrîm	Arapça	مكرم	İkram eden, ağırlayan.
Muhsin	Arapça	مقسن	

M

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Mülâyim	Arapça	ملائم	Yumuşak, uygun, hoş.
Mülevvit	Arapça	ملوث	Kirleten, bulaştıran.
Mülgâ	Arapça	ملغى	Kaldırılmış, geçersiz.
Mülhem	Arapça	ملهم	İlham alan/veren.
Mülhid	Arapça	ملحد	Dinsiz, inkârcı.
Mümbit	Arapça	منبت	Verimli, bereketli (toprak).
Münâcât	Arapça	مناجاة	Allah'a yakarış, dua, niyaz.
Mühâl	Arapça	منحل	Boş, açık (makam); çözülmüş.
Münhasır	Arapça	منحصر	Sınırlı, yalnızca birine ait.
Münker	Arapça	منكر	Kötü, yasak; sorgu meleklerinden biri.
Münkir	Arapça	منكر	İnkâr eden, kabul etmeyen.
Münnu	Arapça	من	Nimet; başa kakma.
Münsî	Arapça	منسي	Unutturan.
Münsib	Arapça	مناسب	Uygun, yerinde.
Münzevî	Arapça	منزوي	İnzivaya çekilmiş, yalnız.
Müptela	Arapça	مبتلا	Tutulmuş, düşkün, bağımlı.

M

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Müptezel	Arapça	مبتذل	Değeri düşmüş, bayağı, sıradan.
Murâd	Arapça	مراد	İstek, dilek, amaç.
Mürai	Arapça	مرائي	İkiyüzlü, gösterişçi.
Murakıp	Arapça	مراقب	Gözeten, denetleyen.
Müreddit	Arapça	مردد	Tereddüt eden, kararsız.
Mürîd	Arapça	مرید	Bir şeyhe bağlanan derviş.
Müseddit	Arapça	مسدد	Doğrultan; borç ödeyen.
Müşfâr	Şiîrsel türetim	Standart madde doğrulanmadı; özgün yazım uydurulmadı.	Şefkat/merhamet çağrışımıyla kullanılan şiîrsel türetim.
Müşfik	Arapça	مشفق	Şefkatli, acıyan.
Müşkil	Arapça	مشکل	Güç, çetin, zor.
Müşkildan	Farsça	مشکلدار	Zorluk bilen, çile çeken.
Müştâk	Arapça	مشتاق	Özleyen, arzulayan; can atan. Şiirde 'Müşta' biçimiyle geçer.
Müstakim	Arapça	مستقیم	Doğru, dosdoğru yolda.
Müştehi	Arapça	مشتهي	İştahla isteyen, arzulayan.
Müste'cir	Arapça	مستأجر	Kiracı.
Mütehasir	Arapça	متحسر	Hasret çeken, özleyen.

M

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Mutemet	Arapça	معتمد	Güvenilir; para işlerine bakan.
Müthîr	Arapça	مثير	Kışkırtan, coşturan.
Mutmain	Arapça	مطمئن	İçi rahat, gönül huzura ermiş, emin.
Müttelhî	Şiîrsel türetim	Standart madde doğrulanmadı; özgün yazım uydurulmadı.	Sakınılması/yasaklanması gereken şey çağrışımıyla kullanılan şiîrsel biçim.
Muvaffak	Arapça	موفق	Başarılı olan.
Müz	Şiîrsel türetim	Standart madde doğrulanmadı; özgün yazım uydurulmadı.	Haber/elçi çağrışımıyla kullanılan şiîrsel biçim; bağımsız standart lemma doğrulanmamıştır.
Muzârî	Arapça	مضارع	Şimdiki/geniş zaman (dilbilgisi); benzer.
Müzekkir	Arapça	مذكر	Hatırlatan, öğüt veren, andıran.
Müzlim	Arapça	مظلم	Karanlık, kapkara.
Mü'în	Arapça	معين	Yardımcı.
Mu'lim	Arapça	مؤلم	Acı veren, elem verici.
Mü'min	Arapça	مؤمن	İnanan, iman eden.

N

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Nâat	Arapça	نعت	Hz. Peygamber'i öven şiir.
Nâbûde	Farsça	نابوده	Yok olmuş, hiçe dönmüş.
Nâbül	Şiîrsel türetim	Standart madde doğrulanmadı; özgün yazım uydurulmadı.	Ulaşılmazlık/erişilmezlik çağrışımıyla kullanılan şiîrsel türetim.
Nâcâr	Farsça	ناچار	Çaresiz, mecbur.

N

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Nâcız	Farsça	ناجيز	Değersiz, önemsiz.
Nâdan	Farsça	نادان	Cahil, kaba, bilgisiz.
Nadas	Türkçe	nadas	Toprağı dinlendirme; boş bırakma.
Nâfi	Arapça	نافع	Faydalı, yararlı.
Nâfih	Arapça	نافخ	Üfleyen (sûra üfleyen melek).
Nâfile	Arapça	نافلة	Boşuna, faydasız; farz olmayan ibadet.
Nâfizi	Arapça	نافذي	Nüfuz sahibi (mahlas).
Nâhak	Farsça	ناحق	Haksız, yersiz.
Nâhen	Şiirsel türetim	Standart madde doğrulanmadı; özgün yazım uydurulmadı.	Kerhen karşıtlığı içinde gönülsüzlük çağrışımıyla kullanılan şiirsel biçim.
Nâil	Arapça	نائل	Erişen, kavuşan.
Nâile	Arapça	نائلة	Erişen, nail olan (kadın).
Nakil	Arapça	نقل	Aktarma, taşıma.
Nakş	Arapça	نقش	İşleme, resim; iz.
Nâkûr	Arapça	ناقور	Sûr; kıyamet borusu.
Nâlân	Farsça	نالان	İnleyen, ağlayan.
Namdar	Farsça	نامدار	Ünlü, adı yürümüş.

N

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Nâmert	Farsça	نامرد	Mert olmayan, kalleş.
Nâmûş	Şiîrsel türetim	Standart madde doğrulanmadı; özgün yazım uydurulmadı.	Hâmûş/nâmûs ses alanıyla kurulan; sessizlik/dilsizlik çağrışımlı şiîrsel türetim.
Nâmütenâhî	Arapça	نامتناهي	Sonsuz, sınırsız.
Nân	Farsça	نان	Ekmek.
Nasfet	Arapça	نصفه	Adalet, insaf, hakkaniyet.
Nâsır	Arapça	ناصر	Yardımcı, yardım eden.
Nasîbdâr	Farsça	نصيبدار	Nasibi olan, payı olan.
Nâsih	Arapça	ناصح	Öğüt veren, nasihatçi.
Nasihat	Arapça	نصيحة	Öğüt, uyarı.
Nasîr	Arapça	نصير	Yardımcı.
Nazar	Arapça	نظر	Bakış, göz atma; kem göz.
Nazarî	Arapça	نظري	Kurama dayalı, düşünsel.
Nâzenîn	Farsça	نازنین	Nazlı, narin, ince.
Nazım	Arapça	نظم	Vezinli söz, manzume.
Nazîfî	Arapça	نظيفي	Temizlikle anılan (mahlas).
Nâzil	Arapça	نازل	İnen (vahiy inmesi).

N

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Nâ-gâh	Farsça	ناگاه	Ansızın, birdenbire.
Nâ-râm	Farsça	نارام	Boyun eğmeyen, teslim olmayan.
Nâ-şâkir	Farsça + Arapça	نا + شاکر	Şükretmeyen, nankör. Şiirde 'Nâ-şakar' biçimiyle geçer.
Nâ-sûd	Farsça	ناسود	Kârsız, yararsız.
Nâ-şüd	Farsça	ناشد	Olmayan, gerçekleşmeyen.
Nâ-zîb	Farsça	نازیب	Yakışksız, çirkin.
Nebât	Arapça	نبات	Bitki.
Necâbet	Arapça	نجابة	Soyluluk, asalet, temiz huyluluk.
Necâset	Arapça	نجاسة	Pislik, murdarlık.
Necat	Arapça	نجاة	Kurtuluş.
Necîs	Arapça	نجيس	Pis, murdar.
Nedîf	Arapça	نديف	Atılmış/kabartılmış pamuk; şiirde temizlenmiş, arındırılmış çağrışımla kullanılır.
Nefahî	Arapça	نفخي	Üfleyerek, soluyarak.
Nefras	Şiirsel türetim	Standart madde doğrulanmadı; özgün yazım uydurulmadı.	Nefret/kaçış/uzaklaşma çağrışımla kullanılan şiirsel türetim.
Nehiy	Arapça	نهى	Yasaklama, men etme.
Nekes	Farsça	ناکس	Cimri, eli sıkı; alçak.

N

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Nekîr	Arapça		نكیر Kabir sorgu meleklerinden biri.
Nesîr	Arapça		نثیر Saçılmış, dağılmış.
Neşter	Farsça		نشتەر Küçük cerrah bıçağı.
Neşûr	Arapça		نشور Yeniden dirilme, haşır.
Neşve	Arapça		نشوة Coşku, keyif, sevinç.
Neva	Farsça		نوا Ses, ezgi; bir makam.
Nevha	Arapça		نوحه Ölüye sesli ağlama; ağıt, yas feryadı. Şiirde ‘nevhî’ biçimiyle geçer.
Nidâ	Arapça		نداء Seslenme, çağrı, haykırış.
Nifak	Arapça		نفاق İkiyüzlülük, ara bozuculuk.
Nifyan	Şiirsel türetim	Standart madde doğrulanmadı; özgün yazım uydurulmadı.	Nefy/inkâr anlam alanı çevresinde oluşturulmuş şiirsel biçim.
Nihân	Farsça		نهان Gizli, saklı.
Nihâyet	Arapça		نهاية Son, bitiş.
Nikâb	Arapça		نقاب Yüz örtüsü, peçe.
Nîkbet	Arapça		نكبة Felaket, talihsizlik, bela.
Nikbin	Farsça		نيکبين İyimser.
Nîran	Arapça		نيران Ateşler, cehennem ateşi.

N

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Nisâb	Arapça	نصاب	Zekât için gereken asgari miktar.
Nişân	Farsça	نشان	İşaret, hedef; nişan.
Nisyân	Arapça	نسيان	Unutma, unutkanlık.
Niyâz	Farsça	نیاز	Yalvarma, dua, dilek.
Nizâm	Arapça	نظام	Düzen, tertip.
Nüktedan	Farsça	نکته‌دان	İnce anlamları bilen, zeki.
Nümâyiş	Farsça	نمایش	Gösteri, gösteriş.
Nurbîn	Farsça	نوربین	Nuru gören, aydınlık gözlü.
Nûrdâr	Farsça	نوردار	Nurlu, aydınlık.
Nûsha	Arapça	نسخة	Kopya, suret.
Nusret	Arapça	نصرة	Yardım, zafer.
Nutfe	Arapça	نطفة	Döl suyu; yaratılışın ilk maddesi.
Nüzul	Arapça	نزل Dil Köken	İnme (vahyin inmesi). Anlam

Ö

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Ölçüt	Türkçe	ölçüt Dil Köken	Değerlendirme aracı, kıstas. Anlam

O

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Otacı	Türkçe	otacı	Halk hekimi, ot ile tedavi eden.
Otağ	Türkçe	otağ	Büyük çadır, hükümdar çadırı.

O

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Ozan	Türkçe	ozan	Şiiri saz eşliğinde söyleyen halk şairi; şair.

P

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Pâhâ	Farsça	بها	Değer, kıymet, fiyat.
Pahâl	Farsça	بها	Pahalı, değerli.
Pâye	Farsça	پایه	Rütbe, derece, mertebe.
Pâyidâr	Farsça	پایدار	Kalıcı, sürekli, sağlam.
Pelesenk	Arapça	بلسان	Hoş kokulu bir reçine; sürekli dilde dolaşan (mecaz).
Penah	Farsça	پناه	Sığınak, barınak.
Perperişân	Farsça	پرپریشان	Darmadağın, çok perişan.
Pervâne	Farsça	پروانه	Ateşe koşan kelebek; âşık.
Pervâsız	Farsça	بیپروا	Korkusuz, çekinmesiz, sakınmasız.
Pervâz	Farsça	پرواز	Uçma, uçuş.
Peydâ	Farsça	پیدا	Beliren, ortaya çıkan.
Peyman	Farsça	پیمان	Söz, ant, sözleşme.
Peymâne	Farsça	پیمانه	Büyük kadeh.
Pir	Farsça	پیر	Tarikat kurucusu/büyüğü; yaşlı bilge.
Pürgeşte	Farsça	پرگشته	Çok dolaşmış, yorgun.

P

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Pürzâr	Farsça	پرزار Dil Köken	Çok inleyen, dertli. Anlam
Pür gam	Farsça	پرغم	Kederle dolu.
Pür-gîrân	Farsça	پرگیران	Çok ağır, sıkıntılı.
Pür-i pâk	Farsça	پاک Tertemiz,	arınmış.
Pür-râm	Farsça	پررام	Tümüyle teslim olmuş, boyun eğmiş.
Pusat	Türkçe	pusat	Silah, savaş aracı.
Pûşîde	Farsça	پوشیده	Örtülü, gizli.

R

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Rafik	Arapça	رفیق	Yoldaş, arkadaş.
Rahle	Arapça	رحلة	Üzerinde kitap okunan alçak masa.
Rahm	Arapça	رحم	Ana rahmi; merhamet.
Rahm-i Rahmânî	Arapça	رحم رحمانی Allah'ın	rahmeti, şefkati.
Râiha	Arapça	رائحة	Koku.
Ramdar	Farsça	رامدار	Boyun eğen, teslim olan.
Rast	Farsça	راست	Doğru; klasik müzik makamı.
Redde	Arapça	ردة	Geri çevrilme, ret.
Refik	Arapça	رفیق	Arkadaş, yoldaş, dost.

R

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Refik-i ervâh	Arapça	رفیق الأرواحRuhların	yoldaşı.
Rehîn	Arapça	رهين	Rehin, tutulu, bağlı.
Rehine	Arapça	رهينة	Rehin, tutulu; güvence.
Renciş	Farsça	رنجش	İncinme, gücenme, keder.
Resûl-i Ekrem	Arapça	رسول اکرمEn	cömert elçi (Hz. Muhammed).
Rıdvan	Arapça	رضوان	Cennet bekçisi melek.
Riba	Arapça	ربا	Faiz.
Rida	Arapça	رداء	Örtü, aba; makam simgesi.
Risalet	Arapça	رسالة	Peygamberlik, elçilik.
Riyâkâr	Farsça	ریاکار	İkiyüzlü, gösteriş yapan.
Riyaset	Arapça	رياسة	Başkanlık, reislik, önderlik.
Riyazi	Arapça	رياضي	Matematiğe ait.
Rücu	Arapça	رجوع	Geri dönme, dönüş.
Rûh-rûba	Farsça	روحربا	Ruh alan, can çeken.
Rükün	Arapça	رکن	Temel, esas; direk.
Rüşen	Farsça	روشن	Aydınlık, parlak.

R

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Rüsvâ	Farsça	رسوا	Rezil, itibarsız.
Rüveyda	Arapça	رويدا	Ağır ağır, yavaşça.
Rûzegî	Farsça	روزگی	Günlük hâl; yaşam.
Rûznâme	Farsça	روزنامه	Günlük; takvim, gündem.
Rü'ya	Arapça	رؤيا	Dil Köken Düş, rüya. Anlam

S

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Sabâ	Arapça	صبا	Hafif doğu rüzgârı.
Sâbir	Arapça	صابر	Sabreden, dayanan.
Sadır	Arapça	صدر	Göğüs; baş, ön.

Ş

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Şâdmân	Farsça	شادمان	Sevinçli, mutlu.
Şâd-hîr	Farsça	شادخير	Sevinç veren, mutlu eden.

S

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Safer	Arapça	صفر	Hicri ayın adı.
Saffet	Arapça	صفوة	Saflık, temizlik, arınmışlık.
Safir	Arapça	صفيير	Mavi değerli taş.

Ş

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Şaheser	Farsça	شاهانر	Başyapıt, çok değerli eser.
Şâhid	Arapça	شاهد	Tanık, gören ve bilen.

S

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Sahih	Arapça	صحيح	Doğru, gerçek, sağlam.

S

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Sâhir	Arapça		ساحر Büyücü, sihirbaz.
Sahûr	Arapça		سحور Oruç için gece yenen yemek.

Ş

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Şâibe	Arapça		شائبة Kusur, leke, şüphe.

S

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Sâika	Arapça		صاعقة Yıldırım; ansızın gelen felaket.
Sâil	Arapça		سائل Soran; dilenen.
Sâkî	Arapça		ساقى Su/içki sunan.

Ş

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Şâkî	Arapça		شقي Haydut, eşkıya; bedbaht.

S

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Sakıl	Arapça		ثقیل Ağır; sevimsiz, çirkin.
Salât	Arapça		صلاة Namaz; dua.

Ş

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Şâmil	Arapça		شامل Kapsayan, içine alan.

S

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Sâmirî	Arapça		سامري İsrailoğullarını buzağıya taptıran kişi.
Sâmit	Arapça		صامت Susan, sessiz.
Sanduka	Arapça		صندوقه Küçük sandık; mezar sandukası.
Sangı	Türkçe (ağız)	Türkçe ağız biçimi	Sersemlemiş, şaşkınlaşmış; dalgın.
Sâre	Şiirsel türetim	Standart madde doğrulanmadı; özgün yazım uydurulmadı.	Sinaya işleyen sevgi/safılık çağrışımıyla kullanılan şiirsel biçim.
Sarîh	Arapça		صريح Açık, kesin, belli.

S

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Satur	Arapça	سطر	Yazı dizisi, satur.
Satvet	Arapça	صولة	Güç, ezici kuvvet, heybet.
Savm	Arapça	صوم	Oruç.

Ş

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Şâyân	Farsça	شایان	Yaraşır, lâıyk, uygun.

S

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Sâye	Farsça	سایه	Gölge; koruma, himaye.
Sayha	Arapça	صیحة	Çığlık, haykırış, feryat.

Ş

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Şâyi	Arapça	شائع	Yayılmış, herkesçe bilinen.

S

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Sayrı	Türkçe	sayrı	Hasta, hastalıklı.
Sebast	Yunanca	Σεβαστή	Saygıdeğer (Sivas'ın eski adı).

Ş

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Şebtân	Şiîrsel türetim	Standart madde doğrulanmadı; özgün yazım uydurulmadı.	Gece/karanlık çağrışımıyla kullanılan şiîrsel türetim.
Şecaat	Arapça	شجاعة	Yiğitlik, cesaret.

S

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Secdegâh	Farsça	سجدهگاه	Secde edilen yer.
Secere	Arapça	شجرة	Soy ağacı, nesep.
Sefih	Arapça	سفیه	Akılsız, beyinsiz; savurgan.
Sefir	Arapça	سفیر	Elçi.

Ş

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Şehid	Arapça	شهيد	Allah yolunda ölen; tanık.

Ş

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Şehriyâr	Farsça	شهریار	Hükümdar, padişah; şair Şehriyar.
Şekavet	Arapça	شقاوة	Haydutluk, eşkıyalık.
Şekin	Şiîrsel türetim	Standart madde doğrulanmadı; özgün yazım uydurulmadı.	Şek/şüphe anlam alanı çevresinde kullanılan şiîrsel biçim.

S

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Sekînet	Arapça	سكينة	Gönül huzuru, iç dinginlik.

Ş

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Şekva	Arapça	شكوى	Şikâyet, yakınma.

S

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Selâ	Arapça	صلاة	Ölüm haberi için okunan salâ.
Selef	Arapça	سلف	Öncel, önce gelen.
Senfoni	Fransızca	symphonie	Çok bölümlü büyük orkestra eseri.
Serâf	Arapça	إسراف	Aşırılık, savurganlık.
Serden	Farsça + Türkçe	سر (ser) + Türkçe -den	Baştan/candan; ‘serden geçmek’ deyimindeki kullanım.
Sergerdân	Farsça	سرگردان	Şaşkın, başıboş, avare.
Sergeşte	Farsça	سرگشته	Başı dönmüş, şaşkın.
Sergüzeşt	Farsça	سرگذشت	Başından geçenler, macera.

Ş

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Şerha	Arapça	شرحه	Yarık, kesik, dilim.
Şerîr	Arapça	شرير	Kötü, kötülük yapan.

S

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Serkeş	Farsça	سرکش	Başkaldıran, dik başlı.

S

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Serkeşte	Farsça	سرگشته	Başı dönmüş, şaşkın, avare.
Serşeş	Farsça	سرکش	Başkaldıran, dik başlı.
Ser-hod	Farsça	سرخود	Başına buyruk, kendi bildiğince; keyfi. Şiirde 'serhûde' biçimiyle geçer.
Ser-mest	Farsça	سر مست	Kendinden geçmiş, sarhoş.
Settar	Arapça	ستار	Ayıpları örten (Allah).

Ş

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Şevket-gâh	Farsça	شوکتگاه	Görkem yeri; ihtişam mekânı.
Şevkrûba	Farsça	شوقربا	Şevk veren, coşku katan.
Şevval	Arapça	شوال	Ramazan sonrası hicri ay.
Şeydâ	Farsça	شیدا	Tutkun, çılgın âşık; divane.

S

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Seyyâh	Arapça	سياح	Gezgin, çok gezen.
Seyyit	Arapça	سید	Efendi; peygamber soyundan.
Sezâ	Farsça	سزا	Layık, uygun; ceza.
Silâ	Arapça	صلة	Kavuşma; memleketeye dönüş.
Sırat	Arapça	صراط	Yol; ahirette geçilecek köprü.
Sırçalı	Türkçe	sırçalı	Camlı, cam kaplı.
Sıyâm	Arapça	صيام	Oruç.

S

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Sıyga	Arapça	صيغة	Kalıp, biçim, form.

Ş

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Şiâr	Arapça	شعار	Belirti, simge; ilke.
Şifâhî	Arapça	شفاهي	Sözlü, ağızdan.

S

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Siftah	Arapça kökenli	استفتاح (istiftâh)	Günün ilk satışı; ilk kazanç, başlangıç.
Sinsi	Türkçe	Türkçe sin-/sin- köküyle ilişkilidir	Gizlice kötülük eden; içten pazarlıklı. Şiirde ‘sinsi’ biçimindedir.
Sipahi	Farsça	سپاهی	Atlı asker.
Sipas	Farsça	سپاس	Şükür, teşekkür.

Ş

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Şiraze	Farsça	شیرازه	Kitap dikişi; düzen, esas.

S

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Sirkat	Arapça	سرقة	Hırsızlık, çalma.
Siyâm	Arapça	صيام	Oruç.

Ş

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Şûâ	Arapça	شعاع	Işın, ışık huzmesi.

S

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Suâl	Arapça	سؤال	Soru.
Sübût	Arapça	ثبوت	Sabit olma, gerçekleşme, kanıtlanma.
Südur	Arapça	صدور	Ortaya çıkma, meydana gelme.
Sufle	İtalyanca	suggestire	Fısıltıyla söyleme, gizli telkin.
Sûg-ı Sengîn	Farsça	سوغ سنگین	Ağır yas, büyük matem.

Ş

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Şüheda	Arapça	شهداء	Dil Köken Şehitler. Anlam

S

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Sühtegi	Farsça	سوختگی	Yanmışlık, yanma hâli.
Suhulet	Arapça	سهولة	Kolaylık, rahatlık.

Ş

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Şuhut	Arapça	شهود	Tanıklar; görme.

S

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Sükûnet	Arapça	سكونة	Sessizlik, durgunluk, huzur.
Sukût	Arapça	سقوط	Düşme, alçalma.
Sükût	Arapça	سكوت	Susma, sessizlik.
Sülb	Arapça	صلب	Bel, soy; sertlik.

Ş

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Şule	Arapça	شعلة	Alev, ışık.

S

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Sultan-ı Şuhûr	Arapça	سلطان الشهور	Ayların sultanı (Ramazan).
Sure	Arapça	سورة	Kur'an bölümü.
Suret	Arapça	صورة	Biçim, görünüş; resim.

Ş

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Şûrî	Şiîrsel türetim	Standart madde doğrulanmadı; özgün yazım uydurulmadı.	Şûrâ/karışıklık ses alanı içinde kullanılan şiîrsel biçim.

S

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Surûr	Arapça	سرور	Sevinç, neşe.
Süveydâ	Arapça	سويداء	Kalbin ortasındaki siyah nokta; gönlün derini.
Sûzan	Farsça	سوزان	Yakıcı, yanan.

T

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Tâat	Arapça		طاعة İbadet, boyun eğme.
Tâbî	Arapça		تابع Uyan, bağlı olan, izleyen.
Tâbîh	Arapça		طبيخ Pişmiş yemek, aş.
Tâbût	Arapça		تابوت Ölü sandığı.
Tahfif	Arapça		تخفيف Hafifletme; küçümseme.
Tahlîs	Arapça		تخليص Kurtarma, kurtuluş.
Tahrîş	Arapça		تحريش Tahrîş etme, kışkırtma.
Tahrük	Şiîrsel/ Arapça ile ilişkili biçim	Teharrük تحرك / tahrîk çağrışımı ile karıştırılmamalı; şiîrsel biçim.	Yakma/hareket çağrışimleri arasında kalan şiîrsel biçim; standart Arapça lemma kesinleştirilememiştir.
Tâkat	Arapça		طاقة Güç, dayanma gücü.
Takbih	Arapça		تقبيح Ayıplama, çirkin bulma.
Takdîr	Arapça		تقدير Değer verme; alın yazısı, kader.
Takıyye	Arapça		تقية İnancı gizleme, sakınma.
Takrîb	Arapça		تقريب Yaklaştırma.
Takrîm	Arapça		تقريم Yakınlaştırma, üstün tutma.
Takrip	Arapça		تقريب Yaklaştırma; aşağı yukarı.
Taksim	Arapça		تقسيم Bölme, pay etme; müzikte doğaçlama.

T

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Taksîr	Arapça	تقصير	Kusur, eksiklik; ihmal.
Takyit	Arapça	تقييد	Sınırlama, bağlama.
Talan	Farsça	تالان	Yağma, çapul.
Talib	Arapça	طالب	İsteyen, arayan; öğrenci.
Talkın	Arapça	تلقين	Ölüye/kişiyi telkinde bulunma.
Taltîf	Arapça	تلطيف	Ödüllendirme, gönül alma.
Tamah	Arapça	طمع	Aşırı istek, açgözlülük.
Tarif	Arapça	تعريف	Tanımlama, anlatma.
Tarik	Arapça	طريق	Yol; tarikat yolu.
Târumâr	Farsça	تارومار	Darmadağın, perişan.
Tasdîk	Arapça	تصديق	Doğrulama, onaylama.
Tasgir	Arapça	تصغير	Küçültme.
Tashih	Arapça	تصحیح	Düzeltilme, yanlış giderme.
Tasnif	Arapça	تصنيف	Sınıflama, düzenleme; eser.
Tazim	Arapça	تعظيم	Saygı gösterme, ululama.
Tâzîr	Arapça	تعزير	Belli olmayan ceza; azarlama.

T

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Tazrîm	Şiîrsel türetim	Standart madde doğrulanmadı; özgün yazım uydurulmadı.	Ateşleme/tutuşturma çağrışımla kullanılan şiîrsel biçim.
Tebbet	Arapça	تَبَت	'Kurusun' (Tebbet/Mesed süresi).
Tebliğ	Arapça	تَبْلِغ	Bildirme, ulaştırma; dinî davet.
Tebrîm	Şiîrsel / Arapça ile ilişkili biçim	تَبْرِيم; şiirdeki anlamı bağımsız sözlük karşılığı olarak doğrulanmadı.	Tekrîm/Takrîm ses alanı içinde kullanılan şiîrsel biçim; anlamı dize bağlamıyla sınırlıdır.
Tecellî	Arapça	تَجَلَّى	Görünme, belirme; tasavvufta ilâhî hakikatin zuhuru. Şiirde 'tecale' biçimiyle geçer.
Tedbîr	Arapça	تَدْبِير	Önlem, çare, hazırlık.
Tediye	Arapça	تَادِيَة	Ödeme, borcunu verme.
Tefe	Arapça	تَفَه	Değersiz, önemsiz.
Tefrik	Arapça	تَفْرِيق	Ayırma, ayrım gözetme.
Tehîş	Şiîrsel biçim	Standart eşleme doğrulanmadı; özgün yazım uydurulmadı.	İfşa/açığa çıkarma bağlamında kullanılan şiîrsel biçim; standart Arapça eşleme doğrulanmamıştır.
Tekdîr	Arapça	تَكْدِير	Azarlama, paylama.
Teklif	Arapça	تَكْلِيف	Yükümlülük, görev; öneri.
Tekrîm	Arapça	تَكْرِيم	Saygı gösterme, ağırlama.
Tekrir	Arapça	تَكْرِير	Tekrarlama, yineleme.
Telâf	Arapça	تَلَاْف	Telafi, giderme.
Telef	Arapça	تَلْف	Yok olma, ziyan olma, mahvolma.

T

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Tellâl	Arapça	دلال	Çağırıcı, duyurucu; komisyoncu.
Telve	Türkçe (kökeni tartışmalı)	Kesin etimoloji tartışmalıdır; Farsça دلو ile ilişki önerilmiştir	Kahve piştikten sonra fincanın dibinde kalan tortu.
Temaşa	Farsça	تماشا	Seyretme, bakıp izleme.
Tembih	Arapça	تنبيه	Uyarı, hatırlatma.
Temhîr	Arapça	تمهیر	Mühürleme, damgalama.
Temrin	Arapça	تمرین	Alıştırma, çalışma.
Temyîz	Arapça	تمییز	Ayırt etme, seçme; üst mahkeme.
Tenezzül	Arapça	تنزل	Alçak gönüllülük gösterme; alçalma.
Tenzîr	Arapça	تنذیر	Uyarma, korkutma.
Terfîh	Arapça	ترفيه	Rahatlatma, refaha kavuşturma.
Tertîb	Arapça	ترتيب	Düzen, sıralama; düzenleme.
Teşkil	Arapça	تشکیل	Şekil verme, oluşturma; meydana getirme. Şiirde ‘Teskil’ biçimiyle geçer.
Teskin	Arapça	تسکین	Yatıştırma, sakinleştirme.
Teşrih	Arapça	تشریح	Açıklama; beden inceleme.
Teşyî	Arapça	تشییع	Uğurlama, cenaze/yolcu geçirme.
Tevafuk	Arapça	توافق	Uygunluk, rastlaşma.

T

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Tevbih	Arapça	توبيخ	Azarlama, paylama.
Tevdi	Arapça	توديع	Emanet etme, bırakma.
Tevdil	Arapça	تبدیل	Değiştirme, dönüştürme.
Tevekkül	Arapça	توکل	İşi Allah'a bırakma, güvenme.
Tevfik	Arapça	توفيق	Başarı; Allah'ın yardımıyla doğruya ulaşma.
Tevhîd	Arapça	توحيد	Allah'ın birliğine inanma.
Tevîl	Arapça	تأويل	Yorumlama, açıklama.
Tevki	Arapça	توقيع	İmza; ferman.
Tevkil	Arapça	توكيل	Vekil tayin etme.
Tevlid	Arapça	توليد	Doğurma, meydana getirme, üretme.
Tevsi	Arapça	توسيع	Genişletme.
Tev'kîf	Arapça	توقيف	Tutuklama, alıkoyma.
Tezellül	Arapça	تذلل	Alçalma, kendini küçültme.
Tezkîr	Arapça	تذكير	Hatırlatma, andırma.
Tezyîf	Arapça	تزييف	Küçümseme, alay etme, değersizleştirme.
Te'dîp	Arapça	تأديب	Terbiye etme, cezalandırma.

T

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Tikap	Şiirsel türetim	Standart madde doğrulanmadı; özgün yazım uydurulmadı.	Usta-çıracak bağlamında 'takip eden/öğrenci' işlevinde kullanılan şiirsel türetim.
Tohma	Özel ad / yer adı	Tohma (Malatya-Darende çevresindeki akarsu ve havza adı)	Tohma adı; şiirde yer/kültür göndermesi olarak kullanılır. Eski KAMUS'taki 'soy, nesil, kök' karşılığı doğrulanmamıştır.
Tövbekâr	Farsça	توبهكار	Többe eden, pişman olan.
Tuğyân	Arapça	طغيان	Azgınlık, taşkınlık, haddi aşma.
Turâb	Arapça	تراب Dil Köken	Toprak. Anlam

U

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Udhuk	Arapça ile ilişkili şiirsel yazım	اضحك (ıdḥak, "gül!") ile ilişkilendirilebilir	Şiirde gülme/gülüş anlam alanında kullanılan biçim; standart yazımıyla eşleme ihtiyatla yapılmıştır.
Uğrû	Türkçe	uğru	Hırsız.
Uhde	Arapça	عهدة	Sorumluluk, yükümlülük; üstlenme.
Ukba	Arapça	عقبى	Ahiret, öbür dünya.
Ukde	Arapça	عقدة	Düğüm; içte kalan istek, sıkıntı.
Ulak	Türkçe	ulak	Haberci, postacı.

Ü

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Üleş	Türkçe	üleş	Pay, bölüşülen; leş.
Ülfet	Arapça	ألقة	Alışkanlık, dostluk, kaynaşma.

U

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Ulûfe	Arapça	علوفة	Yeniçerilere verilen maaş.
Ulviyyet	Arapça	علوية	Yücelik, yükseklik.

Ü

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Ümame	Arapça	أمامة	Bir kadın adı; Hz. Peygamber'in torunu.

U

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Umâr	Türkçe	umar	Çare, umut, derman.
Ummân	Arapça	عمان	Büyük deniz, okyanus.

Ü

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Ümmet	Arapça	أمة	Bir peygambere inananlar topluluğu.
Ümmid	Farsça	اميد	Umut, ümit.

U

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Umûd	Farsça	اميد	Umut, beklenti.
Urbâ	Türkçe	urba	Giysi, elbise.

Ü

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Üryân	Arapça	عريان	Dil Köken Çıplak, örtüsüz. Anlam

U

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Uşşak	Arapça	عشاق	Âşıklar; bir müzik makamı.
Uzlet	Arapça	عزلة	Yalnızlığa çekilme, inziva.
Uzluk	Türkçe	uzluk	Dil Köken Ustalık, hüner, incelik. Anlam

V

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Vââz	Arapça	وعظ	Öğüt, dinî konuşma.
Vâde	Arapça	وعده	Süre; verilen söz.
Vahdet	Arapça	وحدة	Birlik, teklik.
Vahdet-i Vücûd	Arapça	وحدة الوجود	Varlığın birliği öğretisi; tasavvufta gerçek varlığın Allah'a ait olduğunu ifade eden anlayış.
Vahşet	Arapça	وحشة	Yabanîlik, ürkütücülük; ıssızlık.
Vâkıf	Arapça	واقف	Bilen, haberdar olan; vakfeden.

V

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Vâkî	Arapça	واقع	Olan, gerçekleşen, vuku bulan.
Varis	Arapça	وارث	Mirasçı.
Vasıf	Arapça	وصف	Nitelik, özellik; niteleme.
Vâsıl	Arapça	واصل	Ulaşan, kavuşan, erişen.
Vâsî	Arapça	واسع	Geniş; vasi, koruyucu.
Vasiyyet	Arapça	وصية	Ölmeden önce yapılan tembih ve bırakılan söz.
Vaveyla	Arapça	وايلا ويا	Çığlık, feryat.
Vâ'iz	Arapça	واعظ	Öğüt veren, vaaz eden.
Vebâl	Arapça	وبال	Günah, sorumluluk, ağır yük.
Vecibe	Arapça	وجيبة	Yapılması gereken görev, borç.
Vecid	Arapça	وجد	Coşku, kendinden geçme.
Vedâ	Arapça	وداع	Ayrılık, veda.
Vefâdâr	Farsça	وفادار	Vefalı, sadık.
Vefâkâr	Farsça	وفاکار	Vefalı, sözünde duran.
Vehîm	Arapça	وهيم	Kuruntulu, vehimli.
Vekil	Arapça	وكيل	Birinin yerine iş gören; Allah'ın adı.

V

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Verâ	Arapça	ورع	Takva, gûnahtan sakınma.
Vesvese	Arapça	وسوسة	Kuruntu, kötü düşünce, şüphe.
Vicahi	Arapça	وجاهي	Yüz yüze, doğrudan.
Vikaye	Arapça	وقاية	Koruma, sakınma.
Vîrân	Farsça	ویران	Yıkık, harap.
Vird	Arapça	ورد	Sürekli okunan dua, zikir.
Visâl	Arapça	وصال	Kavuşma, birleşme.
Vükela	Arapça	وکلاء	Dil Köken Vekiller; bakanlar. Anlam
Vuslât	Arapça	وصلت	Kavuşma, sevgiliye erişme.

Y

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Yahşi	Türkçe	yahşi	İyi, güzel, hoş.
Yakîn	Arapça	يقين	Kesin bilgi, şüphesiz inanç.
Yazgı	Türkçe	yazgı	Kader, alın yazısı.
Yeis	Arapça	يأس	Ümitsizlik, karamsarlık.
Yeksân	Farsça	يكسان	Bir, eşit; yerle bir.
Yelid	Arapça	وليد	Doğan, doğmuş olan.
Yergi	Türkçe	yergi	Yerme, hicvetme; taşlama.

Y

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Yezdân	Farsça	يزدان	Tanrı, Allah.
Yörünge	Türkçe	yörünge	Bir cismin izlediği yol.
Yüled	Arapça	يولد Dil Köken	Doğurulan (doğmamış - İhlas sûresi). Anlam

Z

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Zafer	Arapça	ظفر	Yengi, üstünlük.
Zâhir	Arapça	ظاهر	Görünen, açık, dış yüz.
Zâil	Arapça	زائل	Geçici, yok olan.
Zâkir	Arapça	ذاكر	Allah'ı zikreden, anan.
Zâtî	Arapça	ذاتي	Kendine özgü, aslî.
Zâyi	Arapça	ضائع	Kaybolmuş, yitik, boş giden.
Zebân	Farsça	زبان	Dil, lisan.
Zebûn	Farsça	زبون	Güçsüz, âciz, zayıf.
Zehâb	Arapça	ذهاب	Gitme; bir düşünceye kapılma.
Zehbe	Şiirsel biçim	Bu anlamla standart eşleme doğrulanmadı; özgün yazım uydurulmadı.	Ceza/karşılık bağlamında kullanılan şiirsel biçim; standart Arapça eşleme doğrulanmadığı için köken uydurulmamıştır.
Zehm	Farsça	زخم	Yara; darbe.
Zehra	Arapça	زهراء	Parlak, nurlu (Hz. Fatıma'nın lakabı).
Zelil	Arapça	ذليل	Aşağılanmış, hor görülen.

Z

Kelime	Dil	Köken / özgün biçim	Anlam
Zellet	Arapça		زلة Sürçme, küçük günah, yanılma.
Zemherî	Farsça	زمهریر	Şiddetli soğuk, kış ortası.
Zerdîd	Farsça köklü şiirsel biçim	zerd زرد (“sarı”) köküyle ilişkili; bağımsız biçim doğrulanmadı	Sararma/solma çağrışımıyla kullanılan Farsça köklü şiirsel biçim; bağımsız standart lemma kesinleştirilememiştir.
Zerdüş	Farsça	زرتشت	Ateşe tapınmayla anılan İran dinî kurucusu.
Zerefşân	Farsça	زرافشان	Altın saçan, parlak.
Zeval	Arapça	زوال	Son bulma, yok olma.
Zîfir	Arapça	زفر	Ağır, pis koku; kir.
Zinâkâr	Farsça	زناکار	Zina eden.
Zindan	Farsça	زندان	Hapishane, karanlık yer.
Ziyafat	Arapça	ضيافة	Ağırlama, ziyafet.
Zübde	Arapça	زبدة	Öz, özet; en seçkin kısım.
Zühre	Arapça	زهرة	Çobanyıldızı (Venüs); Tâhir ile Zühre'nin Zühre'si.
Zuhûl	Arapça	ذهول	Dalgınlık, gaflet, unutma.
Zühûr	Arapça	ظهور	Ortaya çıkma, belirme.
Zülal	Arapça	زلال	Tatlı, saf, berrak su.
Zünüb	Arapça	ذنوب	Günahlar.

Bilen Söylesin

Divân-ı Lûgat-i Anadolu Bilig

*Kelimeler yaşarsa düşünce yaşar; düşünce yaşarsa medeniyet
yaşar.*

BİLEN SÖYLESİN

Dîvân-ı Lûgat-i Anadolu Bilig

*Bir kelimeyi yitirmek, yalnızca bir sözcüğün
unutulması değildir; o kelimenin taşıdığı kültürün,
inancın ve hafızanın da silinmesidir.*

“Bilen Söylesin”, unutulmaya yüz tutmuş
kelimelerin izini süren, kavramları yeniden dile
getiren bir divandır. On iki ozan, aynı redifin
etrafında toplanıp her kıtada bir soru sorar:

...neylesin? ...nedir? ...nedir? Bilen söylesin...

Her mısra bir kelimeyi çağırır, her kelime bir kapıyı
aralar. Çünkü kelimeler yaşarsa düşünce yaşar;
düşünce yaşarsa medeniyet yaşar.

Unutulan kelimelerin izinde